

לקראת שבועות מלכתא

פנינים למדבר | שבועות תשפ"ד | גליון מס' 434 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

אני אספר לכם על מרן הרב אלישיב זצ"ל, אתם יודעים מה הוא היה עושה כל שנה בימים שלפני חג השבועות? הוא היה מתכונן לקבלת התורה מראש חודש סיון ועד שבועות. האמת שזה פלא, הרב אלישיב היה שקוע בלימוד באופן שאי אפשר לתאר, מה עוד אפשר להוסיף על לימודו?

הגאון הגדול רבי שלמה קניבסקי שליט"א, ראש ישיבת קרית מלך בשיחה מיוחדת: כיצד היה מרן הגרי"ש אלישיב מתכונן לחג מתן תורה ומתי היה מרן שר התורה פונה לנוח

שהיתה לו, חצי שעה ביום, והרי קבלת הקהל שלו גם היא לא היתה בעניינים של מה בכך, שאלו אותו שאלות הלכתיות בכל מקצועות התורה, מזרעים ועד טהרות, הלכות גרים והלכות חמורות שבחמורות וכל הכל הוא היה עונה בבהירות ובחדות. היה זה מחזה מדהים, מי שראה את זה היה נפעם מהשליטה המופלאה שלו בכל חלקי התורה. אבל בימים שבין ראש חודש סיון לשבועות, הוא לא מצא זמן לדברים החשובים האלו.

מאת: יעקב לוסיטיגמן

לקראת חג מתן תורה, רוצים לשמוע דברי חיזוק. ובכן, הדבר הראשון שצריכים לדעת, זה שכל שנה אנחנו מקבלים באמת את התורה מחדש. זה לא רק איזה 'טקס זיכרון' שאנחנו עושים זכר לקבלת התורה חלילה וחלילה, אלא יש פה איזה בחינה מסוימת שבכל שנה אנחנו באמת מקבלים את התורה מחדש, ואם כן צריכים להתכונן כראוי לקבל את התורה, כמו שבני ישראל כשהיו במדבר נדרשו להתכונן 49 ימים כדי לזכות לקבלת התורה. יבוא בחור ויאמר, הכנה לקבלת התורה זה עניין של אנשים שעובדים לפרנסתם או כאלו שלא לומדים מספיק. אני מה יש לי להתכונן? הרי אני לומד בישיבה יום יום, כל היום אני עסוק עם תורה. אז אני אספר לכם על מרן הרב אלישיב זצ"ל, אתם יודעים מה הוא היה עושה כל שנה בימים שלפני חג השבועות? הוא היה מתכונן לקבלת התורה מראש חודש סיון ועד שבועות. האמת שזה פלא. הרב אלישיב היה שיא ההתמדה, כולנו מכירים את הסיפורים שמספרים עליו, ואגב, כל הסיפורים הללו - הם אמת לאמיתה, זכינו לראות את זה לאורך ימים ושנים, הוא היה שקוע בלימוד באופן שאי אפשר לתאר. מה עוד אפשר להוסיף על לימודו? הרי הוא ניצל את הזמן בצורה מקסימלית! אבל לרב אלישיב היו דרכים למצות את הזמן בצורה עוד יותר טובה מהרגיל, כך למשל הוא ביטל את קבלת הקהל

איך אנחנו עושים שבועות ואיך הרב אלישיב עשה שבועות?

עד שיצא ונכנס עברו עשר דקות, לא יותר. הוא ניגש לאבא ושאל על הפרט הנוסף, אבל להפתעתו הגדולה אבי מורי כבר לא ידע על מה הוא מדבר. הוא ניסה להזכיר לו שהוא היה כאן מקודם ודיברו על הנושא באריכות ואפילו העמיקו בו, אבל אצל הידען הכי גדול בדור בתורה, האיש שלא שוכח שום דבר בכל התורה כולה, לא הצליח להיזכר על מה הוא דיבר איתו לפני עשר דקות, והוא היה צריך לשאול את השאלה מהתחלה.

גם כשהיה אבי מורי יושב לאכול ארוחת צהרים, ברגע שסיים לאכול הוא שכח מה הוא אכל. בארוחת הצהרים הוא לא היה נוטל ידיים ולכן היה צריך לברך ברכה אחרונה על כל המאכלים שאכל, ולא רק ברכת המזון. כל יום הוא היה צריך לשאול: "מה אכלנו עכשיו?", כדי לדעת אילו ברכות הוא צריך לברך כברכה אחרונה. זה היה דבר יום ביומו, בעיני ראיתי את זה כסדר, שוב ושוב. כמוכן שכשהיה אוכל לבד היה נזהר לזכור מה אכל כדי שידע מה לברך, אבל אם היה מי שיזכיר לו מה הוא אכל, לא היה לו שום צורך לזכור את זה!

אבא היה מביט בו ושואל: יש לך שיעור תורה?

רק כדי לתפוס עד כמה היה הזיכרון של אבי מורי זצ"ל בלתי נתפס, אספר לכם מה ששמעתי מאנשים, סיפרו לי שאבא זצ"ל נשאל פעם שאלה מסויימת היכן כתוב דבר מסוים, היה זה כשהיה בדרכו לכולל חזו"א. כשהוא סיים לצעוד את רחוב רשב"ם אמר שהמימרא הזאת אינה כתובה בש"ס בבלי, וכשפנה מרחוב חזון איש אמר שזה לא כתוב גם בירושלמי, וכך בכל פניה שפנה היה אומר איפה זה לא כתוב, כי בינתיים הספיק להעביר בזכרוננו את כל הבבלי וכל הירושלמי. הוא אמר שגם בזהר זה לא מופיע, ולבסוף אמר שזה נמצא בזהר חדש.

והנה אנחנו רואים שהוא לא זכר מה הוא אכל לפני שתי דקות לארוחת הצהרים, וזה לא שהוא לא ידע מה הוא אוכל, כי לפני שאכל הוא הסתכל לראות, כדי לדעת איזו ברכת הנהנין עליו לברך, אבל לאחר מכן הוא הספיק לשכוח.

אבל זה בכלל לא שאלה איך ייתכן שאדם שזכר את כל התורה כולה לא זכר את הדברים שקרו סביבו. אדרבה, זאת הסיבה שהוא זכר את כל התורה כולה, כי כל מעייניו היו נתונים רק בתורה, וכל הדברים האחרים לא עניינו אותו בכלל.

דוגמה לכך אפשר היה לראות כשהביאו אליו נדבנים עשירים, גבירים בעלי שם, אנשים שהחזיקו ברכוש של מיליונים רבים. היו אומרים לו "הרב, האיש הזה הוא אחד מגדולי תומכי התורה בדור, הוא מחזיק אלפי אברכים", אבא היה מביט בו ושואל: "יש לך שיעור תורה? אתה לומד כל יום?", את מי מעניין כסף, אפילו אם הוא משמש לתמיכה בלומדי תורה, בעיניו התורם לא היה ראוי לכבוד או ליחס מיוחד אם הוא עצמו לא לומד כל יום בקביעות.

הגיע פעם יהודי עשיר לביתו ואמר לו שהוא מאוד רוצה להנות את מרן שר התורה, הוא שאל את אבא זצ"ל אם יש משהו שהוא יכול לעזור לו. אבא אמר לו שהוא מאוד ישמח לעזרה, יש לו איזה תוספות מוקשה ואם הוא יסביר לו את התוס' זה מאוד יעזור לו...

הגיע שבועות, רבותי, איך אנחנו עושים שבועות ואיך הרב אלישיב עשה שבועות? שוב, איני אומר שאנחנו צריכים לחקות את מעשיו, אבל שיהיו לנו קצת מושגים לפחות. מה המנהג הנפוץ בליל שבועות? אחרי סעודת ליל החג הולכים לבית הכנסת ללמוד כל הלילה, אבל הרב אלישיב הלך לישון! בזמן שכולם הלכו ללמוד הוא הלך לישון. אבל מה היה שונה מכל לילה? כל לילה הוא היה ישן שלוש או ארבע שעות, בליל שבועות הוא ישן רק שעתיים! אחרי זה הוא הלך ללמוד.

מספרים בני המשפחה, בבוקר התפללו כולם בנץ כמוכן, ואחרי התפילה עשו קידוש טעמו משהו והלכו לישון אחרי שהיו ערים כל הלילה. אבל הרב אלישיב הרי ישן בלילה, לא כך? אז הוא המשיך ללמוד עד מנחה, כי הוא כבר ישן בלילה.

בצהרים הלכו להתפלל מנחה ואחר כך אכלו את סעודת היום ושוב הלכו לישון כי היו עייפים מהלימוד של כל הלילה, אבל הרב אלישיב לא היה עייף, הוא כבר ישן בלילה, והמשיך ללמוד עד סעודה שלישית. אצלנו כן אוכלים סעודה שלישית גם ביום טוב...

כשסיימו סעודה שלישית וכבר יצא יום טוב התפללו מעריב, עשו הבדלה ו... הרב אלישיב חזר ללמוד, והמשיך ללמוד עד שהגיע שבועות בשנה הבאה... זה מדובר כשהיה קרוב לגיל 100! מה היה כשהיה יותר צעיר איני יודע, ייתכן שכשהיה בגילכם הוא לא היה ישן גם את השעתיים הללו בלילה, אבל בגיל מאה הספיקו לו שעתיים שינה כדי שיוכל לעסוק בתורה ביום טוב של שבועות בלא הפוגה. טוב לספר את זה, שיהיה לנו קצת מושגים...

אני אספר לכם כאן משהו ששמעתי מאבי מורי זצ"ל

הדבר החשוב ביותר שצריכים כדי להצליח בתורה זה מחויבות לתורה, ולא לפנות את הלב לדברים אחרים. אני אספר לכם כאן משהו ששמעתי מאבי מורי זצ"ל, אני לא יודע אם זה שייך לדור שלנו, אבל צריכים לדעת שהיו אנשים כאלו.

אבא אמר לנו פעם, נפלט לו בדרך אגב, שהוא מתפלל שלוש פעמים כל יום שלא יכנסו לו לראש שום דבר חוץ מלימוד. הוא לא רוצה לזכור כלום, חבל לבזבז מקום בזיכרון על משהו שהוא לא תורה. אני לא יודע אם הוא התפלל על זה בשמונה עשרה או אולי בהזדמנות אחרת, אבל כך הוא אמר, שהוא מתפלל על זה שלוש פעמים ביום. סיפר לי יהודי שפעם בא להתיעץ איתו באיזה עניין. בדרך כלל אבא זצ"ל היה משיב לשאלות במהירות ובקצרה, אבל אז היה זה מקרה נדיר שבו ההתייעצות נמשכה רבע שעה. הם דיברו על העניין מכל צדדיו, ליבנו אותו הדק היטב ולבסוף הנחה אותו אבא מה שהנחה. היהודי יצא מהבית ופנה לדרכו, אבל אז צצה לו עוד איזו שאלה, והוא מיהר לחזור כדי לקבל תשובה גם עליה.

כסף? כסף לא מעניין, שום דבר לא מעניין, רק התוס' המוקשה, זאת העזרה היחידה שהוא יכול לקבל.

הסטייפלער מעולם לא התכוון שכן תורה צריך לשבת עם שעון ולמלא שתים עשרה שעות לימוד ביום

ידוע ומפורסם בשם מרן הסטייפלער זצ"ל שאמר, כי כל בחור יכול ללמוד שתים עשרה שעות ביום לפחות, ומי שאינו עושה כן - אינו מנצל את זמנו. החשבון פשוט: אדם סביר זקוק לשמונה שעות שינה ביממה, מלבד זאת - שעתיים מוקדשות לשלשת התפילות שביום, עוד שעה מוקדשת לאוכל ושעה נוספת לשאר הצרכים, והנה נותרו לנו שתים עשרה שעות פנויות אותן ניתן להקדיש ללימוד התורה. חשבון זה, מביא רבים לקחת דף ועט, ולנסות לבחון האם סדרי הישיבה אכן כוללים שתים עשרה שעות לימוד ביום... אחרים סבורים, כי אם אינם לומדים שתים עשרה שעות ביום - אין ערך ללימודם, ומשמעות הדבר הינה שאינם לומדים די... אולם לאמיתו של דבר, מדובר בטעות. הסטייפלער מעולם לא התכוון שכן תורה צריך לשבת עם שעון ולמלא שתים עשרה שעות לימוד ביום. לא זו הדרך ולא זו העיר. בשורות הבאות, ננסה להסביר מעט את כוונתו של הסטייפלער, בכדי שנבין היטב מה נדרש מאתנו, ונוכל להתחזק בימים המרוכזים העומדים לפנינו.

שכן כתב הרמב"ם (פ"א מהלכות תלמוד תורה ה"ח): "כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו, ואפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזור על הפתחים, ואפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר: והגית בו יומם ולילה".

בדברי הרמב"ם, אנו מוצאים יסוד פשוט מאד: על כל אדם, מוטל חיוב גמור ללמוד תורה כפי יכולתו. אין שום אדם בעולם שפטור מלימוד תורה, בדיוק כפי שאין כל שעה שמופקעת מלימוד התורה. בכל רגע שבו האדם יכול ללמוד - הוא מחוייב לעשות זאת. גם בתשעה באב, שבו אסור ללמוד תורה, או רח"ל בימי אבלות שלא נדע מצרות - כתבו הפוסקים שישנו חיוב ללמוד בעניינים המותרים. כך או כך: אין בעולם שום פטור מלימוד התורה!

הסטייפלער, בדבריו, לא התכוון להוסיף על החיוב הזה וגם לא לגרוע ממנו... הוא בסך הכל ערך חשבון פשוט, שמאפשר לאדם לבחון את עצמו: האם באמת הוא מנצל את כל הזמן העומד לרשותו ללימוד התורה? ובכן, הסטייפלער חישב ומצא, שאדם רגיל, שאינו לומד שתים עשרה שעות ביום - כפי הנראה לא ניצל את מלא הזמן הפנוי העומד לרשותו ללימוד התורה!

האם זה אומר שכל אחד צריך ללמוד שתים עשרה שעות ביום? לא בהכרח... ישנו מי שיכול ללמוד רק עשר שעות ביום, וישנו לעומתו אחר - שיכול ללמוד שמונה עשרה שעות ביום! אולם דבר אחד ברור: מי שאינו לומד שתים עשרה שעות ביום - אינו מנצל את כל

הזמן הפנוי ללימוד, וזה המקום לבדוק להיכן הולך הזמן המבזבז...

והוא עשה זאת באמצעות מבחן שתים עשרה השעות...

במילים אחרות: אם בחור יודע שבכל יום עליו להקדיש שעתיים לנושא מסויים שאינו לימודי, ומשום כך הוא מסוגל ללמוד עשר שעות בלבד - אין שום בעיה. הבעיה מתחילה, כאשר בחור משלה את עצמו שהוא מנצל כל רגע ללימוד, בעוד לאמיתו של דבר, תמונה זו רחוקה מהמציאות כרחוק מזרח ממערב... את האשליה הזו, ביקש איפוא הסטייפלער לנצל, והוא עשה זאת באמצעות מבחן שתים עשרה השעות... כלומר: לאדם סביר, ישנן שתים עשרה שעות פנויות ביום, ועליו לשאול את עצמו כיצד הן מנוצלות... אם הוא לומד בכולן? מה טוב. אך אם לא - עליו לשאול את עצמו מה הוא כן עושה בשעות הללו, ולבחון האם השימוש שהוא עושה בשעות הפנויות העומדות לרשותו - אכן מוצדק!

ואם תשאלו, מניין לי שזו כוונתו של הסטייפלער? התשובה פשוטה מאד: משום שזו היתה הגישה העקבית שלו בכל הוראותיו והדרכותיו! אני זוכר, שכאשר היו מדברים עם הסטייפלער על 'בין הזמנים' - הוא אמר שאינו מכיר את המושג הזה... הוא אינו מבין: אם אדם יכול ללמוד - הרי שהוא צריך ללמוד תמיד, ב'זמן' כמו ב'בין הזמנים'... ואם הוא מרגיש שהוא זקוק למנוחה ואינו יכול ללמוד כרגע - הרי שעליו לנוח, בין אם מדובר ב'זמן' ובין אם מדובר ב'בין הזמנים'!

כלומר: אין רגע של 'פטור מלימוד התורה'. כל אדם, בכל רגע, מחוייב ללמוד תורה - כפי יכולתו. אלא מה? לפעמים אדם צריך לנוח, ואינו יכול ללמוד... זה בסדר גמור! אנחנו בני אדם! אולם בכל רגע שבו ניתן ללמוד - צריך ללמוד!

ומעתה, בדיוק באותה גישה יש להתייחס גם לשעות הלימוד במהלך היום. אין רגע שפטור מלימוד התורה. כל אחד צריך לנצל כל רגע מיזמו - כפי יכולתו. בחור שיכול ללמוד שתים עשרה שעות - מה טוב. אולם בחור שיכול ללמוד יותר מכך - מחוייב ללמוד יותר מכך! ואם הוא אינו יכול ללמוד אלא עשר שעות בלבד? אין בעיה! העיקר שהוא ממצה את היכולות שלו, ואינו מבזבז את הזמן בחוסר תשומת לב - תוך אשליה כביכול זמנו מנוצל באופן מלא!

וזו צריכה להיות הגישה גם לסדרי הישיבה: אין מציאות כזו של 'בין הסדרים'... בחור שיכול ללמוד - מחוייב ללמוד ב'סדר' בדיוק כמו ב'בין הסדרים'... ובחור שמרגיש שעליו לנוח מעט - צריך לעשות זאת גם אם מדובר באמצע ה'סדר'... ומעתה, אחר שהקדמנו כל זאת, ברור במה יכול כל אחד ואחד מאתנו להתחזק בימים שנותרו לנו עד קבלת התורה המחודשת בחג השבועות: לנצל את הזמן במקסימום האפשרי! לישון כמה שצריך, לאכול כמה שצריך, להתנהג בצורה נורמלית וסבירה, אבל במקביל, את הזמן שניתן לנצל ללימוד - לנצל היטב!

"זכורני שלפני כ-25 שנה סיפר לי אחד מבאי ביתו של הרבי, שהוא פתח את הגמרות בש"ס שלו, והרבי היה נוהג לציין כל מסכת כמה פעמים הוא למד אותה. אותו אחד בדק ומצא שיש מסכתות שהרבי ציין שלמד אותן כבר 300 פעמים, וזה היה לפני שנים רבות. סביר להניח שמאז הספיק ללמוד אותן עוד כמה עשרות או מאות פעמים.

גדלותו המופלאה של כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'מבשר טוב' מביאלא זצ"ל, פבתורה הקדושה, בשיחה עם תלמידי חביבו הגאון ר' מיכל ויינר שליט"א | חלק ב'

יעקב א. לוסטיגמן

בשבוע שעבר הבאנו את חלקה הראשון של השיחה שקיימנו עם הגאון ר' יחיאל מיכל ויינר שליט"א, רב בית המדרש ביאלא ברמת בית שמש א', שבמשך שנים רבות זכה להיות דבוק במרנא ורבנא, שר התורה והחסידות מרן אדמו"ר מביאלא זצ"ל, אשר עלה בסערה השמימה לפני שבועות אחדים, למגינת כל לב.

דמותו של הרבי זצ"ל היתה רבת אנפין ובשיחה שקיימנו עם הרב ויינר שליט"א זכינו לשמוע כמה וכמה עובדות נפלאות על הנהגתו המופלאה וגדלותו העצומה, והפעם לכבוד חג השבועות, חג מתן תורה, אנו מרכזים כאן את העובדות ששמענו ממנו על גדלותו במיוחד של הרבי זצ"ל בתורה, ובזה החילוננו להביא מעט מזעיר משביבי האורה של אותו צדיק.

"אחד הדברים שהיו שנואים על הרבי זצ"ל יותר מכל, היה הפרסום", פותח הרב ויינר את העיסוק הנושא. "הוא התרחק מכל סוג של פרסום, וגם לימד אותנו שאין שום דבר טוב בפרסום. עמדתו היתה שכל פרסום גורם לנזק, ומי שעיניו בראשו צריך להתרחק מהפרסום כמו מאש.

"האמת שההתרחקות מהפרסום אכן הצליחה לו. הרבי היה ענק שבענקים, ידיעותיו בתורה היו כשל אחד מגאוני הדורות הקודמים, ובכל זאת לא היה לזה פרסום גדול. מי שידע ידע, ומי שלא ידע לא ידע. "ובכל זאת, מדבר אחד הוא לא נרתע, חיבור ספרים והדפסתם. לא רק שהוא לא נרתע, אלא שהוא היה אחד מכותבי הספרים התורניים הפוריים ביותר בדורנו, למעשה אני לא יודע אם יש מישהו שכתב יותר ספרים מהרבי, ולמען האמת אני אפילו לא יודע לנקוב במספר מדויק של ספרים שהוא חיבר, כי אין לי את כולם, אבל זה ברור שהוא חיבר למעלה ממאה ספרים, ויש הטוענים שמספר ספריו הגיע ל-137. אגב, על כל ספר שלו שהודפס, הוא היה מברך ברכת שהחינו בשמחה גדולה והוא ראה בזה זכות עצומה שזכה להדפיס עוד ספר.

הוא יזדקק למאה שנות עבודה

"אבל הספרים המודפסים הם רק חלק קטן מהחומרים שהוא כתב בימי חייו. הרבי אמר לי פעם בעצמו, שכדי להוציא את כל הספרים

שלו הוא יזדקק למאה שנות עבודה, והוא לא היה אדם של גוזמאות. כמובן שהוא התכוון לומר שכל שהוא יעסוק בכתבת הספרים, כך הנושא ילך ויתרחב עד שזה יגיע למאה שנה.

"אני אסבר קצת את האוזן של הקורא כדי להסביר איך זה עבד. הספרים של הרבי נכתבו בדרכים שונות. חלקם נכתבו ידו ממש, ואחרים נכתבו על ידי עורכים תורניים שתמללו שיחות הרבי אמר וריכזו אותן לספרים.

"למעשה זה היה עובד כך: בא אחד מאנשי ההוצאה לאור של ספרי הרבי, ואומר לרבי שהוא רוצה להדפיס ספר חדש. הרבי מקבל את ההצעה בשמחה, הוא תמיד נענה בחיוב להצעות כאלו, ונותן לפונה אליו מאמר תורני שכתב בנושא מסוים. המו"ל לוקח את המאמר, מקליד אותו ומחזיר לרבי לתיקונים והערות. הרבי היה מקבל לידיו את הדפים, וברגע שהוא נכנס שוב לסוגיא, נפתחו מעיינות החכמה והוא החל לכתוב הערות ארוכות ונרחבות, עם פלפולים ודיונים והוכחות וסתירות ויישובים. המו"ל לוקח את זה ואחרי תקופה מחזיר את זה מוקלד ומסודר משולב בתוך המאמר המקורי, וכשהרבי עובר על זה הוא שוב כותב עוד הערות ועוד הרחבות

וביאורים, וחוזר חלילה עד שזה הופך לספר עב כרס והמו"ל מתחיל לחשוש שזה כבר לא יכנס בכרך אחד, או אז נשלמה המלאכה, והספר יורד לדפוס.

"הספרים הללו, אף שלא עשו להם פרסום מיוחד ולא היתה להם הפצה מאסיבית, הם הגיעו לכל פינה בעולם, וחיזקו אנשים רבים בכל מיני דרכים וצורות. סיפר לי אחד מחסידי ביאלא שפעם הוא היה צריך לחזור על הפתחים לאיזה עניין של צדקה, וכשהגיע לביתו של יהודי בחו"ל התעניין הלה להיכן הוא משתייך ואיזה חסיד הוא. סיפר לו המשולח שהוא חסיד ביאלא, מיד לקח היהודי את פנקס הצ'קים ורשם לו המחאה על סכום גדול במיוחד. תמה החסיד ושאל כיצד זכה לכזאת נתינה יפה, והתורם השיב לו שלפני שנים רבות הוא היה במצב רוחני ונפשי ירוד מאוד ונתקל בספר 'כח איש ישראל' של הרבי מביאלא, הספר נתן לו חיזוק עצום ושינה את חייו מן הקצה אל הקצה, ולכן הוא רואה זכות לעצמו להחזיר טובה לרבי מביאלא על ידי שהוא תורם סכום כסף משמעותי לאחד מחסידיו.

ספר 'לעולם יהא אדם', וספר 'שבת - מעין עולם הבא'

"הצורה הזאת של כתיבת ספרים נמשכה שנים וחזרה על עצמה שוב ושוב", ממשיך הרב וינר את התיאור, "זה היה בכל מקצועות התורה. אני שולף עכשיו מהזיכרון את הספרים שאני זוכר כרגע שהרבי כתב: יש לו ספר על ענווה, על מצוות תשובה, על עבודת האכילה, על גלות השכינה. הוא כתב ספר מיוחד על חשיבותה של האשה היהודית, ועוד ספר על החשיבות המיוחדת של תפילת נשים, הוא כתב ספר על קדושת ישראל, על עבודת ישראל, יש לו ספר 'מאמר התורה', ויש לו ספר על תיקונים בזמן הזה, ספר 'לעולם יהא אדם', וספר 'שבת - מעין עולם הבא', יש לו ספר על תחיית המתים, וספר שפונה במיוחד לאנשים חולים ומדריך אותם כיצד להתמודד עם המחלה בצורה יהודית - אני מכיר כמה וכמה יהודים שהיו חולים והעידו שהלימוד בספר זה נתן להם כוחות אדירים להתגבר על המחלה ולהחלים ממנה. הרבי כתב מאמר מיוחד על הכרת הטוב, ספר על ט"ו בשבט! כמוכן ספרים על מועדים נוספים, על אמונה, נצחיות בית המקדש, על ברכת המצוות, יש לו כמה ספרים על גדרי התשובה, הרשימה הרבה הרבה יותר ארוכה אבל אני לא זוכר את כל הספרים כרגע... הרבי כתב עשרות ספרים על מסכתות הש"ס בעיון עמוק ונפלא, עם הרבה שטיקלעך תורה של ר' חיים, כהרמב"ם תופס מקום מרכזי בכל שיעוריו. הוא יכול היה לתפוס סוגיא אחת ולמסור עליה עשרה שיעורים שונים, מעשרה כיוונים שונים.

"היו תקופות שהוא היה אומר שיעור יומי בכולל, והיו תקופות שאמר שיעור רק שלוש פעמים בשבוע, כל פעם לפי העניין והיכולות שלו באותה עת, וגם לפי היכולות של האברכים הלומדים לעמוד בקצב. אבל למרות שמסר אינספור שיעורים, הוא מאוד הקפיד להכין את עצמו לפני כל שיעור. שמעתי מראש ישיבה אחד שנכנס לרבי

בתחילת דרכו כראש ישיבה וביקש הדרכה, הרבי אמר לו "מעולם לא מסרתי שיעור בלי להכין אותו קודם לכן, ואפילו לא שיעור משנה ברורה לבעלי בתים!".

"והחידוש הגדול הוא שהרבי טען שבכל ספריו הוא לא חידש דבר! הוא לא כתב דברים סתם כך מדעתו, אלא כל מה שכתב מבוסס על יסודות חז"ל, בש"ס ובפוסקים. שום דבר לא מעצמו, אבל זה ברור שכשהוא היה לומד רשב"א הוא היה לומד אותו בכזאת עמקות שהוא היה רואה שם דברים שאדם רגיל לא רואה בדרך לימודו, ולכן יש שיגדירו זאת כחידושים. הבקיאיות שלו היתה יוצאת דופן, כך גם בספרי החסידות היה בקי באופן נפלא בכל מכמני התורה.

"כבוגר ישיבת פוניבז' השיטה הלימודית שלו היתה בהתאם, והרבי עצמו היה מגדיר את עצמו תלמיד של מרן הגר"ש רוזובסקי, בהסבירו שרבי שמואל לימד אותו איך ללמוד. והאמת שעוד בתור תלמיד בישיבת פוניבז' הוא התבלט בכך שהיה כמעין הנובע, ותמיד ידעו שאם נתקעו בלי מישהו שיגיד 'חבורה', הרבי יכול תמיד לשלוף במקום שיעור ולומר חבורה בסוגיא הנלמדת.

"הדבר המדהים היה שבנוסף לכתיבה הפורה שלו, הוא גם היה מדבר המון ומוסר שיעורים בכל עת מצוא. בשנים הראשונות שלו בהנהגת העדה, כשהיה עורך של שולחנו הטהור, ה'טיש' בליל שבת, הוא היה אומר 'דבר תורה', בין שעה לשעה וחצי!

"כשהיינו שומעים אותו אומר תורה, זה היה מדהים, הוא יכול היה לתת תוכן של ספר שלם בשיעור אחד, בעודו שולף למעלה ממאה 'מראי מקומות' במהלך השיעור.

"כמוכן שהחסידים השתדלו לכתוב כל מה ששמעו מהרבי, וחלק מהספרים שלו הם בעצמם תימלולים של שיחות ושיעורים, שלאחר מכן גם קיבלו תוספת הרחבה כשהרבי עבר על זה בשלב העריכה. "לא זו בלבד, אלא שהוא גם היה מגיב לאירועים. כך למשל, במהלך השנה האחרונה, אחרי האסון הנורא של 'שמחת תורה', הרבי הוציא ספר על אמונה! לקחו מאמרים ישנים שהרבי אמר בנושא ועדיין לא הודפסו, קיבצו אותם יחד, הרבי הוסיף קצת פה ושם, והנה יצא ספר שנדרש בהתאם לקורות את עם ישראל באותם ימים, כמוכן שבספר הזה הרבי כבר לא הוסיף הרבה כי הוא היה מאוד חלש, ולמעשה בחג שמחת תורה האחרון בשעות לפנות בוקר נפל למשכב, ומאז הלך מצבו הגופני והתדרדר".

הוא כל כך החדיר בנו את ההתרחקות מהפרסום

"האמת שזה די קשה לי לספר כל כך הרבה על הרבי", מדגיש הרב וינר, "הוא כל כך החדיר בנו את ההתרחקות מהפרסום ואת ההבנה שהפרסום מזיק לאדם, שאנחנו כל השנים השתדלנו לא לפרסם את הרבי שלנו יותר מדי. לכן זה לא בא לנו בטבעיות גם עכשיו לדבר עליו ולספר כמה שהוא היה אדם גדול, אבל זה ברור שעכשיו הפרסום כבר לא יכול להזיק לו, ואדרבה, חלילה לנו מלהתעצל בהספדו של חכם, מה שהיה פחות ראוי עד עכשיו, הפך עכשיו לצו השעה, ולכן אנחנו צריכים להתאמץ בהספדו.

"יהיו שיאמרו שזה בלתי אפשרי לתפוס איך אדם עסוק כל כך כמו

"באופן כללי, אבא לא היה איש של חומרות והקפדות יתירות. רק בנושא של התמדת התורה הוא היה אש להבה, שקדנות אינסופית, בלי ויתורים. אחד שלמד איתו בישיבה, כשהיה בן 14, סיפר שהוא עצמו היה לומד 14 שעות ביממה, אבל אבא זצ"ל היה לומד 18 שעות ביממה, ואף אחד לא הצליח להבין איך הוא הצליח בכך..."

ראש ישיבת 'תורה אור' הגאון רבי שמחה שיינברג שליט"א בשיחה מיוחדת עם 'לקראת שבת', על משנתו של אביו מרן הגר"פ שיינברג זצ"ל, הדרך שהתווה לקניית 'גישמאק בלימוד', וסוד הציציות המפורסמות שלו

מאת אברהם פוקס וצוות 'לקראת שבת'

במסגרת החיפוש והחקירה אחר הגורמים המביאים את עמלי התורה לזכות לתחושת של 'גישמאק' ומתיקות בלימוד הגמרא, פנינו להגאון רבי שמחה שיינברג שליט"א, ראש ישיבת 'תורה אור' ובנו ממשיך דרכו של מרן הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, וביקשנו לשמוע מפיו אודות הדרכים לקניית הגישמאק בלימוד, וההנהגות שלמד אצל אביו הגדול בעניין זה ובעניינים הקרובים אליו.

"אבא זצ"ל, היה טורח ומתייגע להגיע בכל נושא ובכל דבר לסברא הישרה. הישרות בלימוד, זה היה עיקר העיקרים אצלו, הוא נתן הרבה מקום גם לבהירות, 'קלארקייט', אבל הסברא הישרה זה היה העיקר. הוא דקדק במילים והתאמץ מאוד שכל דבר יהיה אמיתי, עם סברא המתקבלת על הדעת בצורה הגיונית.

"הגמרא אומרת בסנהדרין צ"ז, אין בן דוד בא עד שיתמעטו התלמידים, שנאמר כי אפס עצור ועזוב. אבא זצ"ל היה שואל, מה הפשט יתמעטו התלמידים? הרי אנו רואים שעולם התורה גדל בקצב נפלא, ישיבות מתרבות מיום ליום, ומספר התלמידים בישיבות עצמן הולך וגדל בקצב מהיר ביותר בלי עין הרע. מה הפשט אם כן שיתמעטו התלמידים?

"אלא, היה אבא אומר, שתלמידים יש הרבה, כל יום יותר ויותר ב"ה, אבל התלמידים האמיתיים, אלו שיודעים ללמוד גמרא עם סברא ישרה, להבין היטב את הלימוד ולשמוח בו, הולכים ומתמעטים. הוא השקיע בזה המון מחשבה וכוחות, לבנות תלמידים אמיתיים, ואכן זכה וראה פרי בעמלו וב"ה יש כמה וכמה ראשי ישיבות ומרביצי תורה מפורסמים, שידועים ומוכרים כתלמידיו המובהקים, כי הוא אכן בנה אותם בעמל וביגיעה".

- מה היה ראש הישיבה זצ"ל אומר לבחור שבא אליו שהוא לא זוכה להרגיש 'גישמאק בלימוד', כיצד היה מייעץ לו ללמוד כדי להרגיש את המתיקות הזאת?

"האמת שאיני זוכר מקרה שבו ראיתי שמישהו שואל אותו את השאלה הזאת, ואני לא יודע אם באו לשאול אותו שאלות מהסוג הזה, אבל אני מניח בפשטות שאם היו שואלים אותו את השאלה הזאת הוא היה אומר שכדי להשיג הנאה בלימוד, צריכים קודם כל להתייגע בלימוד. הרי חז"ל הקדושים אומרים "יגעת ומצאת תאמין", מה הפשט 'מצאת'?' מה מצאת? התשובה היא בדיוק זה, גישמאק בלימוד. מי שמתייגע בלימוד זוכה להרגיש גישמאק בלימוד.

"ואם ב'גישמאק בלימוד' עסקינן, אני יכול לומר לכם דבר מה שכן שמעתי ממנו, הוא דיבר על ההקדמה של ה'אגלי טל', שכתב הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב, בעל ה'אבני נזר'. בהקדמה ל'אגלי טל', הוא כותב שיש טעות שטועים לומר שמי שנהנה מהלימוד ומהחידושים שהוא אומר בלימודו, הרי הלימוד שלו אינו כ"כ 'תורה לשמה', כי

יש לו גם הנאה אישית מזה. האגלי טל' סותר את הטענה הזאת ודוחה אותה מכל וכל, וכותב ש"עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שש ושמוח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה", ומביא ראיות לדבריו, ומוסיף עוד שה"לומד לשם מצוה ומתענג בלימודו, הרי זה לימוד לשמה, וכולו קודש, כי גם התענוג - מצוה".

• בעניין זה של לימוד וחיידוש חידושים, היתה לראש הישיבה זצ"ל דרך ייחודית, והוא היה משקיע רבות בחידוד התלמידים שיוכלו להבין סוגיות בכוחות עצמם בעומק נפלא...
"אכן, הוא אפילו חיבר ספר מיוחד על כך, 'משמרת חיים', והאמת שמאחורי הספר הזה מסתתר סיפור מעניין..."

"לפני שעלה אבי מורי לארה"ק והקים את ישיבת 'תורה אור', הוא היה משגיח במשך כ-25 שנה, בישיבת 'חפץ חיים' בארה"ב. ראש הישיבה שם היה הגאון רבי דוד ליבוביץ זצ"ל, שהיה אחיינו של מרנא החפץ חיים זצ"ל, הוא היה בנו של רבי אהרן כהן, אחיו הגדול של החפץ חיים, וכשגדל הוא למד בחברותא עם החפץ חיים, והיה גם תלמידו של הגאון רבי נפתלי טרופ, בישיבת ראדין. בהמשך הוא עבר ללמוד גם בסלבודקא.

"רבי דוד ליבוביץ הקים בישיבתו שיעור מיוחד שאותו היה מוסר ב'ליל שיש', ובמהלכו היה מציג בפני הבחורים איזה רשב"א או ריטב"א או 'ראשון' אחר בסוגיא הנלמדת, ולאחר מכן היה 'טוחן' איתן את הדברים הדק היטב, במטרה לחדד אותם ולהרגיל אותם לחשיבה למדנית.

"כשנפטר רבי דוד, הותיר אחריו את בנו הגאון רבי חנוך העניך זצ"ל, שהיה אז בן 23 בלבד, אבל את השיעור הזה של ליל שיש, לקח אבא זצ"ל על כתפיו ומיני אז היה מוסר אותו מדי שבוע לחידוד התלמידים, אף שהוא לא היה מגיד שיעור בישיבה באופן רשמי, אלא יותר משגיח או אולי 'משיב' בחלק מהתקופה. דרכו בשיעור זה היתה להציג בפני הבחורים שאלות בסוגיא הנלמדת.

"את השיעורים הללו הוא היה מקליט, ולימים לקח נכדו, הגאון רבי מרדכי אלטוסקי את ההקלטות, וערך מהן את ספר 'משמרת החיים', על שם ה'משמר' שאבא זצ"ל היה עושה עם התלמידים ב'ליל שיש' באותן שנים.

"השיעור עצמו היה נמשך כשעה וחצי, אולי קצת יותר, ובדרך כלל היה אבא זצ"ל מספיק להציג בשיעור כזה שלוש שאלות. הוא לא היה מתרץ אותן, הוא היה שואל, והבחורים היו מתחילים להתווכח, ולנסות לחדד את השאלה ולמצוא לה תשובות, ואבא היה מכוון אותם ואומר להם "צריך להוסיף פלפל", או שהיה אומר שסברא שהוצגה כרגע אינה טובה, ויש צורך לשפר אותה. כך הוא היה מרגיל אותם לחשיבה למדנית, והעמיד תלמידים הרבה.

"הספר הזה זכה להצלחה אדירה, ומאז הודפס בכמה מהדורות, ונמכר בעשרות אלפי עותקים, הוא נחשב לספר יוצא דופן בהרבה מאוד מושגים, וידועה היתה החיבה המיוחדת שרחש ראש הישיבה הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל לספר זה, וידוע שהוא היה

לוקח אותו בכל פעם כשהיה צריך לטוס לחו"ל, כדי לעיין בו במשך הטיסה.

"למעשה, מרן הגרב"מ אזרחי כתב תשובות לשאלות בספר, והדפיס אותן בספר בפני עצמו, חלק מיוחד בסדרת ספרי 'ברכת מרדכי'. דרכו של הגרב"מ היתה שבכל פעם שהוא הדפיס ספר חדש, הוא היה עושה קידוש כדי לשמוח עם משפחתו ותלמידיו על צאתו של עוד ספר לאור עולם. בקידוש שערך לכבוד הוצאת ספרו זה, הוא אמר שאומנם הוא טרח והתייגע לענות על השאלות של אבי מורי זצ"ל, אבל לענות תשובות כל אחד יכול, כך אמר רבי ברוך מרדכי. לעומת זאת, לשאול כאלו שאלות נפלאות ולמדניות, זה היה הכח של אבי מורי זצ"ל..."

• האמת שאחד הנושאים הכי מסקרנים בכל הקשור לדמותו של מרן הגרב"מ שיינברג זצ"ל, זה המנהג הידוע שהיה לו ללבוש ציציות רבות, ותלמידיו המובהקים אומרים כולם פה אחד, שהוא מעולם לא גילה להם את הסיבה, ובכל זאת, האם ידוע לכם למה נהג האבא ככה ומה ראה למנהג חריג זה? שאלתם אותו על כך פעם?

"זה התחיל כשהיה כבן 40, מאז הוא התחיל לנהוג כמה הנהגות שליוו אותו כל חייו, כמו ההקפדה שלו להתפלל שחרית כוותיקין, וגם להתעטף בציציות רבות ולהתעטר בתפילין במשך כל היום. "שואלים אותי רבות, כמה ציציות הוא לבש, ואני לא יודע לומר. אני שיערתי שהוא לבש כ-90 ציציות. פעם סיפר לי אחייני שלי שכשאבא הלך למקווה, הוא ספר את הציציות שלו והגיע ל-107, אבל זה רק מה שהיה מעל החולצה, היו לו עוד ציציות שלבש מתחת לחולצה... "היו לו חבילות של ציציות שהיה לובש לפעמים כשהיה נכנס הביתה, בנוסף לציציות שאיתן יצא החוצה... כשהייתי ילד כבן 12, אני זוכר שהוא לבש הרבה פחות, אולי עשר או 15 ציציות, לא כאלו מספרים גבוהים, בהמשך הוא הוסיף עוד ועוד. כששאלו אותו מה הסיבה הוא לא הסכים לגלות, רק היה אומר שכל ציצית שהוא לובש זו עוד מצווה, אבל ברור לי שהיה לו גם חשבון במספר הציציות.

"לפעמים היו לו פצעים שנגרמו בגלל ריבוי הציציות, והוא היה צריך לקבל אנטיביוטיקה העירוני, מה שאילץ אותו להוריד קצת מהציציות, כי המספר כבר היה מעבר לכוחות שלו. פעם אחת אמא אמרה לו שהוא מגזים, זה היה איכפת לה שהוא כך מכביד על גופו, הוא הסתובב לאחייני שלי שהיה שם אז, ואמר לו "אם היא היתה יודעת את הסיבה למה אני לובש הרבה ציציות, היא לא היתה אומרת לי להוריד, היא היתה אומרת להוסיף!". זו היתה התבטאות מאוד נדירה שלו על העניין הזה, ובדרך"כ הוא לא אבה לדבר על כך בכלל..."

"באופן כללי, הוא לא היה איש של חומרות והקפדות יתירות. רק בנושא של התמדת התורה הוא היה אש להבה, שקדנות אינסופית, בלי ויתורים. אחד שלמד איתו בישיבה, כשהיה בן 14, סיפר שהוא עצמו היה לומד 14 שעות ביממה, אבל אבא זצ"ל היה לומד 18 שעות ביממה, ואף אחד לא הצליח להבין איך הוא הצליח בכך..."

"אמר לי מרן הגראי"ל זצ"ל: "שמתי לב שעד שנת ת"ר היה ריבוי של גדולי ישראל בכל דור, ואילו משנת הת"ר ואילך יש בקושי בכל דור שניים שלושה גדולי ישראל. מה הסיבה?"

הגאון רבי משה סחייק שליט"א, תלמידו חביבו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ומחבר ספרי 'מזקנים אתבונן', בענייני חג השבועות ומתן תורה

מאת: יוחנן וסרמן

באחרונה הבאנו כאן שיחה מרתקת עם הגאון רבי משה סחייק שליט"א, תלמידו חביבו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, אודות נושא תיקון המדות בראי עבודתו של מרן הגראי"ל שטיינמן, לרגל הדפסת ספרו החדש 'מזקנים אתבונן - בין אדם לחבירו'. הפעם נביא כמה קטעים מעניינים מתוך הספר הנוגעים לענייני חג השבועות ומתן תורה, אבל קודם לכן מעשה נפלא שמספר הרב סחייק על מה ששמע מפי מרן זצ"ל בעניין חג השבועות בימי ילדותו: "לקראת שבועות תשע"ד למדו בשיעורו של מרן משנה ברורה סימן תצ"ד העוסק בסדר תפלת חג השבועות", מספר הרב סחייק. המשנה ברורה כותב שם: ביום חמישים לספירת העומר הוא חג שבועות וכו', ונוהגין לשטח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים, זכר לשמחת מתן תורה. ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות וכו'.

עוד מספר הרב סחייק שליט"א, "פעם אחת בשנים קודמות בלילה, כשהלכו כל האנשים, ונשארתי הכותב לבד עם ראש הישיבה כמה ימים לפני שבועות, חיפש ספר מגיד מישרים להבית יוסף. "רק אציין בהערת אגב שמדרך לימודו היה שכל אימת שראש הישיבה היה מגיע לנידון המופיע בספר מסוים, היה מתאמץ להסתכל בפנים ולא לומר מהזכרון, ואפילו שכבר הביא את אותו ספר עשרות פעמים וידע את התוכן שלו בעל פה, ולפיכך היה בקי במיקום של כל ספר בארון הספרים שבביתו, ובחריצות רבה היה קם בעצמו למרות גילו המופלג כדי לעיין בכל ספר הנצרך בלימוד, ואם אירע שלא היה במקומו היה מחפשו ללא ליאות. הרחבתי בנושא זה בספר מזקנים אתבונן בטחון ואמונה השלם העמוד לצאת בימים אלו פרק כג - "בטחון לא נאמר על רוחניות". "מרן זצ"ל אף היה מקפיד שלא להטריח אנשים אחרים ואפילו לא תלמידיו שיביאו לו ספרים, ואם לא היתה כל כך ברירה, והמצב לא אפשר שיביא בעצמו, היה מקפיד לומר רק בלשון שמשתמע שיועיל אם יביאו ספר פלוני, אבל לא היה מבקש ממש שיביאו לו. "נחזור לענייננו, מרן זצ"ל לקח בידי את הספר 'מגיד מישרים' ועיין זמן רב מאוד, לא רק על המעשה הנודע של ליל שבועות אלא גם עניינים אחרים, ולאחר מכן שאל אם מכיר אני ספר זה, ואמר שכדאי מאוד לעבור על הספר, מפני שהדברים שכתובים בו מעוררים מאוד לעבודת ה', וכן יש בו התעוררות גדולה לעמל והתמדת התורה".

סיפר מרן על חג השבועות בימים עברו, ואמר שעל כל בית בעיר הולדתו בריסק היה ניכר שהוא "ירוק", ושזו היתה העבודה והשמחה של הנשים לקשט כך את הבית. ולחזק זכרון זה למתן תורה. מרן אף סיפר שהיה להם שיר באידיש שבו שרו "על הר ירוק ניתנה התורה". וכששאל אחד, אם עבירה לא לאכול מאכלי גבינה החג השבועות חיך ראש הישיבה, ואמר "להצלחה בתורה כל דבר של אכילה מעכב", [כמו שאמרו במדרש המובא בתוס' כתובות ק"ד ע"א: עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו]. "אמנם בחג זה אין הגבלת אכילה - פסח אסור לאכול חמץ, סוכות אסור לאכול מחוץ לסוכה, שבועות הכל מותר. אבל החכם רק יטעם מכל דבר ודיו, ובכך יקיים המנהג...". ביקשו חברי השיעור ברכה להצליח בכל ענין קבלת התורה. אמר להם: אם ילמדו יהיה הצלחה, ואם לא ילמדו לא יהיה הצלחה. ניסו התלמידים בדרך עוקפת לקבל הברכה, והביאו את הגמ' במגילה שאומרת "לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא". וכן את הגמ' שאומרת "מה יעשה אדם ויחכם, אמר להן: ירבה בישיבה וימעט בסחורה, אמרו: הרבה עשו כן ולא הועיל להם, אלא, יבקשו רחמים ממי שהחכמה שלו". לנוכח הגמרות הללו אמרו למרן שגם אנו רוצים ברכה, אבל מרן התעקש להשאיר בתודעת התלמידים שעיקר הצלחה בתורה תלויה במאמץ, והתעקש שלא לברכם בברכת הצלחה בתורה, כי בידם הדבר ואינם זקוקים לברכתו!".

והאדם יכול להיות כל כך גרוע ולבוא למצב של גנב ורוצח

מרון היה מקשה שבעשרת הדברות יש הרי שני חלקים, חלק אחד בין אדם למקום וחלק שני בין אדם לחברו.

בחלק בין אדם לחברו כתוב לא תרצח, לא תגנוב וכו'. מעמד הר סיני היה מעמד חשוב מאד, שבכל הדורות לא היה כזה דבר שהקב"ה דיבר בעצמו לציבור שלם, מלבד מעמד הר סיני.

נביא היה זוכה שהקב"ה ידבר אליו, וגם כן ע"י מלאך, אבל שהקב"ה ידבר בעצמו לכל ישראל, זה היה רק אז. היה זה מעמד נורא כזה שכל הבריאה שתקה, ואפילו עוף לא פרח כמו שכתוב במדרשים. כל הברואים הקשיבו למה שהקב"ה מדבר.

ומה הם הדברים שדיבר הקב"ה באותו מעמד? לא תרצח, לא תגנוב. לכאורה, דברים כאלה צריך לומר לאנשים פשוטים מאד: אל תהיה רוצח! אל תהיה גנב! והיאך זה שבמעמד כה גדול, דיבר הקב"ה דברים כאלו? אם היה מדבר לגויים, היה זה מובן, אבל למה לדבר כך לכלל ישראל?!

אך רואים אנו שהקב"ה ראה צורך לדבר את זה. כי אמנם מצד אחד האדם גדול מאד, הנשמה שלו גדולה מאד, היא באה מתחת לכסא הכבוד, מקום כל כך מרומם שלא שייך לתאר. ובכל זאת היא יורדת למטה, והאדם יכול להיות כל כך גרוע ולבוא למצב של גנב ורוצח, עד שצריך להזהירו 'לא תרצח' ולא תגנוב'.

רואים עד כמה זה עיקר גדול, שצריך לומר אפילו דברים כאלה. וכן מצינו בהרבה מקומות גודל הזהירות בענינים שבין אדם לחברו.

כתוב בגמ' בשבת שכשבא נכרי ורצה להתגייר על מנת שילמדוהו כל התורה כולה על רגל אחת, שמאי לא רצה לקבל אותו. ואח"כ כשבא להלל הוא גייר אותו ואמר לו: 'דעלך סני לחברך לא תעביד' [מה ששנאו עליך לא תעשה לחברך], ואידך זיל גמור [שאר דברי התורה הם פירוש של כלל זה - למד ותדע].

זוהי ההקדמה לפני הכל! זאת אומרת שזה העיקר הגדול, 'דעלך סני לחברך לא תעביד'. ולמה לא אמר לו 'תשמור שבת'? הרי חילול שבת זה כל כך חמור?! מי שלא שומר שבת כאילו עובד עבודה זרה. וכן לא אמר לו שום דבר אחר אלא כל דעלך סני לחברך לא תעביד. משמע שההתחלה של האדם הוא דבר זה, ואדם שלא יודע את היסוד הזה אין מה לדבר אתו, לכן זה הדבר הראשון שצריך לדעת כשבאים לקבל את התורה.

בספרו החדש בסדרת 'מזקנים אתבונן' - בין אדם לחברו, מביא הרב סחייק התייחסות של מרון זצ"ל לנושא של נגיעות אישיות והצורך להכיר בהן ולהתרחק מהן, הדברים נכתבו מפיו ע"י תלמידו הרה"ג רבי ישראל ארנן שליט"א:

"למחרת חג שבועות אסרו חג שנת תשנ"ה אמר: כתוב בספרים שיש בחינה שנחשב שקיבלנו אתמול את התורה, אבל האם באמת שמישהו מאיתנו קיבל אתמול את התורה? מה קיבלנו? אינני רוצה לרמות את עצמי, אבל אינני מרגיש חילוק בין היום לאתמול, ובין אתמול לשלשום. ישנתי היום וישנתי אתמול... רק מְדַבְּרִים

וּמְדַבְּרִים ונשאר רק דיבור, אנחנו מרמים את עצמינו. ואח"כ בעולם העליון יפתחו את עינינו ויאמרו: אַ-נְעַר, טיפש, מה דיברת סתם. "וכן בשאר דברים שאדם עושה, מקים ישיבה, 'הכל לשם שמים', 'דואגים לריבוננו של עולם', 'אף אחד לא דואג לעצמו רק להקב"ה'... "וכמו ששמעתי שאמרו פעם לחזו"א שאפילו אדם גדול מאד - כשמגיע אצלו לנגיעה - ער פארלירט זאך [הוא נאבד], ואמר החזו"א שאסור לומר ככה, כי אם כן אף פעם אי אפשר לדעת, שהרי תמיד יש נגיעות, ואם כן אין באדם זה כלום...

"ראו מה זה ענוה של החזו"א", השלים מרון את דבריו, "הוא היה מוראדיג ריין [נקי מאוד], לא חיפש טובת עצמו, ולא טובת המשפחה, ולא לאף אחד, כזה יהודי - זה אדם שחז"ל מתכוונים אליו".

משנת ת"ר ואילך נגמרה תקופת האחרונים. מה הסיבה?

עוד מביא הגר"מ סחייק בספרו: "אמר תלמידו הרה"ג ר"ב גרוסברד שליט"א: פעם הזכרתי לפני מרון את דברי הזוהר הקדוש הידועים בפרשת נח, שבשנת ה' אלפים ת"ר יפתחו מעיינות החכמה, ומה שכתב בעל הלשם שמאז אפשר יותר ללמוד את חכמת הקבלה.

והשיב על זה רבינו זצ"ל: "שמתי לב שעד שנת ת"ר היה ריבוי של גדולי ישראל בכל דור, אפילו בתקופה האחרונה לפני שנת ת"ר, מזמן פטירת הגר"א בתקנ"ח, היו הגר"ח מוולוז'ין ושאר תלמידי הגר"א, הגאון רבי עקיבא אייגר הקצות החושן, הנתיבות המשפט, החתם סופר, הבית אפרים ועוד ועוד. כמעט בכל שטעטעל כיהן רב גדול בישראל.

ואילו משנת הת"ר ואילך יש בקושי בכל דור שניים שלושה גדולי ישראל. ובכלל, משנת ת"ר ואילך נגמרה תקופת האחרונים. מה הסיבה?

"מקובל לחשוב שהכל בגלל ההשכלה", אמר מרון, "אבל האמת היא שההשכלה כבר התחילה הרבה שנים קודם.

"אלא הסיבה היא שאז גילו את החשמל והתחילו להשתמש אתו. הבריאה נבראה בצורה המתאימה לחיי התורה. בראשית ברא אלוקים, דרשו חז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראו ראשית, דהיינו צורת הבריאה בעולם נעשית בצורה המתאימה לחיים של תורה.

"עד שנות הת"ר, לפני שגילו והתחילו להשתמש בחשמל, האנשים חיו כמו בזמן הגמרא, כמו בזמן מתן תורה. המצב הגשמי היה אותו דבר. שאבו מים מהבאר, חטבו עצים ביער והסיקו מהם אש, ועל גבי אותם תנורים וכירות שהיו בזמן התנאים והאמוראים אפו ובישלו. לא היה שפע של גשמיות.

"גם אם רצו להרבות בגשמיות לא היה שייך במציאות", הסביר מרון, "כל דבר הלך בקושי ובטורח, וממילא אכלו את מה שצריך. גם אם רצו להרבות באכילת בשר זה היה פעולה קשה מאוד. לא היה שייך לבשל הרבה מאכלים, וגם אם בישלו לא היה שייך לשמור מיום ליום, ממילא אנשים אכלו כפי הצורך ולא התגשמו במאכלים רבים.

זכיתי ותקופה מסוימת למדתי איתו בלילות מסכת ביצה, היה ממש תענוג בלתי נתפס ללמוד איתו ולשוט בכל מרחבי התורה. בחורים ואברכים היו 'רבים' ממש כדי לזכות לקבוע איתו שיעור או חברותא אפילו פעם בחודש. הייתה תקופה בה היו לו בשבוע אחד למעלה מארבעים שיעורים וחברותות כל שבוע

על מתיקות התורה של מורי ורבי הגרש"י בורנשטיין זצ"ל, ראש ישיבת קריית מלך

מאת: הרב ישראל היימן

'חזו פני חביבי... ועסקין בחדותא דילי'

כשאני שומע את צמד המילים 'גישמעק בלימוד' זה מעמיד אצלי, אוטומטית את דמותו של מו"ר ראש הישיבה הגרש"י בורנשטיין זצוק"ל. אני רואה בעיני רוחי את דמותו האצילה כשהוא עומד על מדרגות ארון הקודש, סטנדרים לתמיכת הידיים משני צדדיו וכולו לוהט בריתחת הלימוד כשמתיקות ועריבות נוטפת מכל מילה והאווירה המיוחדת משפיעה על חלל בית המדרש.

מי שראה זאת פעם אחת, לא ישכח.

זה היה מחזה שכמעט לא ניתן להעביר אותו במילים. שיעוריו נתנו מימד לא רק של עמקות התורה ורוממותה, הם נתנו גם את המימד של כבוד התורה, בצורה בה הוא העביר את השיעורים, במתיקות שהוא נסך בכל שורה בגמרא או בכל דיבור ברש"י.

למדנו ממנו לא רק איך 'מפרקים' תוס' או דיבורים של הראשונים, למדנו ממנו הרבה איך נגשים ללימוד, איך חווים לימוד של סוגיה... אמר לי פעם אחד מגדולי תלמידי, תלמיד חכם עצום שכבר שמע ממנו שיעורים כמה עשרות שנים עוד מימות 'חברון גאולה'. אותו תלמיד היה מקפיד להיכנס מידי יום לשיעור יומי וכל שבוע לשיעור כללי, לא פיספס שום שיעור גם בימים בהם נולדו ילדיו. הוא ידע

כמעט תמיד מראש את רוב מה שייאמר בשיעור כיון שהוא כבר שמע כמה מחזורים על המסכת הנלמדת והכיר את תורתו של ראש הישיבה כמעט על כל דיבור המתחיל בכל סוגיה. הוא הסביר לי את הכמיהה הבלתי נגמרת שלו להיכנס ולשמוע שוב ושוב. "חוז מהדברים הרבים שמתחדשים מידי מחזור, גם בדברים הישנים אני מוצא טעם, לא תמיד בעצם מה שנאמר - את זה אני מכיר ויודע מראש שזה הולך להיות המהלך. אני נכנס לשיעור בשביל לחוות את הגישמעק של הדברים פעם נוספת. הצורה בה ראש הישיבה 'מוריד' את הדברים, המתיקות של צורת אמירת החידושים, בשביל זה אני נכנס".

כמדומה שהסוד של המתיקות הזו, מה שגרם ל'זיסקייט' הזו בלימוד הייתה העובדה שהוא פשוט היה שם... חי בכל רמ"ח ושס"ה את מה שהוא אחז בו כרגע.

היה לוקח לו זמן 'להתעורר' אחרי שיעור יומי

לא היה אפשר להסיח את דעתו לפני שיעור, לא היה אפשר לשוחח איתו בשום נושא לפני או מיד אחרי השיעור. היה לוקח לו זמן 'להתעורר' אחרי שיעור יומי, כל יום ממש.

אחרי השיעור כמעט בכל יום היה נשאר ראש הישיבה לשוחח בלימוד עם בחורים ולכן היה נצרך ללכת להתפלל מנחה בבית כנסת סמוך, שם התחילו את התפילה מאוחר יותר מבישיבה. בדרך הקצרה מהישיבה לבית הכנסת לפעמים השתרר ביניהם שקט, מקורבו שליווה אותו לא דיבר איתו בשביל לא להפריע לריכוז. כעת אמנם כבר אחרי השיעור אבל רעיונותיו משוטטות עוד בעולם בו מתערבים ראשונים ואחרונים לשונות וציטטות מהסוגיא בה אוחזים. לפעמים הוא היה פולט לעצמו, "לא בטוח שזה מסתדר עם הרשב"א"... בדרך כלל הוא לא ביאר מהו ה'זה' ולא יזה רשב"א הוא מתכוון... אבל היה ניכר בעליל שהוא לא איתנו...

אחרי התפילה הוא היה אומר למי שליווה אותו, שלא בטוח שהיה מותר לו להתפלל, הראש שלו היה בורח כל הזמן לשיעור, אז גם היה מוסיף בקשה לקרוא לאחד מתלמידי הגדולים שהיה 'החוזר'

בעומק העיון, בהלכה, במוסר, במחשבה, הוא היה חי את מה שהוא למד ברמה כזו שלא היה לו צורך להיזכר איפה אוחזים, הכל היה המשך אחד ארוך.

בשיחותיו תמיד היה מזכיר ראש הישיבה את ההלכה של התראה: כל אדם אם עשה חלילה עבירה שזדונה מיתת בי"ד חייב התראה, בלא התראה אי אפשר לגזור עליו את המיתה המחויבת. ההלכה היא שהתראה צריכה להיות תוך כדי דיבור למעשה העבירה. אם התריאו באדם ואחרי חצי דקה הוא עבר את העבירה, כבר אין זה נחשב מזיד המחייב מיתת בי"ד. כי ביותר מתוך כדי דיבור כבר פגה חריפות השפעת ההתראה.

אבל ההלכה היא שצורבא מרבנן אין צריך התראה. הוא מותרת ועומד כל העת מהר סיני ע"י התורה אותה הוא לומד.

ראש הישיבה היה מסביר בלהט. "מבינים אתם? צורבא מרבנן נקרא רק מי שכל הלכה שהיא מכלל מרחבי התורה עומדת בראשו כל הזמן בצורה של תוך כדי דיבור לכל מעשה ולכל תזוזת יד או רגל! כך צריך להיות שקוע בלימוד".

ואכן, 'הוא היה אומר'... ברמה כזו של שקיעות וביטול כל החושים בלימוד ניתן להגיע לתחושה המתוקה הזו, ניתן להעביר אותה הלאה עשרות שנים לתלמידים.

אפשר להגיע למצב שכשתלמיד קרוב ניגש פעם לומר סברא מחודשת באיזה רמב"ם אליו הוא התייחס בשיעור הוא לא עמד במתיקות הזו ועמד כפשוטו ממקומו ונשק לו על לחיו... זה לא היה מתוכנן, זה היה הכי ספונטאני שיש, ממקום הכי עמוק שיש. לשמוע סברא טובה ומחודשת בסוגיא זה מרגש, הנשיקה פרצה ממנו ממקום עמוק מאד בלב.

זוהי הדרך, בתחילה היא ארוכה ולא תמיד קלה, לשקוע עמוק עמוק בתוך הסוגיות, בלי להוציא את הראש מהמים... אבל בסוף זה מגיע, הגישמעק הזה, הזיסקייט הזה.

'מכאן ואילך יערב לכם!!'

של השיעור כדי לחדד איזה נקודה שהתחדשה לו באמצע התפילה. בחורים ואברכים היו 'רבים' ממש כדי לזכות לקבוע איתו שיעור אחד למעלה מארבעים שיעורים וחברותות כל שבוע. היה תענוג בלתי נתפס ללמוד איתו ולשוט בכל מרחבי התורה. זכיתי ותקופה מסוימת למדתי איתו בלילות מסכת ביצה. ראש הישיבה התנצל בתחילת הלימוד שאולי הלימוד לא יהיה כל כך פורה כיון שהפעם האחרונה שהוא למד את המסכת הזו הייתה לפני 17 שנה.

סדר הלימוד היה שהוא למד עם גמרא רגילה ומתחתיה הייתה פתוחה גמרא 'שוטנשטיין'. הוא נתן לי לקרוא קטע ולהסביר את הפשט, הוא היה משלים את הנצרך ואחר כך היה מציג את עיקרי הראשונים והנידונים העיקריים בסוגיא. בסופו של דבר הוא היה מרים את הגמרא ממנה למד כל הזמן ומעיין בהערות של השוטנשטיין לראות אם לא נשכח ממנו איזה פרט... במהלך כל המסכת שנלמדה לאורך קיץ שלם, מידי לילה היה פעמיים שהוא מצא הערה שלא נאמרה על ידו קודם, בדרך כלל היה מתפלל: "איך הם לא מביאים כאן את הנידון הזה או את הריטב"א/מאירי/פני יהושע הזה... זה ממש יסודי כאן"...

ניתן להבין שלא רק מסכת ביצה נחרטה במוחי, הצורה של הלימוד, הפרישקייט והמתיקות נכנסו בי לא פחות.

הסוד שלו היה שהוא היה שם!

הסוד שלו היה שהוא היה שם! בתוך הסוגיא בלי שום מחיצות - כל הזמן.

לא היה יום אחד שהוא שאל איפה אחזנו אתמול, הוא היה מתחיל בדיוק באותה נקודה בה סיימנו. לא רק בחברותא יומית, גם אלו שלמדו איתו פעם בחודש מעידים על אותה תופעה, הוא אף פעם לא היה צריך להיזכר איפה אוחזים, בטבעיות הוא היה פותח בעמוד הנכון ומתחיל בדיוק מאותה נקודה בה הוא הפסיק לפני חודש...

המשך מעמוד 9 | מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל

וזו הסיבה שמאז גם כמעט פסקו להיות גדולי ישראל בכל דור ודור, ובכל דור יש בקושי שניים שלשה גדולי ישראל".

סיפר הגאון הרב יעקב נתן דורמשקין שליט"א ראש ישיבת אורחות יעקב, הייתי אברך צעיר בכלל פונביז', גיסים שלי התגוררו בחו"ל והיו להם דירות בבני ברק, והיו מבקשים ממני כשהיה נצרך כל מיני דברים הקשורים בטיפול בדירות, אם להביא אינסטלטור, אם לדאוג להשכרת הדירות וכדומה, אט אט התווספו עוד אנשים מחו"ל שביקשו ממני חסד כזה, והתחלתי להרגיש שזה על חשבון הלימוד. בצר לי פניתי לראש הכולל מרן זצוק"ל. אמר לי: כתוב בגמרא ובמדרש על החסד שגמל השי"ת עם משה - שדא לקבורתו, רוצה אני לשאול אותך שאלה, וכי לא עשה עימו חסד גדול מזה - שנתן לו את התורה?

אלא רואים מכאן שזה שתי מחלקות שונות, יש מחלקה של תורה והיא מחלקה בפני עצמה, ויש אחרת של חסד. ודע יש הרבה לומדי תורה שלא זכו במעלה שיהיה להם גם את המחלקה של החסד, ואתה צריך לשמוח שזכית לשניהם.

"וגם כל החיים הלכו בקושי מסוים, למשל כביסה היתה טרחה עצומה, לכבס בגדים על הנהר, וממילא אנשים לא התגשמו ולא נהנו יותר מדאי מהנאות העוה"ז.

"משנות הת"ר שהתחילו להשתמש בחשמל, החיים נהיו נוחים יותר בגשמיות, לא צריך כל כך לעבוד ולטרוח, יותר קל להכין אוכל, יש היום בתי חרושת שעושים כמויות גדולות של אוכל, מי צריך את כל זה? אבל המציאות היא שהתרבה מאז כל הגשמיות.

"לכן עד שנות ת"ר שאנשים חיו כמו בזמן הגמרא, לא היה כל כך גשמיות, לא אכלו כל כך הרבה, ממילא יכלו יותר להתעלות בתורה וצמחו גדולי עולם. אבל משנות הת"ר שהחיים נהיו נוחים יותר וקלים יותר, ואנשים משתמשים יותר עם הנאות העוה"ז - הרי היום יש לעני יותר ממה שהיה פעם לגביר העיירה. למי היתה פעם דירה עם 3 חדרים? פעם זה היה 'א' גנצע פאלאץ' - ארמון של ממש.

"כשיש ריבוי בגשמיות זה על חשבון הריבוי ברוחניות. לכן בתחילת שנות הת"ר נגמרה תקופת האחרונים, כי דרגת אנשים בתורה ירדה,

ה'רב ד"ר משולם הרט שליט"א סיפר לי, שבאחת הפעמים באמצע הסעודה ניגש אל הרב גלאי שליט"א אחד המלצרים, גוי, ובקשה בפיו - להתגייר! הוא מבקש מהרב שיאמר לו כיצד עושים זאת. הרב גלאי ניסה להתחמק ממנו וללא הועיל - הלה היה נחוש בדעתו ורצונו. כשתמה הרב גלאי על כך ושאל אותו מדוע הוא רוצה בכך וכיצד עלה בליבו רעיון שכזה, השיב הגוי'..

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על אהבת ושמחת התורה

וְהָעֶרֶב נָא, אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינִי (נוסח ברכת התורה)

הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א עוסק גם בקירובם של יהודים רבים בחו"ל. הוא משתתף בסעודות מלווה מלכה וכדו' הנערכות להם. לסעודות אלו באים רבים, הרב גלאי משמיע דברי חיזוק ובנוסף שרים ורוקדים בשמחה מרוממת המקיפה את הקהל. תועלת הסעודות הללו רבה, לחזק ולרומם.

הרב ד"ר משולם הרט שליט"א סיפר לי שבאחת הפעמים באמצע הסעודה ניגש אל הרב גלאי אחד המלצרים, גוי, ובקשה בפיו - להתגייר! הוא מבקש מהרב שיאמר לו כיצד עושים זאת. הרב גלאי ניסה להתחמק ממנו וללא הועיל - הלה היה נחוש בדעתו ורצונו. כשתמה הרב גלאי על כך ושאל אותו מדוע הוא רוצה בכך וכיצד עלה בליבו רעיון שכזה, השיב הגוי: אני רואה את השמחה שלכם. שמחה שכזו מעולם לא ראיתי. אני גם רוצה בכזו שמחה, לכן אני רוצה להתגייר.

שמחה פנימית אמיתית נמצאת בליבו של מי שיודע את ערך הזכות - הזכות להיות יהודי, הזכות שבלימוד התורה הקדושה ובקיום מצוותיה.

מו"ר הגאון רבי הלל זקס זצ"ל אמר לנו בשם אחד הגדולים כי כאשר יהודי מברך לעת שחר ברכת 'שלא עשני גוי' עליו להתמלא בשמחה כה מרובה שתלווהו עד ליום המחרת. יהודי - כל ימיו בשמחה

וכיצד זוכים לשמחה בתורה הקדושה -

בברכת אהבת עולם בתפילת מעריב: 'ונשמח בדברי תורתך ובמצוותיך לעולם ועד'. שמחה בעסק התורה ובמצוות 'לעולם ועד' זוהי נחלתו של יהודי. בנוסח עדות המזרח יש תוספת 'ונשמח ונעלוז בדברי תורתך'.

הרב ברזילי שליט"א בנו של ראש ישיבת משכן שמעון זצ"ל סיפר: היו מספר פעמים שמרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ביקש מקום שיוכל ללמוד בו ללא שיפריעוהו, והיה מגיע לישיבת משכן שמעון, ישיבה ספרדית, שם היה יכול להיחבא ולשקוד בלימודו באין מפריע. בשעות שם, מיאן לכל הצעה שיש בה חריגה מן הפשטות, לא שיארגנו מנין עבודה ואף לא שישגו עבודה סידור נוסח 'אשכנז'.

לידיו נטל סידור נוסח 'עדות המזרח' וכך ישב להתפלל תפילת מעריב.

לאחר התפילה, ניגש בשמחה גדולה לראש הישיבה וסיפר לו בהתפעלות וברגש על ה'אוצר' אותו מצא בסידור שהובא לו, 'ולו רק עבורו כדאי היה לבא לכאן'. ומהו - אצל הספרדים מוסיפים מילה אחת 'ונעלוז' - 'ונשמח ונעלוז בדברי תורתך!...'

כל כך רגש לבו של גאון וגדול זה על הביטוי העז בשמחתה של תורה. ונשמח ונעלוז בדברי תורתך.

מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל ביאר מפני מה דווקא בתפילת מעריב נקבעו דברי הברכה על השמחה בתורה הקדושה ובמצוותיה ולא בתפילת שחרית, כיון ששמחה בתורה הקדושה אינה באה מאליה. אין זו שמחה חיצונית רופפת, זוהי שמחה הבאה מתוך ההשקעה וממילוי פנימי. תפילת שחרית הינה בתחילתו של יום, אז, אין עדיין שייכות אמיתית לשמחה בתורה הקדושה. בתפילת מעריב, לאחר שבמשך היום עסק האדם בתורה ועבד את אלוהיו בקיום מצוותיו, מלא הלב בשמחה שמתוכה נכונו דבריו 'ונשמח', וכאמור לנוסח אחר: 'ונשמח ונעלוז', בדברי תורתך.

יש הסבורים שהשמחה בתורה הקדושה מזומנת ומצויה מיד, ועוד

טרם יפתחו את הגמרא השמחה כבר עומדת 'על הכריכה'. כאן נמצאנו למדים כיצד היא הדרך לזכות בשמחה בתורה הקדושה - על ידי העמל וההשקעה העסק בתורה הקדושה יביא עמו שמחה ועליזות פנימית שתמלא חדרי לבב.

הוא סיפר לי ששאל את מרן רה"י

השמחה בתורה הקדושה תלויה בהבנת הלימוד בבחירות. הג"ר יצחק לוינשטיין זצ"ל מקורבו של מרן ראש הישיבה זצ"ל הרבין תורה בישיבת 'ברכת אפרים' לצעירים. הוא סיפר לי ששאל את מרן רה"י זצ"ל שבין הנערים ישנם גם כאלו שחסר להם בחשק התורה, כיצד ניתן להחדיר בהם חשק ללמוד.

מרן זצ"ל השיבו: התורה משמחת. זהו כח שיש בתורה כמו שכבר נאמר עליה 'תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי פקודי ה' ישרים משמחי לב מצות ה' ברה מאירת עינים' (תהילים יט, ח-ט). מציאות זו שווה בכל ואין בה יוצא מן הכלל. אלא, שכאשר לומדים סוגיא פעם ראשונה ישנם קושיות רבות וחלקים עמומים. בכדי להבין את הגמרא כראוי יש צורך ללומדה מספר פעמים, בכל פעם תתחדד ההבנה ימוגו הערפילים ואורה של תורה יגיה באור גדול משמח לב ומאיר עיניים.

דא עקא, שהתלמידים אינם חוזרים כראוי ואז מתוך לימוד הגמרא נותר בידם אוסף של קושיות, תירוצים, ודברים רבים מהראשונים ומהאחרונים ללא סדר נכון והבנה ראויה. כל אלו יוצרים בלבול ומבוכה וגורמים ליגיעת מוח ונפש ללא מנוח. הרושם הראשוני הלוה נותר בעינו כשלא חוזרים כל הצורך. התלמידים לא מבינים 'מה רוצים כאן'.

תחנך אותם לחזור על הגמרא עוד ועוד. מדי חזרה יתלכנו הדברים ויתבררו, את מקום הבלבול יתפוס עונג של בחירות ואז יוכלו לטעום טעמה של שמחת התורה. כך ייעשו חייהם לחיים מאושרים, מתוך חדוותא דשמעתתא.

הנה, יום מתן תורתנו ממשמש ובא. יהמה הלב לקראת היום הנכסף. נכינה נא כלים לקבלת השפע הניתן ביום זה, מתן תורתנו הקדושה. מתוך תשוקה לחכמה יכוננו הכלים נכונים ומזומנים.

יעזרנו ה' ונשמח בדברי תורתו ובמצוותיו לעולם ועד!

"הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה" (שיר השירים ב, ד).

את הפסוק הזה דרשו חז"ל על הר סיני: "הביאני אל בית היין, אמרה כנסת ישראל: הביאני הקדוש ברוך הוא למרתף גדול של יין, זה סיני, ונתן לי שם דגלי תורה ומצוות ומעשים טובים, ובאהבה גדולה קבלתי אותם" (רבה פ"ב, ג).

הר סיני נמשל לבית היין שהוא המרתף בו נמצאות חביות היין, מהו הטעם לכך?

ידוע מה שהאיר מרן הגר"ש רוזנבסקי זצ"ל כי דרגת מתן תורה בסיני היא דוגמת יין המשכר. כל אחד בישראל נעשה 'שיכור לתורה' (וכלשונו: 'פארשיכערט אויף תורה) והמחיש זאת על פי מה ששמע ממרן המשגיח הגר"י לוינשטיין זצ"ל לאחר שהגיע לארה"ק מאמריקה.

באמריקה שהה המשגיח תקופה קצרה, לשם הגיע לאחר דרך הנדודים הארוכה והקשה שהחלה בפולין בשנות המלחמה, אחר כך בשנחאי, בגולה אשר הוגלתה ישיבת מיר. בכל התקופה הזו נשא המשגיח בגבורת נפש נפלאה את בני הישיבה הקדושה.

אחר הכל הגיע לאמריקה. ואמר המשגיח, כי בזמן ששהה שם הרגיש כי השעות במקום גורמת לו הפסד רוחני, זאת למרות שכל העת ספון היה בד' אמותיה של תורה, ולא הייתה לו כל שייכות לאוירה החומרנית השוררת בארץ זו. המשגיח הסביר זאת במשל: בקבוק של י"ש כי יהיה מונח על השולחן בבית, לא ישתכר ממנו אלא מי שיגמע מהמשקה. שונה הדבר במפעל של תעשיית י"ש, השוהה במקום אף אם אינו טועם מהמשקה - משתכר. הריח החריף הנמצא באויר המקום משפיע על כל הבא.

כיוצא בזה, אמר המשגיח, מקום כזה האוירה ספוגה בריח של חומריות, יש בו כח להשפיע אף למי שרחוק מ'לטעום' ממנה [באחת מאגרותיו כתב שבאמריקה מי שאין לו 'פנקס צ'קים' אינו נחשב לכן-אדם, ואני - אין לי...]. עצם השעות במקום שכזה משפיעה.

ואמר רבי שמואל כי כנגד זה, גם בצד הקדושה יש מציאות כזו שבה **האוירה עצמה משפיעה**. וכך הוא ב"בית היין" הרוחני של תורה - מי ששוהה בו, כבר מושפע ונעשה "שיכור" על תורה!

הר סיני היה כבית היין, האוירה הייתה נעלית וספוגה בינה של תורה והייתה בהשפעה זו יכולת לפתוח את הלבבות לקבלת התורה והמצוות אשר קבלו שם עם ישראל באהבה - "ודגלו עלי אהבה!" ("זכרון שמואל" עמ' תקנה).

"שיכור על תורה!" זהו מושג המלווה את לימוד התורה והוא ביטוי לדבקות עילאית בתורה והתלהטות כבירה אחריה בחשק-אדירים ובהמיייה אין-קץ. שכרות על תורה היא אהבת התורה בדרגותיה הגבוהות.

וכך עד דורותינו היו כאלו שכה מופלגת הייתה אהבתם העזה לתורה הקדושה עד כי ניתן להתבטא על עוצם אהבתם את התורה כהגדרה זו אשר הטביע מרן רבי שמואל רוזנבסקי - "שכור על תורה" אלו היו 'שיכורים' על התורה הקדושה. הם הפליאו באהבתם העצומה לתורה ללא מיצרים, אהבה שלא ידעה גבולות והקיפה את כל ישותם.

בן ארץ אחרת לא יהנה ממאכלים אלו כלל

הגר"ש בירנבוים זצ"ל, ראש הישיבה דמיר ארה"ב, ביאר כי היסוד שעליו עומד כלל זה הוא **כח ההרגל**. הוא המשיל מציאות זו להנאת בני העולם מדברי מאכל. בין בני הארצות השונות מצויים מאכלים שונים המקובלים אצלם וערבים להם, מדינה ומדינה ומאכלה. יש שמאכלים אלו מייחדים את בני המדינה ומהווים חלק מתרבות המקום. כך הדבר הן בסוגי המאכלים, הן בצורות התיבול השונות. בעוד שכל איש מורגל במאכלו וסגנונו, בן ארץ אחרת לא יהנה ממאכלים אלו כלל. בני ארצות המזרח רגילים ב'אוכל מזרחי' ואלו לא יהיו ערבים לחיכו של בן אשכנז, וכך להיפך. האם הסיבה היא טיב האוכל - וודאי שלא. לא ניתן להגדיר כי מאכל או תיבול מסויים אכן

בערב שבת באותה שבוע אני שומע דפיקות בדלת ביתי וכשאני פותח עומד שם שליח שהביא מתנה מגש יפה לחלות ועל המגש מונחים חלות טריות שיצאו מהתנור, שלח אותם יהודי מטבריה הרחוקה, כהכרת הטוב על שהאזין לכל השיעורים בהלכות שבת ואף חזר על החומר ונבחן בהצלחה, וממנו יראו וכן יעשו, כמובן אין צורך לשלוח לי חלות...

הגאון הרב אפרים סגל שליט"א, מג"ש בגמרא ובהלכה, על 'מאחורי הקלעים של השיעורים'...

מנחם מענדל ויזל

לקראת התחלת לימוד הלכות שבת במשנה ברורה, שוחחנו עם המגיד שיעור הרה"ג ר' אפרים סגל שליט"א ששיתף אותנו במה שקורה 'מאחורי הקלעים' באולפן ההקלטות של השיעורים הרבים.

• אתם זוכים היום למסור מידי יום שיעורים בגמרא ובהלכה בעברית ובאידיש, איך הכול התחיל?

לפני כשש שנים, כשהתחילו ללמוד משנה ברורה חלק ג' במחזור הקודם, רצו הנהלת 'דרשו' לחזק את הלימוד בהלכות שבת, כידוע מה שהמשנ"ב מביא בתחילת חלק ג' מבעל ה'יערות דבש' ש"א אפשר כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמוד כל הדינים על בוריים היטב היטב", ועשו אז מיזם בקהילות החסידיות שבכל קהילה יהיה מגיד שיעור שימסור שיעורים בהלכות שבת בקו המידע של החסידות.

פנה אלי הרב דוד לובין הי"ו, הפעיל של 'דרשו' ואחראי השיעורים בעיר ביתר עילית, וביקש ממני בתור חסיד 'קרלין' למסור שיעורים בקו הטלפון. וב"ה נעניתי לאתגר והתחלנו.

כעבור כמה חודשים, ולאחר שהתקבל משוב חם מהציבור שהאזין לשיעורים, עלה רעיון להרחיב את מעגל המאזינים ע"י שנקליט את השיעורים ב'קו השיעורים' של 'דרשו'.

מבחינתי זה לא דרש שינוי משמעותי, הרי ממילא אני מוסר את השיעור, ושמחתי שעוד אנשים יקשיבו לשיעור מחוץ לקהילה, רק שאם עד אז הייתי רגיל לפעמים בנושאים הלכתיים לציין 'אצלינו בקרלין נוהגים כך וכך' אז מאותו יום הפסקתי כי זה הרי שיעור שנמסר לכלל הציבור...

עברו הימים, וכשהגענו לסימן שט"ו בדיני אוהל הציעו לי מהנהלת 'דרשו' להתחיל למסור שיעורים שמצולמים בוודאו, כי הרי אינו דומה שמיעה לראייה, והיו עניין רואות את מוריך, וכך אפשר גם להבין יותר כשרואים את המגיד שיעור ואת תנועות הידיים, ואפשר גם יותר להדגים נידונים מסוימים, לדוגמא בדף היומי ב'תלמוד בבלי' אחזו אז במסכת עירובין, והדגמנו ללומדים כל מיני איורים להסברת הנלמד. אולי כשנגיע בעזר השם במשנה ברורה להלכות עירובין וסוכה בחלק ד', נדגים גם כן ללומדים בעזרת אביזרים והדמיות.

כמובן שמחתי לקבל הצעה זו והתחלתי לנסוע מידי שבוע מבית י ששביתר עילית לאולפן ההקלטות של 'דרשו' בשכונת הר נוף בירושלים להקליט שיעורים לשבוע הקרוב. בתחילה הקלטנו רק בשפת האידיש, וכשהגענו למסכת ערכין התחלנו גם להקליט בעברית, ולאחר מכן הגיעו בקשות מהלומדים ב'דף היומי בהלכה' שאינם דוברי אידיש שטענו 'למה נגרע', עד שבמשך הזמן בס"ד נמצאנו מוסרים בכל יום שיעור בהלכה ובגמרא גם בעברית וגם באידיש.

"מעל מאה שיעורים כל חודש..."

בחישוב קצר זה יוצא בכל יום ארבעה שיעורים, בשבוע עשרים ושמונה שיעורים, ובחודש מאה ושנים עשר שיעורים, וזאת בנוסף לסדר יום עמוס בכללים והרבצת תורה.

• איך זה נראה ביום יום, אם תואילו בטובכם לשיתף אותנו קצת מאחורי הקלעים?

כמובן שהכול רק בסייעתא דשמיא מרובה בחסד השם עלי, צריך

”ראיתי שחסרה לך שן...”

כמו כן אספר איזה סיפור משעשע שקרה פעם. עברתי טיפול שורש באחד השיניים הקדמיות, ושמו לי כתר זמני עד שיהיה מוכן הכתר הקבוע, ומשום מה הכתר הזמני נפל, והתלבטתי אם ראוי למסור כך את השיעורים כשנראה שחסרה לי שן, אך הזמן קצר והמלאכה מרובה, והחלטתי לעשות ניסיון הקלטה ולראות איך זה נראה, ואכן זה היה נראה 'נישט קשה' (לא נורא) ולא כל כך שמים לב וכך זה נשאר.

עברו כמה ימים והבן שלי חוזר מהשיבה ומספר לי שחברו הלך בירושלים ברחוב מאה שערים, ועצר אותו יהודי שזיהה אותו כחסידי קרלין, ושאל אותו האם מכיר את ר' אפרים סגל? כשהבחור ענה בחיוב המשיך לשאול האם הוא נפל ונפצע? הסביר לו שהוא למה הוא שואל, היות והוא מקשיב כל יום לשיעורים, הוא שם לב שחסרה לי שן קדמית, ואולי זה קרה כתוצאה מנפילה ולכן הוא מתעניין בשלומי. ושמח לשמוע שברוך השם הכל בסדר.

אבל זה כמובן רק בדרך צחות מין 'קוריוז' מעניין, רוב התגובות שאני מקבל הן על תוכן השיעורים, כמו לדוגמה בשביעי של פסח פגשתי יהודי ברחוב שאמר לי 'תשמע, פרק 'הזהב' בבבא מציעא לא הייתי מסתדר בלעדך', והוסיף ואמר ש'איזהו נשך' אולי אפילו יותר קשה וכדאי לי להתכונן, ובכן הרגעת אותי שכל פרק איזהו נשך כבר מוקלט מערב פסח ברוך השם ואני כבר מתכונן כעת על פרק השוכר את האומנין.

”שמעו משהו שונה בקול שלך...”

עוד סיפור מרגש שקרה לי, ישבתי פעם 'שבעה' על אחותי שנפטרה ל"ע, וכמובן לא יכולתי למסור שיעורים. בדף היומי בבלי היו לי ב"ה מספיק שיעורים מוקלטים לשבוע מראש, אך ב'דף היומי בהלכה' היו חסרים שני שיעורים, ובכן היה לי היתר, משום רבים צריכים לו, והקלטתי בשעת לילה מאוחרת את השיעורים לשמיעה בלבד בקו השיעורים, והיות וזה היה לאחר יום ארוך של 'שבעה' וקבלת תנחומים זה היה נראה בהתאם...

למחרת התקשר אלי יהודי מפקח תלמוד תורה בבני ברק, שמספר לי שהשיג את הטלפון שלי מהמשרד ב'דרשו' והוא אומר לי שאצלו בתלמוד תורה בכיתות הגבוהות לומדים משנה ברורה, - אחזו אז בהלכות ציצית - והוא בעצמו גם מוסר שיעור במשנה ברורה, והילדים בת"ת מתכוננים לשיעור שלו באמצעות השיעור שלי בקו השיעורים, ומידי פעם אומרים לו 'הרב סגל אמר כך וכך'.

באותו יום הם סיפרו לו שהם שמעו על הקול שלי משהו שונה מהרגיל ואולי אני לא מרגיש טוב, אז הוא החליט להתקשר לשמוע מה קורה איתי, כשענית לי לו שאני יושב שבעה לצערי, ממילא הבין הכל. ובעבורי זה שוב חידד את גודל האחריות הרובצת על כתפיי לצד החיזוק העצום שאני זוכה בהרבצת התורה.

לא מזמן גם קיבלתי הזמנה ל'בר מצווה' שבו יהודי כתב לי שהגם שאין לו היכרות אישית עמי הוא מזמין אותי לשמחה היות והבן שלו התכונן לבר מצווה ולמד הלכות תפילין מהשיעורים שלי.

להבין ש'דף היומי' הכוונה כמו קרבן תמיד, כל יום חוק ולא יעבור, כולל שבת ויו"ט ויום כיפור וחול המועד. ב'דף היומי בהלכה' אמנם אין שיעורים בער"ש ובשבת כי ימים אלה מוקדשים לחזרה, אך בגמרא, השיעור מידי יום בלי ויתורים, וכמובן שזה לא רק עצם מסירת השיעור אלא ההכנה לשיעור שבדרך כלל לוקח יותר זמן מהשיעור בעצמו.

ואכן סדר היום שלי מאד עמוס ב"ה, בשעות הבוקר אני משמש כראש כולל בקהילת קרלין בביתר, ואחר הצהריים אני מוסר שיעורים בישיבה, אם כן נותרו רק שעות הערב שמוקדשות במלואם לשיעורים ב'דרשו'. ואני משתדל לנצל בס"ד כל זמן פנוי כגון מוצאי שבתות בחורף וימי שישי הארוכים בקיץ, וכן ימי 'בין הזמנים' מוקדשים ברובם להספיק הרבה שיעורים, בפרט שבימי 'חול המועד' איני יכול להקליט כמובן.

לפעמים אנשים שואלים אותי 'איך השיעור כל כך חלק בלי שום טעויות?', ובכן אגלה כאן 'סוד' מאחורי הקלעים שכמובן השיעור נמסר עם טעויות, אך אודות לצוות העורכים והמפיקים של 'דרשו' שמתקנים וחותרים מה שצריך, ולפעמים יש צורך להקליט שוב חלק מהשיעור או כל השיעור עד שלבסוף מוגש לשומעים שיעור מושלם כשולחן הערוך ומתוקן לסעודה.

והאמת שבדרך הטבע אני גם לא מבין איך אני מצליח לעמוד בהספק הזה, ואלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, והשי"ת גם שולח לי את המשוב החם מהלומדים המאזינים לשיעורים, מה שנותן כוח ועידוד עצום להמשיך בעבודת הקודש.

• איך נראה בפועל ההקלטות באולפן?

ב"ה עם הזמן כשהתחלתי למסור שיעורים מידי יום וכבר לא יכולתי להמשיך להקליט באולפן ב'הר נוף', הנהלתי 'דרשו' הואילו בטובם לבנות ליד ביתי בביתר עילית אולפן הקלטות קטן, הצוות המסור לימד אותי לתפעל את כל המכשור הטכנולוגי, איך להקליט בצורה נכונה, ולאחר מכן להעלות את החומר לשרת כך שיגיע לצוות הטכני שמטפל בזה, וב"ה אני מקבל הרבה תגובות שהשיעורים ברורים ואיכותיים.

הרי צריך להבין שדי נדיר למצוא שיעורים שנמסרים במיוחד למצלמה בלבד, גם השיעורים הקיימים כיום בווידאו הם בדרך כלל שיעורים שנמסרים בציבור וגם מקליטים אותם, וממילא זה לא תמיד כזה איכותי ויש רעשי רקע, ויש גם שאלות מהציבור, אך כאן יש חידוש שהנהלתי 'דרשו' יזמו, שמי שרוצה ויכול לשמוע שיעור חלק באופן ברור בלי שום הפרעות על הצד היותר טוב.

• אנשים מזהים אתכם ברחוב מהשיעורים?

כן בהחלט. השתתפתי פעם באיזה אירוע ציבורי, ואחד מזקני הדור היושבים במזרח (איני יכול להזכיר את שמו ללא רשותו) ידע שאני נמצא שאולם, וביקש לקרוא לי כדי להודות לי שמקשיב כל יום לשיעור. דבר שמאד חיזק אותי, ועד היום מידי פעם אני נזכר בכך וזה מחייב אותי מאד הידיעה שהרב פלוני מאזין לשיעורים.

ועוד מעשה היה שהוזמנתי לבר מצווה בבית שמש שהבחור סיים כל מסכת עירובין מהשיעורים שלי בתלמוד בבלי. מאד התרגשתי לשמוע את זה, אמנם לא נסעתי לבר מצווה מחמת הסדר היום העמוס כאמור, אך לפחות שלחתי לו מתנה בדואר.

"התקשרתי כדי להציל אותך מבושות..."

עוד סיפור מעניין שהיה, יום אחד כשסיימתי למסור את השיעור בישיבה בצהריים ראיתי שהיו לי בטלפון מספר שיחות שלא נענו ממספר מארצות הברית, לא ידעתי מי מחפש אותי מחו"ל. כעבור כמה דקות התקשר שוב יהודי שמספר לי שהוא גר בויליאמסבורג בניו יורק, והוא מקשיב כל יום לשיעורים וכן גם אביו ואחיו, כל המשפחה נהנים ב"ה.

דבר ראשון שמחתי מאד לשמוע שעל אף שאני דובר אידיש בניב ירושלמי שזה די שונה מהאידיש המדוברת בויליאמסבורג, ובכל זאת יהודים באמריקה מתחברים לשיעורים.

על כל פנים, הוא אומר לי 'כבר המון זמן שאני רוצה להתקשר אליך ולא אסתיעא מילתא אך עכשיו אני מתקשר פשוט להציל אותך מבושות...' מתברר שבשיעור בדף היומי שאחזו אז במסכת מגילה הזכרתי תירוץ בשם רבי חיים קנייבסקי, שבאותו זמן עדיין היה חי אתנו, ומשום מה בטעות אמרתי בשיעור רבי חיים זצ"ל, אומר לי היהודי 'אני יושב בארצות הברית ומאזין לשיעור ושומע שאתה אומר רבי חיים זצ"ל. מאד נבהלתי. מה?! רבי חיים קנייבסקי הלך לעולמו?! לא שמעתי שום דבר! בירור קצר העלה שזה לא נכון... הוא חי איתנו ולומד תורה בבני ברק...' בהשגחה פרטית הוא האזין לשיעור הזה יומיים קודם, עוד לפני שזה היה בדף היומי' כי ב"ה היו שיעורים מוכנים מראש, וממילא ביקשתי מיד מהצוות שיתקנו את זה לפני שכולם ישמעו את זה.

ובינתיים הרווחתי ששמעתי שיש משפחה באמריקה ששומעים את השיעורים, וגם כשאני יושן או שאצלי שבת קודש ואצלם עדיין יום שישי אני זוכה לזכות את הרבים ולהפיץ תורה.

• אם אפשר לשאול, באיזה שפה יותר קל לכם למסור שיעורים בעברית או באידיש?

האמת שחשבתי שיהיה לי יותר קל למסור בעברית, כי זו השפת אם שלי, בבית דיברנו עברית, אך אז גיליתי שיש 'שפת אם' ויש 'שפת לימוד', והיות וכל השנים למדתי באידיש, יותר קל לי למסור שיעורים באידיש, ואמנם גם בעברית אני אומר לשון הגמרא והמשנה ברורה בלשון הקודש, דהיינו 'אָמַר אב"י', ואף קיבלתי פעם טלפון מאחד משלוחא דרבנן, חבר כנסת ספרדי שאמר לי ששומע את השיעורים שלי בדרכים ונהנה מהם למרות שזה לא בעברית צחה ממש...

בתחילה נהגתי להקליט שיעור באידיש ומיד לאחר מכן אותו שיעור בעברית, ויש בזה קושי מסוים להסביר מיד שוב את אותו דף ועוד בשפה אחרת. ועם הזמן שיניתי והתחלתי לפצל לפי ימים, יום אחד הקלטות באידיש ולאחר יום או יומיים מקליט את אותם

דפים בעברית. ולפעמים אחרי יומיים שהדברים התיישבו על ליבי אני חושב על נקודות שכדאי לתקן בשיעורים באידיש ועורך הוידאו כבר יודע שלא עורך את השיעורים באידיש עד שאני לא מקליט גם בעברית כי אז יהיו לו עוד תיקונים.

• מה אפשר לצייד ב'ציידה לדרך' לאורך או בחור שרוצים להצטרף עכשיו למעגל הלומדים הלכות שבת?

האמת שבשונה מגמרא שצריך לעמוד בשביל להבין את הפשט, במשנה ברורה לא צריך לעבוד קשה מידי, זה ספר שמאד קל להבנה ונגיש לכל אחד, הוא כתב הקדמות לכל נושא מסובך ואין באמת צורך במגיד שיעור שיסביר.

עיקר הנקודה שאני חושב שאפשר להרוויח מהשיעורים שאפשר לשמוע את זה בדרכים באוטובוסים, או שהולכים ברחוב עם אוזניות ותופסים עוד כמה דקות לימוד, סך הכל זה שיעורים קצרים כעשר דקות בלבד, וזה קניין גדול מאד.

'אני כעת שומע אותך באוזניות...'

כמובן שמומלץ גם להיבחן על החומר במסגרת 'דרשו', כי כשמחויבים למסגרת של מבחנים הלימוד יותר איכותי ומועיל מאד לזיכרון. ושמעתי מכמה אברכים שסיפרו לי שלילה לפני המבחן מתקשרים שוב לקו השיעורים וחוזרים על כל השיעורים ברצף במשך כמה שעות וכך מגיעים מוכנים ומזומנים ורואים הצלחה במבחן.

אני יכול להגיד מתוך ניסיון שהמבחנים כלל לא קשים, כידוע הם בשיטה האמריקאית שמציעים לנבחן ארבע תשובות לבחירה מה שמאד מקל על הלומדים, ובמעט השקעה של כעשר דקות כל יום וכמובן לחזור על החומר בשבת ובסוף החודש אפשר לרכוש קנין עולם בהלכות יסודיות אלו.

והנה אני נזכר בעוד אפיזודה משעשעת שעליתי פעם לאוטובוס לנסוע לירושלים, ואני רואה אברך יושב עם אוזניות וכשהבחין בי התחיל לחייך, ואז פנה ואמר לי 'אני כעת שומע אותך באוזניות...!'

ולעצם הלימוד כבר הזכרנו מקודם את ה'יערות דבש' על חשיבות הלימוד בהלכות שבת, כל יהודי נתקל מידי שבוע בשאלות, וגם אם הלימוד הזה לא יעשה אותו עדיין ל'רב' מכל מקום הוא ידע מושגים מה אסור ומה מותר ומה צריך לשאול.

והיום אכשרא דרא שיש את ה'משנה ברורה' במהדורת 'דרשו' בתוספת 'ביאורים' ומוספים שנוגעים בכל השאלות האקטואליות שהתחדשו במרוצת השנים מאז שה'משנה ברורה' כתב את ספרו וגדולי הפוסקים נדרשו לענות עליהם תשובות, וברוך השם בשיעורים אני משתדל להזכיר את רוב התוספות האלו ובמקביל משתדל לשמור שהשיעור יישאר קצר. וזו מלאכה מיוחדת להחליט מה להגיד ועל מה לדלג...

עוד נקודה חשובה לאלו שמתחילים כעת הלכות שבת, הסימן הראשון - רמ"ב "להיזהר בכבוד שבת", הוא סימן קל שנוגע למעשה לכל יהודי, לאחר מכן מתחיל קצת סימנים יותר קשים, דיני שכירות וקבלנות של גוי וכו', שמלבד הקושי בהלכות המורכבות רוב הדברים

אכן דברי תורה צריכין חיזוק, יש את ה'ווארט' הידוע על תלמוד בבלי, שאנשים מתחילים ללמוד מסכת ברכות וכשמגיעים למסכת שבת 'באה שבת באה מנוחה'...

העצה הראשונה היא דבר ראשון להגיע לשיעור בבית המדרש עם חברים טובים שזה מחייב לבוא ולהשתתף, וכיום יש ב"ה שיעורים של 'דרשו' בכל קצוות תבל. וגם מומלץ מאד להתחייב למסגרת של מבחנים כי אז גם אם יום אחד פספסת את הלימוד אתה יודע שבסוף החודש יש מבחן ותחזור על העמוד ההוא. וגם אם יש מבחן אחד שלא עברת אז יש המסגרת והמעטפת שמחייב להמשיך ולהתמיד בס"ד.

נכון שזה לא קל להתמיד ברצף, אך כשמסיימים חלק או מקצוע, או את כל המשנה ברורה, הסיפוק הוא אדיר, כפי שראיתי בעצמי ושמעתי מחברים, והזורעים בדמעה ברינה יקצורו.

• כשהעיניים נשואות קדימה מה שאיפה והחזון הלאה?

דבר ראשון, לסיים עכשיו את המחזור ב'דף היומי בהלכה'. וב'דף היומי בבלי' העיניים צופיות לסיים בס"ד את כל הש"ס, שזה דבר שנשאר לנצח. לפעמים כשיש טעות קטנה במילה אחת שהלומד יכול להבין לבד שזה טעות ואני מתלבט אם לטרוח לתקן את זה. אבל אז אני נזכר שזה שיעורים שיישארו לעוד הרבה שנים ואני לא יכול לדעת מי יקשיב לשיעור הזה עוד כמה עשרות שנים ומיד זה מחזק אותי לתקן גם תיקון קטן כדי שיהיה דבר השלם.

וכשנסיים בס"ד את כל הש"ס, יש לי שאיפה למסור שיעורים ב'דף היומי' עם פירוש תוספות, שיעורי גפ"ת בסגנון קל יחסית אך בעיון קצת, עם כל דברי רש"י והתוספות בפנים, אולי זה יתאים יותר ל'עמוד היומי' שהתחיל לאחרונה ב'דרשו' ולא ל'דף היומי', בעזר השם שנזכה לכך.

ואסיים שוב בהודאה גדולה להשם יתברך, כשאנשים שואלים אותי איך אני עומד בכזה הספק יום יומי גם בזמני לחץ ובפרט שאין לי ממלא מקום אם אני חלילה לא מרגיש טוב, והתשובה לשאלה זו שזה אכן לא מובן מאליי בכלל, הקב"ה נתן ונותן לי כל יום מחדש את הכוחות ולשון הלימודים ללמוד להסביר את התורה הקדושה, וזו מתנת שמים שאני מודה עליה, ובכל תפילת שמונה עשרה אני מבקש שהקב"ה ימשיך לתת לי את הכוחות שאזכה בס"ד להמשיך הלאה ללמוד וללמד לשמור ולעשות.

גם פחות נוגעים למעשה לרוב האנשים והקושי הוא כפול. אך לא צריך להיבהל משתי סיבות. קודם כל לפום צערא אגרא ואנו מצווים ללמוד את כל התורה כולה, גם מה שקצת קשה וגם מה שלא נוגע למעשה. שנית צריך לזכור שמדובר רק בכמה סימנים וצריך להתזייק מעמד כמה שבועות שלאחר מכן מגיע כל ההלכות הנוגעות לכל אחד כגון בישול והטמנה והדלקת נרות. ובעזרת השם שנזכה לסיים את כל הלכות שבת כולל סימנים אלו ולדעת אותם על בוריין.

• חלמתם פעם שתזכו ל'למוד וללמד' בכזה היקף של הפצת תורה?

האמת לאחר נישואיי, למדתי בכלל עיון, חושן משפט, ולא חלמתי שאסיים את הש"ס בוודאי לא בגיל צעיר, אבל לפני כחמש עשרה שנה כש'דרשו' התחילו את המבחנים על מסכת חולין ב'דף היומי' ראיתי את הפרסומים והשתכנעתי להצטרף. זה היה דבר חדש בשבילי ללמוד 'דף היומי'. וב"ה לאחר שלמדתי כמה מסכתות כבר התחלתי למסור שיעור, וכך סיימתי ונבחנתי על כל הש"ס. ולאחר שבזכות 'דרשו' זכיתי לסיים את הש"ס, ולהיות מבוגרי התוכנית המופלאה 'קנין ש"ס'. כעת בעזרתם ועל ידם אני זוכה גם למסור ולהפיץ את זה הלאה.

"מג"ש יפה עם חלות טריות מהתנור..."

אספר גם מניסיון של אחרים, לפני כחמש שנים כשסיימנו בס"ד את כל הלכות שבת, והיה סיפוק גדול שזכינו לסיים את כל חלק ג' במשנה ברורה, ומאידיך היה קצת לחץ לקראת התחלת הלכות ערובין, והנה בערב שבת באותה שבוע אני שומע דפיקות בדלת ביתי וכשאני פותח עומד שם שליח שהביא מתנה מגש יפה לחלות ועל המגש מונחים חלות טריות שיצאו מהתנור, שלח אותם יהודי מטבריה הרחוקה, כהכרת הטוב על שהאזין לכל השיעורים בהלכות שבת ואף חזר על החומר ונבחן בהצלחה.

וממנו יראו וכן יעשו, כמובן אין צורך לשלוח לי חלות... אבל כדאי מאד ללמוד ולהיבחן על ההלכות החשובות שנוגעות למעשה מידי שבת בשבתו.

• יש לכם איזה עצה ללומדים שיתמידו בלימוד ולא יתייאשו חלילה?

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

בהיותי בחור בישיבת 'מאור התלמוד' היינו נוסעים לחתונות של חברים, ופעמים רבות היה נהג אוטובוס מסוים מגיע לקחת אותנו. הוא לא היה שומר תורה ומצוות, אבל ביום בהיר הוא הפתיע אותנו והכריז, "רשמתי את הילד שלי לשנה הבאה לבית ספר דתי". ניסינו לברר מה הסיבה לצעד הגדול והבלתי-צפוי הזה, והוא אמר...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על כוחה של החלטה אחת, שיכולה לשנות חיים שלמים

עליו בדרגתו בשלימות, הוא השלמה של המערכת האלוקית כולה.

שמעתי את הדברים של הנהג, וידעתי מי "אשם" בכל זה...

בהיותי בחור בישיבת 'מאור התלמוד' שברחובות היינו נוסעים לחתונות של חברים, ופעמים רבות היה נהג אוטובוס אחד מסוים מגיע לקחת אותנו. הוא לא היה שומר תורה ומצוות, אבל ביום בהיר הוא הפתיע אותנו והכריז, "רשמתי את הילד שלי לשנה הבאה לבית ספר דתי".

ניסינו לברר בעדינות מה הסיבה לצעד הגדול והבלתי-צפוי הזה, והוא אמר: "אני מסיע הרבה תלמידים מבתי ספר ומתכונים, ותמיד הילדים משתוללים ורבים, ויש הרבה אלימות ובלגן. אתם שונים. אני רואה אתכם כשאתם חוזרים מחתונות, עייפים וסחוטים, אבל מדברים בהתלהבות בדברי תורה. זאת תופעה מאד מיוחדת. זה חינוך! ואני רוצה את הילדים שלי במקום שמחנך ככה". שמעתי את הדברים של הנהג, וידעתי מי "אשם" בכל זה...

פרשתנו עוסקת רבות בעניין חנייתם של בני ישראל שחנו איש על מחנהו ואיש על דגלו, בעינינו נושא הדגלים נראה די שולי, אמנם אנו רואים שהתורה מאריכה בזה רבות. והמדרשים מלאים בגדלותן של הדגלים.

כך למשל אומר המדרש בשיר השירים "קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם וכל האומות מסתכלין בהם ותמהין ואומרים מי זאת הנשקפה וגו' אומרים להם האומות שובי שובי השולמית הדבקו לנו בואו אצלנו ואנו עושין אתכם שלטונים הגמונים דוכסין אפרכין אסטרטליטין... וישראל אומר מה תחזו בשולמית מה גדולה אתם נותנים לנו שמא כמחולת המחנים שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה האלוקים במדבר דגל מחנה יהודה דגל מחנה ראובן דגל מחנה דן דגל מחנה אפרים יכולים אתם לעשות לנו כך".

נפלא מאוד! רואים אנו שהדגלים היו כזאת גדולה לעם ישראל שגרמה לאומות לקנא בנו, ואנחנו יודעים שהיא שווה יותר מכל הכבוד שיכולות אומות העולם לתת לנו.

ממשיך המדרש ומספר: "אף בלעם הביט בהם ויצאה עינו כנגדן שלא היה יכול ליגע בהם... התחיל אומר מי יכול ליגע בבני אדם אלו?"

ומשלים המדרש את הלימוד: "מכאן למדנו שהיו הדגלים גדולה וגדר לישראל לכך נאמר איש על דגלו".

ואנו תמהים מה זה? מה העוצמה הזאת? מה הגדלות הזאת? אריכות גדולה יש בנושא, אך במשפט אחד: עם ישראל הינו עם אחד המורכב מפסיפס של י"ב שבטים, השבטים זה לא משהו מקרי שנולדו שנים עשר בנים ולכל אחד יש שם, לא! כל שבט זו שיטה, ישנו של כהנים ויש של לוויים, יש שבט של יודעי בינה, ויש של בעלי אניות, אבל כולם שבטי קה, כולם משלימים את הפסיפס הנפלא שבלעדיו אין מלכות ה' בעולם.

הפסיפס הזה נשמע לפעמים לא מובן, לא יתכן שעובדי ה' בבית המקדש יושוו לאיש הפשוט, לאותו 'תהילים זאגער' שואב המים, אבל התורה מגלה שהדגלים האלו, מה שהגדיר כל אחד על מחנהו ועל שבטו, הוא שלכל אחד יש תפקיד מיוחד ביצירת הפסיפס היוקרתי, בצורת עבודתו, בהישגים שלו, אם רק יעשה את המוטל

האמת היא, שכשנוסעים לחתונות, ובעיקר כשחוזרים מהחתונה, לאחר ריקודים של מספר שעות העייפות גוברת ולא תמיד יש סבלנות ללמוד, אבל היו שני בחורים מסוימים שלומדים בחברותא, ומיד כשהיו עולים לאוטובוס הם מתחילים לדבר בלימוד. אני חייב לציין שאמנם בחורים אלו היו מוערכים מאוד בהתמדתם, אבל ממש לא נחשבו לשורה הראשונה בנושא ההבנה והכישרון.

מהר מאוד הם סוחפים איתם עוד אחד ועוד אחד, ועושים אורה של לימוד באזור שלהם, ואז מגיע שלב שכל האוטובוס מדבר בלימוד. גם אם היו כאלו שהתחילו לפני כן לדבר קצת על פוליטיקה או נייעס, הם הפסיקו. בתחילה הפסיקו כי לא נעים, ואחר כך הצטרפו לאווירת הלימוד.

אותם שני בחורים, כשהתחילו לדבר בלימוד באוטובוס - לא יכלו להעלות על דעתם איזה מהפך יקרה בזכותם. למעשה שלהם היו השלכות מרחיקות לכת על כל המשפחה ההיא, על הילדים, הנכדים והננינים, וכל הצאצאים לדורי דורות.

הסיפור מתחיל לפני עשרים שנה אז היה סטודנט להנדסת ביוטכנולוגיה

ברצוני לשתף את ציבור הקוראים בחוויה נפלאה, לראות מה כוחו של קבלה קטנה של אשה הנחשבת ליותר פשוטה, לעת עתה לא זכתה לקבל על עצמה עול תורה ומצוות אבל החליטה לקבל משהו אחד, ראו איזה כוח אדיר יש לקבלה הזאת, איך שמחים איתה בשמים.

לפני מספר שנים הצטרף אלינו לכולל אברך יקר שביקרים, לא צריך לתהות על קנקנו כדי לראות כמה כלי יקר עומד לפנינו, רק לאחרונה נחשפתי לסיפור חיו,

הסיפור מתחיל לפני עשרים שנה אז היה סטודנט להנדסת ביוטכנולוגיה במכללה בכרמיאל, במקום מתקיים ארגון 'תנופה' שבו אברכים לומדים עם סטודנטים בתוך הקמפוס האקדמי.

הוא סיים את לימודיו לאחר ארבע וחצי שנות לימוד בתור מהנדס ביוטכנולוגיה והחל לעבוד במחלקת מחקר ופיתוח בחברת 'פרוטליקיס', חברת תרופות המתמחה ביצור תרופות למחלות אגירת שומנים, כמהנדס צעיר הוא היה אחד מהמוצלחים והפיתוח האישי החל מתקדם בצעדי ענק, קידומו היה מובטח כך שעתידו היה נראה ורוד.

אך בהשפעת אותו לימוד קבוע עם החברותא החל ללבוש כיפה וציצית, ותו לא, המושג "חרדי" היה בעיניו מחוץ לתחום.

עם החברותא המשיך כמה שנים בכל שבוע היו נפגשים בכלל בכרמיאל שלש פעמים בשבוע, אותו אברך יליד ירושלים הציע לו לשבות שבת אחת בישיבת "אשרי האישי" בראשותו של הרב צבי בן פורת שליט"א, תחילה סרב בכל תוקף, אבל לאחר הפצרות רבות החליט לנסות לעשות שבת אחת בישיבה הירושלמית. לאחר אותה שבת נכנס בו רצון בלתי נשלט לשהות בישיבה, וכך חזר לשהות בה שבת אחר שבת.

במשך שנה שלימה הצליח להגיע להסדר עם העבודה שיעבוד שלושה ימים מבוקר עד ערב וביום רביעי חצי יום, כך שבכל שבוע מיום רביעי בצהריים ועד מוצאי שבת שהה בישיבה, השהות המתמשכת הזאת החלה לחולל סערה בנפשו והוא החל לחשוב על האפשרות ה'הזויה' לעזוב מקום מביטיח של עבודה מקדמת כדי להיות בן ישיבה.

התפנית קרתה בעת תפילת מוסף של ראש השנה, תוך דמעות בלתי פוסקות הוא קיבל החלטה שהוא עוזב הכל, והולך להיוולד מחדש בחדר הלידה של ישיבת 'אשרי האישי'.

לאחר שלש שנים הקים את ביתו עם בעלת תשובה יראת שמים, כשהוא בן שלושים וארבע והיא בת עשרים ושמונה, בשנים ראשונות לא זכו להיפקד בזרע של קיימא, ובעצת רבנים החלו בסדרת בדיקות מקיפות, עם התוצאות הלכו לשני הפרופסורים הנחשבים לגדולים ביותר בתחום, שניהם בשרו להם באופן שאינו משתמע לשתי פנים - אין לכם שום סיכוי בכל צורת טיפול שהיא לחבוק ולו ילד אחד, הם נקבעו בקביעה רפואית ללא תקנה.

אמו של האברך, אשה כבת שישים וחמש שאינה שומרת מצוות, אך בהחלט שמחה עם בנה וכלתה שנוהגים בדרך ארץ מופלג וכל הנהגתם משרה נעימות וקידוש ה', פנתה אליהם בערב ראש השנה בשאלה: מה אני יכולה לקבל על עצמי בשבילכם?

היא נבהלה וטענה שזה קשה מדי

הם חשבו והציעו לה לקבל לקיים מצווה מסוימת, היא נבהלה וטענה שזה קשה מדי, ביקשה מהם למצוא לה משהו נגיש וקל יותר... אמנם לאחר מספר ימים ניגשה ואמרה שהיא החליטה שמוכנה לעשות מאמץ מיוחד, אולי יראה ה' במאמץ שלה וישיע את בנה וכלתה באופן על טבעי.

כיום, שמונה שנים לאחר אותה החלטה, באיסרו חג פסח האחרון, זכה האברך ורעייתו להכניס ילד חמישי בבריתו של אברהם אבינו! כולם ללא שום התערבות רפואית!

איננו יודעים חשבונות שמים, אבל כשמראים לנו דברים שקופים המסר צריך להיות ברור, הקב"ה מראה לנו שאשה פשוטה רחוקה ככל שתהיה, אבל מבינה ששווה לעשות מאמץ למען השי"ת, כל מערכות הטבע משתנות. שום פרופסור, גדול ככל שיהיה, שיקבע את גורלם של בני הזוג - לא יוכל לעמוד מול מעשה מצוה אחד! ומידי דברי בעניין, בברית לילד החמישי המסופר, את הרך הנמול מל המוהל המפורסם רבי אברהם גולג שליט"א.

מששמע את סיפורם של בני הזוג, הוסיף וסיפר חוויה אישית על מקרה נוסף שבו מל ילד של יהודי ששב בתשובה בזכות פגישה עם הרב צבי בן פורת שליט"א, לפני מספר שנים הוזמן לשמש כמוהל בביתו של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, שהיה אז כבר בן מאה, ומי שהיה חפץ שימש כסנדק ערך את הברית בביתו. אבי הבן פנה אליו לפני הברית וסיפר את סיפורו:

גדלתי בבית לא שומר תורה ומצוות, ולאחר שבגרתי עברתי לארה"ב, שם נכנסתי לעולם העסקים כשהצלחות מאירות לי פנים.

מחול לו

"וזכות שמירת שבת כהלכה מועיל למחול לו על
כל עוונותיו. כמו שאמרו בגמרא: כל המשמר
שבת כהלכתו אפילו חטא כדור אנוש מוחלין לו"

(החפץ חיים זי"ע, בהקדמתו לחלק ג' במשנה ברורה)

אי"ה ביזם שלישי ה' סיון תשפ"ד

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה',
נצל הזדמנות זו, והצטרף גם אתה!

לרישום וקבלת לוח ופרטים נוספים: בעמודות 'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-560-9000

כמה עשרות או מאות פעמים.
 "גם בתקופה האחרונה כשהיה חלוש מאוד, שכב בבית החולים במצב לא פשוט והיטלטל בין העולמות, הרבי לא ויתר! הוא ביקש שיישבו לידו ויקריאו את מילות הגמרא לאוזנו.
 "כשהמצב שלו השתפר קצת, אחד הרופאים הבכירים בדק את הרבי ואמר לו שהוא יצטרך לעשות פיזיותרפיה כדי להתחזק מעט. הרבי סירב בתוקף. שאל הרופא למה? והרבי השיב שאין לו זמן. הרופא לא הבין, מה יש לאדם בגיל כזה ובמצב גופני כזה לעשות, הוא ממהר לעבודה? הוא צריך לטפל בילדים, מה זאת אומרת אין לו זמן? אבל הרבי הסביר לו שמאחר ולא נשאר לו עוד הרבה זמן בעולם הזה, הוא מרגיש שהוא לא יכול לבזבז זמן על פיזיותרפיה, "את הזמן שלי אני רוצה לנצל או כדי ללמוד תורה, או כדי לעזור לאנשים, לא לשום דבר אחר".
 "למעשה זה היה כך כל שנותיו. לא פעם הוא היה נשכב לישון, אם הוא לא נרדם מיד, הוא לא היה מחכה עד שתפול עליו שינה כי חבל על הזמן... הוא פשוט היה קם ומתיישב ליד הגמרא, לומד כמה שעות ואז פורש לישון.

המשך השיחה יפורסם בשבוע הבא א"ה

הרבי הצליח להגיע לכאלו ידיעות התורה. הרי הוא היה אב מסור לאלפי חסידים. כפי שכבר סיפרתי בחלקה הראשון של השיחה, הוא היה עונה לכל בחור, והיינו שואלים אותו שאלות כבר מגיל בר מצווה. גם נשים היו מתקשרות לשאול ולהתייעץ, והטלפון בביתו היה זמין 24 שעות, רוב תקופת הנהגתו לא היתה הגבלה של שעות מתי להתקשר ומתי לא, כל אחד שהיתה לו שאלה התקשר מתי שחפץ בכך והרבי תמיד ענה לטלפון. רק בשנים היותר מאוחרות ביקשו מהציבור שלא להתקשר מחוץ לשעות מסוימות, אבל גם אז, זה היה בגדר בקשה בעלמא, והטלפון היה פעיל גם מחוץ לשעות הללו אם מישהו התקשר בכל זאת.

"אם כן, איך הצליח הרבי להגיע לכאלו מדרגות נפלאות של ידיעת התורה? התשובה היא שעם כל העיסוקים שלו, הוא מצא המון המון זמן להגות בתורה באופן של מסירות נפש, בעמל וביגיעה שאי אפשר לתאר ולשער. הוא היה לומד עד מיצוי הכוחות, ולפעמים עד כדי התעלפות.

"זכורני שלפני כ-25 שנה סיפר לי אחד מבאי ביתו של הרבי, שהוא פתח את הגמרות בש"ס שלו, והרבי היה נוהג לציין כל מסכת כמה פעמים הוא למד אותה, הוא היה מסמן לעצמו. אותו אחד בדק ומצא שיש מסכתות שהרבי ציין שלמד אותן כבר 300 פעמים, וזה היה לפני שנים רבות. סביר להניח שמאז הספיק ללמוד אותן עוד

המשך מעמוד 13 | הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

כאשר יחזור ויתן כמות גדולה, ימתקו המים. האם לכפית הראשונה לא הייתה כל משמעות? וודאי שגם היא נתנה את השפעתה, אלא שעדיין לא הורגשה רק בהתווסף עוד ועוד. המתיקות המורגשת לבסוף, מושפעת מהצטרפות כל הכמות.
 כך בלימוד התורה הקדושה. בתחילה, עדיין הערבות אינה מורגשת, אך וודאי גם הלימוד הראשון נותן את השפעתו וככל שהאדם מוסיף ולומד כך מתעצמת מתיקות התורה שאותה הוא יחוש בהמשך - "מכאן ואילך". המתיקות שיזכה לה בהמשך, מורכבת מריכוז כל ההשפעות של מתיקות התורה שנכנסו ובאו לתוכו בכל לימוד ולימוד.
 נמצא, כי כשלומד האדם, מצטרפת אצלו ערבות לערבות ומתיקות למתיקות; כל לימוד מהווה הוספה על הקיים.

(לקט מתוך קונטרס 'אורחות חיים' ספירת העומר ושבועות')

ערבים יותר מהאחר, אלא שאדם נהנה מהאוכל אליו הוא התרגל. לו יתאקלם אדם בארץ אחרת ויסתגל למנהגי אכילתם, כבר ימצא הנאה בדברים שקודם לא ערבו לו כלל.

כך גם בלימוד התורה, כדי להנות מן התורה צריך להתרגל ולהיות בה 'בן מדינה'. בתחילה, בכניסת האדם ללימוד התורה, עדיין לא התרגל להנאת התורה, עודנו מורגל במיני הנאות אחרות שסגנון אינו מתאים להנאות של תורה. ככל שיתרגל בלימוד ויהיה ל'בן המקום', ימצא הנאה ויערבו לו דברי התורה הקדושה. ההתחלה קשה, אך כשיתרגל - יערב לו.

בביאור עניין זה של "ההתחלות קשות" והערבות הבאה לאחר מכן, נראה לבאר בדרך נוספת. נקדים להביא משל להמחשת העניין: אדם הבא להמתיק את כוס התה, כבר בהכניסו כפית של סוכר מורגשת המתיקות, אך בבואו להמתיק תכולת סיר גדול, כשיכניס מלוא הכף סוכר ואף הרבה יותר מכך, עדיין לא יורגש טעמו כלל. רק

בערב חג מתן תורה מתחילים הלכות שבת
 ביום שלישי ה' סיון

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!
 לרישום וקבלת לוח ולפרטים: ב'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-560-9000

"פעם צעדתי סמוך לבית המדרש של 'חוג חתם סופר', ולפתע שמעתי קול של צרחות עזות מתוך בית הכנסת. חששתי שאירע שם משהו נורא, עליתי לבית הכנסת בחשש גדול, כשנכנסתי פנימה, ראיתי ש המריבה בין אב"ד 'חוג חתם סופר', מורי ורבי הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, ובין זקנכם הרב יחזקאל מאיר פרידמן... כשהטיתי אוזן הבנתי שניטש ביניהם ויכוח עז על הפשט בסוגיא"

איש החינוך הרב יצחק פרידמן שליט"א, על חינוך לתורה ולמצוות בנועם ובחן

אליעזר (לייזר) רוט

לקראת חג מתן תורה, הזמן שבו אנו מתמקדים ועוסקים במצוות בקבלת התורה וחינוך הדורות, ביקשנו לשוחח עם איש החינוך הרב יצחק פרידמן שליט"א, מחנך ותיק ויו"ר מכון 'נחת', כדי לשמוע ממנו אודות עניין קבלת התורה והנחלתה לדורות הבאים.

האתגר הגדול של כל הורה ומחנך, הוא כמובן אתגר החינוך. קולמוסים רבים נשתברו בניסיון לרדת לעומקה של מצווה חשובה זו, מצוות חינוך הילדים, ועדיין, אין אדם אחד בכל העולם היהודי שיגיד שהוא יכול בוודאות לחנך את ילדיו בצורה מושלמת, ועוד לא מצאנו אפילו הורה אחד או מחנך אחד שלא עושה טעויות במהלך שנותיו כמחנך.

אבל דומני שיש תמימות דעים, לגבי נושא אחד, שהוא בוודאי הכלי החינוכי היעיל ביותר, ועם כל ההתיות והלבטים בתחום החינוך, הנושא הזה יצוק בסלע ואין חולק עליו: חיבוב מצווה.

ואני אסביר את כוונתי, ברוח הימים הללו, ימי קבלת התורה אני אגיד כאן ווארט שאני רגיל לומר בהרצאות כי לעניות דעתי הוא פותח את כל הנושא הזה מהיסוד השורשי ביותר.

התורה הקדושה נותנת לנו הדרכה מאוד חשובה לגבי קבלת התורה: "וממדבר מתנה, וממתנה נחליאל, ומנחליאל במות, ומבמות הגיא". התורה ניתנה לנו במתנה במדבר סיני, לא היינו צריכים לעשות דבר כדי לקבל אותה, הקב"ה פשוט נתן לנו את התורה מרוב חיבתו ואהבתו לעם ישראל, אבל זה לא מספיק לקבל את התורה, מוטל עלינו "וממתנה נחליאל", כלומר, להנחיל אותה הלאה.

אבל איך מנחילים את התורה, התשובה היא "ומנחליאל במות", על ידי שמרוממים את התורה, שמים אותה כביכול על הבמה, זה מרכז האירוע, העיניים כל הזמן נשואות אל התורה, באהבה, בחיבה, בהערצה... ילד שגדל בכזאת אווירה, זוכה שהתורה הונחלה לו על ידי הוריו. אפשר להוסיף גם ולומר ומבמות הגיא", שתפקידו של כל הורה להגות בנושא הזה ולחפש דרכים איך להעמיד את התורה על במה בבית שלו, כי לכל בית יש את הדרך שלו להפגין ולייצר אווירה של חשיבות לתורה ולשמירת המצוות.

ולאחר מכן החליט ללכת דווקא לשיעור של שמונה בבוקר

כאותו יהודי שסיפר לי פעם שהוא היה קובע עיתים לתורה בשעות הלילה, ולאחר מכן החליט ללכת דווקא לשיעור של שמונה בבוקר. הוא הסביר שבשעה תשע בערב הילדים שלו כבר ישנים ולא יודעים שהוא הלך לבית הכנסת, אבל כשהוא יוצא בשעה עשרה לשמונה בבוקר, רגע לפני שהם עצמם יוצאים ללימודים, הילדים לא יפספסו את זה וייכנס להם לעצמות שאבא שלהם מתחיל את היום שלו בשיעור דף היומי. זאת היתה הדרך שלו להעמיד את התורה על במה!

אבל אני רוצה לחדד את זה עוד קצת: להעמיד את התורה על במה זה לא מספיק וזה אפילו לא העיקר. הרעיון הוא לחבב את התורה ומצוותיה, ה'במה' צריכה להיות פנימית מהותית, כלומר שזה הדבר הכי חשוב והכי חביב, הכי אהוב.

יש סיפור שמספר הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על ילד

'כזית' חלה ואז עצרתי את הסעודה, ודרשתי ממנו לקום ולהתפלל ערבית.

"שלא תחשוב שאנחנו המשכנו לאכול, לא ולא. כולנו חיכינו עד שהוא סיים להתפלל, ואני עמדתי על כך שיתפלל מילה במילה. במשך 22 דקות כולנו ישבנו וחיכינו לו, צפינו בו כולם יחד כשהוא התפלל, ועקבנו אחרי כל מילה לוודא שהוא הוגה אותה בצורה נכונה ומתפלל בכוונה הראויה".

כמובן שהרב לדרבגר העמיד את האב על טעותו, והיה צריך להשקיע הרבה מאוד זמן כדי להסביר לו עד כמה הדבר שגוי ומופרך מיסודו. "אם אתה רוצה שהבן שלך יתפלל אי פעם כמו בנאדם, עליך להפסיק לעקוב אחרי התפילות שלו, ואסור לך להעיר לו אפילו לא הערה אחת בנושא", אמר לאב הנדהם שלאט לאט החל להפנים את גודל הטעות. ואכן, שנתיים מאוחר יותר הוא שלח למשגיח 'משלוח מנות' גדול בערב יום כיפור, כדי להודות לו על הצלת בנו: "הילד התחיל להתפלל מעצמו", הוא סיפר בהתרגשות, "אני חייב לך הכרת הטוב באופן שאי אפשר לתאר ולשער".

שאלתי אותו, ילמדנו רבינו, אני מתיישב ללמוד עם בחור, ואני מרגיש שהוא לא איתי

עם זאת, כמובן שאין הכוונה שמה שלא נעים ולא נחמד אנחנו לא נעשה או לא נדרוש מהילדים לעשות. חלילה וחלילה. ברור שיש דברים שקשה להעביר לילדים תחושת נעימות, כי בפועל הדבר קשה להם. אי אפשר לשכנע ילד שלצום ביום כיפור זה נעים ונחמד, לא! לצום ביום כיפור זה עינוי. אפילו התורה בעצמה קוראת לזה 'ועיניתם את נפשותיכם'. אז מה? לא נחנך את הילדים לצום ביום כיפור?

אבל גם במצוות שקשות לקיום, אפשר להעביר את הנעימות שמסתתרת בפנים. נכון, הצום ביום כיפור אינו קל, אבל מה התוצאה שלו? כפרת עוונות, היטהרות מוחלטת, פתיחת שערי שמים לתפילות שלנו. זה שווה את ההשקעה. ההורה יכול וגם צריך להסביר לבן שלו ביום כיפור, נכון שזה קשה לנו, אבל זה משתלם! זה כדאי. גם כשאני הולך כל בוקר לעבודה זה קצת קשה לי, אבל אני עושה את זה כדי לקבל משכורת בסוף החודש, על אחת כמה וכמה ששווה לי לצום יום אחד אם אני מקבל על זה שכר נצחי וטובות הנאה שאין להן שיעור אפילו כאן בעולם הזה.

בעבר הייתי עוסק רבות בנושא של חונכות, גם אני עצמי ישבתי עם בחורים וגם הפעלתי חונכים אחרים, והנושא הזה תפס אצלי הרבה מאוד מקום. באותה תקופה, היה זה לפני כ-12 שנה, הוזמנתי לשאת הרצאה בעניין בחיפה, ובדרך חזור גלגל הקב"ה שישבתי באוטובוס ליד אדם שהיה בעל ניסיון רב בתחום.

שאלתי אותו, ילמדנו רבינו, אני מתיישב ללמוד עם בחור, ואני מרגיש שהוא לא איתי. הגמרא לא מעניינת אותו למרבה הצער. איך אני יכול לשכנע אותו שילמד כמה מילים? אין לי כלים להכריח אותו, וגם אין לי אפשרות לפתות אותו. מה עושים?

יהודי שגדל בין הגויים באיזו מדינה נידחת בדרום אמריקה, ולא ידע בכלל על היותו יהודי.

לאמא של הילד הזה היה מנהג מעניין, מדי שנה, בחודש מרץ היא היתה אופה עוגיות משולשות פריכות במילוי פרג.

הילד לקח איתו עוגיות לבית הספר, ואחד החברים שלו ראה את העוגיות ואמר לו "לא ידעתי שגם אתה יהודי", השיב הילד "אני באמת לא יהודי...", אבל החבר התעקש, "אז מאיפה יש לך אוזני המן?" והוא השיב שאלו לא אוזני המן, והוא גם לא יודע מה זה אוזני המן, הוא אוכל עוגיות פרג שאמו שלו הכינה.

החבר המשיך לעמוד על שלו, "היא הכינה את זה עכשיו פעם ראשונה או שהיא מכינה כל שבוע?", והוא הסביר לו שלא כל שנה, אבל בערך פעם בשנה היא מכינה, בדרך כלל החודש מרץ...

החבר אמר לו, אולי אתה לא יודע, אבל אני חושב שאתה כן יהודי. תשאל את אמא שלך למה היא מכינה עוגיות כאלו ולמה דווקא בחודש מרץ...

הילד שב לביתו והתחיל לחקור את אמו שתחילה ניסתה להתכחש אבל לבסוף הודתה שהם אכן יהודים, והעוגיות האלו הן באמת אוזני המן שהיא מכינה כל שנה לכבוד חג הפורים, חג יהודי...

המידע לא שינה הרבה בחיי הילד באופן חיצוני, אבל הניצוץ היהודי החל לבעור בו, וכשגדל מעט הוא החל להתעניין ולחקור עד ששב בתשובה שלמה והעמיד משפחה יהודית לתפארת.

הסיפור נפלא מאוד, אבל אני רוצה לשאול מה הפשט בסיפור הזה? הרי יש בתורה כל כך הרבה מצוות, בעם היהודי יש כל כך הרבה מנהגים, איך זה שמכל התורה ומהצוות, נשארה לאותה משפחה דווקא ה'מסורת' של הכנת אוזני המן. הרי מכל המצוות והמנהגים של פורים זה הדבר שהוא אולי הכי פחות חשוב.

אלא התשובה היא, שאת המנהג הזה הם עשו כי זה נחמד וטעים, לא בגלל שחייבים ואין ברירה, ולכן דווקא זה מה שנשאר לדורות הבאים. כי מה שעובר לילדים בצורה חיובית, עם טעם, עם גישמאק, בשמחה ובנחת, זה מה שנצרב הכי עמוק בתודעה!

שמעתי מידידי הרה"ג ר' משה לדרבגר

שמעתי מידידי הרה"ג ר' משה לדרבגר, איש חינוך ומרצה ידוע, שפעם הוא ניהל שיחה עם אביו של אחד מתלמידיו, על מצבו הרוחני של התלמיד. הילד הזה היה ילד טוב יחסית, אבל היתה לו בעיה... הילד הזה לא מצליח להתפלל 'שמונה עשרה', כשמגיעה התפילה הוא עומד כמו אבן דוממת, לא מסוגל לפתוח את הפה ולהתפלל.

"כמה שניסיתי להשקיע בחינוך לתפילה", בכה האבא לרב לדרבגר, "שום דבר לא עזר. הילד לא רוצה להתפלל, ולא רק הוא אלא גם שאר הילדים שלי, הם לא אוהבים להתפלל!".

כשניסה המשגיח לברר כיצד 'חינך' האב את ילדיו לתפילה, סיפר לו האב דוגמה אחת: "פעם שמתי לב בתפילת ערבית של ליל שבת, שהילד לא מתפלל. שתקתי, לא אמרתי לו כלום, ולאחר שהגענו הביתה אמרנו 'שלום עליכם' ועשינו קידוש, נטלנו ידיים, כולם אכלו

עוד לא נולד האדם שהתחיל ללמוד גמרא בפעם הראשונה והיא מיד היתה מתוקה בפיו

הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מרבני בית שמש ומו"צ דק"ק לעלוב, עם עצה אחת
למגידי השיעורים ועוד שתיים לכל מי שלומד גמרא, איך משיגים 'גישמאק בלימוד'

יעקב א. לוסטיגמן

הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מחבר ספרי 'לקוט הליכות ועניינים הנוגעים למעשה', מורה צדק בק"ק לעלוב ומרבני העיר בית שמש, מוכר בשיעורי ההלכה הבהירים והמתוקים מדבש שהוא נושא בקביעות ובהזדמנויות שונות, במגוון רחב של מקצועות ההלכה.

פנינו אליו, וביקשנו ממנו לענות על שתי שאלות העוסקות בנושא זה של 'גישמאק בלימוד'. והרי הדברים לפניכם.

• האם יש לכם המלצה טובה למגידי שיעורים, כיצד יוכלו לשדרג את השיעור שלהם ולהאזיב את הנלמד על המשתתפים בשיעור?

"זכיתי ללמוד אצל הגאון הגדול רבי אברהם גינוחובסקי זצ"ל, שהיה ידוע כגאון עצום שממש כל רז לא אניס ליה, ובכל זאת השיעורים שלו היו נמסרים בשפה מאוד פשוטה ובהסברה מאוד מאוד ברורה. הוא הסביר שכך הורה לו הגאון מטשעביץ זצ"ל, כשקיבל אותו למסירת שיעורים בישיבת טשעביץ המפורסמת.

"ומעניין מאוד, שדווקא בגלל זה, השיעורים שלו היו מרתקים! לא פחות! הוא הסביר כל דבר כאילו הוא מלמד ילדים, דיבר לאט, בלי למהר לשום מקום, וכולם הקשיבו בשקיקה.

"והאמת היא שזה דבר ברור, הרי התורה כשלעצמה היא מעניינת ומתוקה, אלא מה? גם אם ניתן למישהו לקרוא את ספר המתח הכי מעניין בעולם, אם הכתב לא יהיה ברור או שזה יהיה כתוב בשפה שהוא לא בקי בה ויודע אותה על בוריה, יהיה לו קשה מאוד לקרוא את הסיפור כולו. כך גם התורה להבדיל, אם לומדים אותה במהירות בחופזה, בלי להבין כל דבר כמו שצריך, איך אפשר למצוא בה טעם? הלימוד צריך להיות במתינות ומתוך הבנה בהירה, ואז מרגישים את המתקנות הנפלאה שיש בלימוד.

"על כך אני רוצה להוסיף עוד נקודה. יש בזמנינו כמה מגידי שיעורים מפורסמים, שכולם אוהבים לשמוע את השיעורים שלהם. אפשר לנקוב כדוגמא לכך בשמו של הגאון רבי אלימלך בידרמן שליט"א, והגאון רבי ברוך רוזנבלום שליט"א.

"מה הסוד של שני מגידי השיעורים הללו? נכון שהם מספרים סיפורים יפים ואנשים מאוד אוהבים לשמוע סיפורים, אבל זה לא העיקר. העיקר הוא הניגון! הם מוסרים את השיעורים שלהם עם ניגון מיוחד, ואנשים אוהבים לשמוע נגינה. כשהופכים את השיעור לשירה, ולומדים עם ניגון נפלא וערב לאוזן, אנשים מקשיבים

בהנאה מרובה. כמובן שמדובר באמנות, לא כל אחד יכול להגיע לדרגות כאלו, אבל כל אחד יכול לעשות את זה לפי יכולותיו, ולשפר את השיעורים שהוא מוסר בדרך זו".

• השאלה השניה שלנו לא נוגעת לשיעור, אלא לכל אדם: אברך, בחור ישיבה, בעל הבית, שרוצה ללמוד עכשיו דף גמרא, ומבקש מאתנו עצה, איך הוא יוכל להרגיש לפחות משהו מהמתיקות שבדף הגמרא, כי בדרך כלל כשהוא לומד גמרא, אין לו שום הנאה מזה... נשמח אם הרב ייתן לנו שני רעיונות מועילים לעניין זה.

"אני חושב שבעניין הזה אין קיצורי דרך. כדי לאהוב את התורה צריך להשקיע בתורה. רק מי שלומד בהתמדה לאורך זמן, זוכה להרגיש את המתיקות בתורה, עוד לא נולד האדם שהתחיל ללמוד גמרא בפעם הראשונה והיא מיד היתה מתוקה בפיו. זה בא רק אחרי עמל ויגיעה!

"יש ווארט ידוע מבעלי המוסר, "ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, ויצעק משה אל ה', ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים". בני ישראל באו למרה, מקום שבו החלו לקבל את התורה ולא יכלו לשתות מים, כלומר תורה, כי מרים הם, התורה היתה מרה בפיהם כמו כל אחד שמתחיל ללמוד תורה בפעם הראשונה. מה עשה משה רבינו? צעק אל ה', וה' הורה לו 'עץ' מלשון עצה, 'וישלך אל המים'. לקפוץ פנימה, להתחיל ללמוד, ואחר כך מגיע השלב של

'וימתקו המים'... יש הרבה עצות, אבל בסופו של דבר חייבים להגיע לעצה הזאת, ופשוט לקפוץ אל המים ולהתחיל ללמוד.

"אני אוסיף עוד עצה אחת, שיכולה לעזור לצד העצה הקודמת ובנוסף אליה... מובא מצדיקים שמי שמדבר טוב על יהודים, זה סגולה שיזכה לאהבת תורה. יש שמסבירים שהפשט הוא שהתורה הרי מורכבת מ-60 ריבוא אותיות כנגד 60 ריבוא נשמות ישראל, ולכן מי שמדבר טוב על יהודים מדבר טוב על התורה, ומקבל במידה כנגד מידה גישמאק בלימוד התורה.

"אבל אני חושב שאפשר לחבר את הווארט הזה עם ווארט

המשך מעמוד 23 | הרב יצחק פרידמן שליט"א

שמביא ה'מאור עיניים' זיע"א, שמסביר מדוע מי שמדבר לשון הרע על אדם בישראל, נענש בכך שבאים עליו נגעים? משום שלקב"ה יש ענג מכל יהודי ויהודי, ומי שמדבר רע על יהודי הופך את הענג לנגע, הוא מהפך את האותיות שלו ולכן נענש במידה כנגד מידה בנגעים שבאים עליו רח"ל.

"אם כן, יש לנו גם הסבר בכיוון ההפוך. מי שמדבר בשבחו של יהודי אחר, הרי מגביר את העונג שיש לקב"ה מהיהודי הזה, וממילא הקב"ה נותן לו מתנה במידה כנגד מידה, שיהיה לו עונג גדול יותר בלימוד התורה."

הוא היה צולל לתוך הגמרא. הוא אהב את הלימוד והתורה היתה לחם חוקו.

מרון אב"ד 'חוג חתם סופר' הגה"צ רבי יוסף מאיר אלטמן שליט"א מספר בכל פעם שהוא מגיע לאיזו שמחה במשפחה שלנו, את הסיפור הבא:

"פעם צעדתי ברחוב 'אדמו"רי אלכסנדר' בבני ברק, סמוך לבית המדרש של 'חוג חתם סופר', ולפתע שמעתי קול נורא של צרחות עזות מתוך בית הכנסת. חששתי שאירע שם משהו נורא, אולי נכנס מישהו לתקוף את יושבי בית המדרש חלילה וחס, עליתי לבית הכנסת בחשש גדול, מתוך מחשבה שאם אראה שיש פה עניין של סכנה אמהר להזמין משטרה.

"כשנכנסתי פנימה, נחרדתי! המריבה לא היתה בין ארחי פרחי שנקלעו למקום בטעות, אלא בין רב המקום ואב"ד 'חוג חתם סופר', מורי ורבי הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל, ובין זקנכם הרב יחזקאל מאיר פרידמן... הם צרחו זה על זה בפנים סמוקות וזה היה מחזה מחריד.

"ניסיתי להבין במה מדובר, מה פתאום הרב פרידמן צועק על הרבי, והרבי עוד מתווכח איתו וצועק עליו בחזרה, זה לא הגיוני. אבל כשהטיתי אוזן הבנתי שניטש ביניהם ויכוח עז על הפשט בסוגיא, כשהרבי מפרש את הגמרא באופן אחד והרב פרידמן מפרש באופן אחר.

"החלטתי שאני חייב לראות כיצד יפול דבר. הם המשיכו להתווכח עוד ועוד, עד שלבסוף התיישבו בדעתם שמאחר והם לא יצליחו בשום אופן לשכנע זה את זה עם מי הצדק, אין מנוס אלא ללכת למישהו שלישי שיכריע ביניהם. בו ברגע הם יצאו מבית המדרש, עצרו מונית ונסעו לפתח תקוה, כדי לשאול את אב"ד 'חוג חתם סופר' בפתח תקוה, הגאון רבי יעקב שמריהו דייטש זצ"ל, שיכריע עם מי הצדק..."

מספר אבי מורי שליט"א, שעד היום עוד טבוע בעצמותיו הרגש המיוחד הזה ששידר אביו זצ"ל, כשהיה פותח את הגמרא. האופן שבו היה לבו מתרחב מהנאה כשפתח ספר, זה מה שחלחל הלאה והכניס בלב ילדיו את החינוך לאהב תורה. כי כל הורה מנחיל לבניו אחריו את ה'אוזני המן' שלו. אצל אחד אלו עוגיות פרג בחודש מרץ... ומי שיש לו שכל מנחיל ערכים כמו תורה, שבת, תפילין, סוכה, ושמירת כל המצוות בדקדוק ובנועם.

אמר לי אותו יהודי דבר נפלא, זה כמובן לא מתאים לכל בחור, אבל במקרים רבים זה אכן עובד בצורה יוצאת מן הכלל. "בתחילת ה'סדר' תגיד לבחור שיש לו שתי אופציות. לנוח עכשיו ולהתעצל כמה שהוא רוצה, ואז בסוף הסדר לקום מהמקום שלו עם הרגשה לא נעימה שהוא סתם בזבז עוד שעותיים ולא עשה איתן כלום, או להשקיע עכשיו, בכמה דקות הראשונות זה באמת יהיה לו קצת קשה, אבל מהר מאוד הוא ייכנס לעניינים, ובסוף הסדר הוא ירגיש סיפוק עצום."

הניסיון שלי הראה לי שאם זה בחור שעניניו בראשו, הוא מבין את המסר וזה מקל עליו להתאמץ בתחילת הסדר.

מרון הגה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנו זצ"ל, היה אומר שהסיבה שבחג השבועות נהוג בתפוצות ישראל לאכול קרעפלאך, זה בגלל שהמאכל הזה מורכב משני חלקים. הציפוי החיצוני עשוי מבצק פשוט, אין לו כל כך טעם, אבל בפנים מוסתר בשר מתובל וטעים מאוד.

אותו דבר גם לגבי לימוד התורה, היה ה'שפע חיים' אומר. מבחוץ זה מרגיש קצת חסר טעם, מי שלא נכנס עדיין פנימה מרגיש שהתורה לא נעימה לו, אבל מבפנים יש לה טעם מיוחד, גישמאק כזה שאי אפשר לוותר עליו.

אז כמובן שאנחנו צריכים להשתדל ולתת לילדים את הכלים והדרכים לקבל 'גישמאק' בלימוד, זאת המטרה שלנו, אבל גם אם הם עדיין לא הגיעו להרגשת ה'גישמאק' הזאת, אנחנו עדיין יכולים לשדר להם ולהעביר להם את המסר שהוא נמצא שם בפנים, בדיוק כמו שכשאתה רואה 'קרעפל' אתה יודע בוודאות שיש בפנים מילוי של בשר מתובל בטוב טעם.

הגה"צ רבי יוסף מאיר אלטמן שליט"א מספר בכל פעם

אבי זקני, הרה"ח ר' יחזקאל מאיר פרידמן זצ"ל, היה 'איש פשוט'. הוא ניהל חנות לממכר צמר בבני ברק ולא החזיק במשרה תורנית כלשהי, אבל מתחת למעטה הפשטות הזה הסתתרה אהבת תורה יוקדת שאי אפשר לתאר במילים. אבי מורי שליט"א תמיד מספר לנו שכשאבא שלו היה יושב ליד השולחן לארוחת בוקר או צהרים או ערב, תמיד היה לו ספר פתוח, כשהוא היה חוזר הביתה מהעבודה,

"מהיום שהילד שלי נכנס לכתה שלך", אמר לי האבא, "הוא יורד מטה מטה, אני לא מצליח להכיל את המהפך שמתחולל, הילד שלי תמיד היה מבריק ומוצלח ופתאום הוא כזה בינוני, אפילו חלש!". ברגע הראשון נעתקו המילים מפי...

הכנה למתן תורה - על תהליכים ממושכים בחינוך הילדים ובחיים בכלל

הרב עמרם בינעט

המטרה המרכזית של יציאת בני ישראל ממצרים היתה כידוע לקבל את התורה. הקב"ה אמר את זה במפורש למשה רבינו עוד בסנה: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה". נשאלת אם כן השאלה מדוע היו בני ישראל צריכים להמתין 49 ימים כדי לקבל את התורה? הקב"ה לא יכול היה להוליך אותם ישירות להר סיני, לתת להם את התורה, ורק לאחר מכן להוביל את פרעה שירדוף אחריהם הישר לתוך ים סוף? היד ה' תקצר? הייפלא מה' דבר???

כמובן שיש הסברים רבים, והמפורסם מביניהם הוא ההסבר שהיו צריכים להתכונן לקבלת התורה על ידי יציאה מאותם מ"ט שערי טומאה שהיו שקועים בהם, ולהכניס למ"ט שערי קדושה. אבל אפשר לומר שיש כאן גם מסר הרבה יותר פשוט ויומיומי שאנחנו כהורים ומחנכים צריכים ללמוד ולהפנים, שהרי אנחנו עוסקים רבות ב'מתן תורה' אנחנו מתאמצים מאוד להנחיל את התורה לילדים שלנו, ולכן רצה הקב"ה ללמד אותנו את כלל בסיסי בחינוך ובחתיירה להישגים בכל דבר אחר, ובמיוחד בתורה הקדושה - התקדמות הדרגתית!

בעיצומו של חודש חשוון אני מקבל טלפון

אחד היסודות החשובים ביותר להצלחה בחינוך הילדים, ובכלל להצלחה בכל תחום בחיים, הוא לדעת ולהפנים שתהליכים לוקחים זמן, וכשמתחילים פרויקט שלוקח זמן, צריכים לאזור הרבה מאוד סבלנות ואורך רוח, ולא לצפות לתוצאה מיידית.

כדי לחדד את המסר אני אספר כאן סיפור מהחיים, שאירע לי לפני מספר שנים: הייתי מלמד באחד מתלמודי התורה החשובים, ונפלה בחלקי הזכות ללמד את הילדים 'תחילת גמרא'. למדנו 'אלו מציאות' כמו בכל תלמודי התורה שמקובל להתחיל מפרק זה, וב"ה שאבתי סיפוק גדול מלראות את הילדים מתקדמים משבוע לשבוע. בעיצומו של חודש חשוון אני מקבל טלפון מאביו של אחד התלמידים שמבקש להיפגש איתי. הסכמתי בשמחה, וכשפגשתי אותו התרשמתי שמדובר ביהודי נכבד, הכרת פניו ענתה בו שהוא נושא משרה תורנית כלשהי:

"אני אגיד לך את האמת", הוא פנה ישר לעניין, "שמעתי עליך דברים טובים מההורים של התלמידים בשנים קודמות, אבל אני

לצערי לא יכול לומר שאני מסכים איתם. מהיום שהילד שלי נכנס לכתה שלך, הוא יורד מטה מטה, אני לא מצליח להכיל את המהפך שמתחולל, הילד שלי תמיד היה מבריק ומוצלח ופתאום הוא כזה בינוני, אפילו חלש!".

ברגע הראשון נעתקו המילים מפי. מעולם לא חטפתי כזאת ארטיילריה ישירה מהורה של תלמיד. יש לפעמים תלונות, אנשים לא תמיד מרוצים, זה קורה לכל מלמד וזה חלק מהעבודה. אבל כזאת התקפה? זה עוד לא קרה לי.

"אני לא מבין על מה אתה מדבר", עניתי לו בחוסר הבנה, "הבן שלך יודע הכל, הרושם שלי שהוא בהחלט ילד מוצלח וכישרוני!". "הנה, זה מה שאמרת", מסביר לי האבא, "הבעיה היא לא בילד, הבעיה היא בכך, הוא מבין הכל, אבל אתה לא מסביר טוב!".

הוא לא עצר פה: "תשמע, בכתה ב' למדו חומש, הילד ידע מצוין! בכתה ג' למדו משנה, הילד ידע נפלא מאוד! עכשיו הוא מתחיל ללמוד גמרא והוא לא יודע כלום!!!".

התחלתי לפרק את ההתקפה שלב שלב: "את החומש שאני מלמד הוא לא יודע?", האבא השיב שהוא כן יודע חומש אבל הוא מתכוון לידע בגמרא.

פגש אותו בכניסה למבנה. הוא ניסה לברר מה אירע והתברר שהלה רותח מזעם לאחר שראה ילד מילדי החיידר שזרק קליפה של בננה אל מעבר לגדר. הקליפה כמעט פגעה בו, וזה עורר את חמתו. המנהל הכניס אותו לחדרו והוא המשיך לצעוק ולצרוח על רמתו הירודה של החינוך החרדי, איך שילדים שאמורים להיות מחונכים יותר מכל מגזר אחר, מתנהגים בכזאת צורה מכוערת ולא ראויה. השיב לו המנהל ברוגע: "בשביל זה הם נמצאים פה". הוא נדהם מהתשובה, "מה זאת אומרת, אתם מלמדים אותם לזרוק קליפות של בננות?", והמנהל משיב בנחת, "לא, אנחנו מלמדים אותם שלא לזרוק קליפות. אם הם היו מחונכים כבר, הם לא היו צריכים לבוא לתלמוד התורה. הסיבה שהם באים לפה זה כדי שנחנך אותם, אבל חינוך לוקח זמן. הילד שזרק את קליפת הבננה נמצא עדיין בעיצומו של התהליך, ובסופו של התהליך הוא יהיה מחונך בעז'ה!". האמת שכולנו מבינים את זה, אבל לא תמיד אנחנו מפנימים את זה. יש תחומים שבהם אנחנו מצפים מהילדים שיהיו מחונכים מהרגע הראשון, ואם לא נזכור שחינוך הוא תהליך שלוקח זמן, אנחנו עלולים לאבד את הכל.

אדם מתענה כל היום נזהר לא לאכול יותר מדי

אם נרצה להמחיש את זה למשהו שכולנו מכירים, אפשר להשוות את החינוך לדיאטה. יש אנשים רבים שצריכים להפחית את משקל גופם. מה עושים כדי להרזות? עושים דיאטה ומי שלא מצליח עושה ניתוח או לוקח כדורים, זריקות וכל מיני שיטות אחרות. לכאורה זה די תמוה שהיו צריכים בכלל להמציא ניתוח להרזיה. מה הבעיה? פשוט אוכלים קצת פחות ונגמר הסיפור. הרי גם מי שעובר ניתוח צריך לשמור אחר כך על עצמו ולא יכול לאכול כאוות נפשו, אז מה העניין בניתוח???

התשובה היא שבדיאטה רגילה, אדם מתענה כל היום נזהר לא לאכול יותר מדי, ובלילה הוא עולה על המשקל ורואה שהוא לא אז במילימטר מהמשקל שהיה לו בבוקר.

למחרת הוא ירד בשניים או שלושה גרמים, ויום לאחר מכן בעוד חמישה גרמים. כשעובר שבוע הוא עושה חשבון שבוע שלם הוא לא אכל כמו בן אדם והוא עדיין שוקל כמעט כמו ששקל לפני שבוע. זה מתסכל מאוד אחרי המאמץ הרב שהושקע במשך כל השבוע, וכך אנשים נשברים ונופלים.

אבל אם הוא יפנים ויחיה עם ההרגשה שהדיאטה זה תהליך שבמסגרתו הוא ירד מדי שבועיים בקילו אחד, הוא יודע שבעוד חודשיים וחצי הוא ישקול עשרה קילוגרמים פחות, ובעוד חמישה חודשים 20 קילוגרמים פחות. כשהוא מלכתחילה ניגש לזה כמו שניגשים לתהליך ממושך, הוא לא יישר ויוכל להמשיך ולהחזיק מעמד מתוך ציפייה להגיע אל התוצאה הרצויה.

"והמשניות שאני מלמד?", גם את זה הוא יודע... מה שאומר שהוא לא התדרדר, לפחות לא לעומת מה שידע בשנה שעברה... עברתי לבדוק את העניין בגמרא: "הוא יודע את ביאורי המילים?" "בטח שהוא יודע", ענה לי האבא, "אמרת לי לך שהוא כישורני, אבל מה זה ביאורי מילים, הוא לומד 15 מילים בשבוע, נו באמת...". "הוא יודע איפה השאלה ואיפה התשובה?", כן, אבל זה לא מספיק, טוען האבא. "הוא יודע לקרוא את הגמרא עם הניגון הנכון?", מסתבר שגם זה...

הרגשתי שאני עומד לאבד את הסבלנות...

"אז איפה הבעיה, למה אתה אומר שהוא לא יודע כלום???" האבא הסתכל בחוסר הבנה מוחלט: "מה זאת אומרת! הילד לומד גמרא כבר כמעט חודשיים, וכשאני מבקש ממנו שיגיד לך 'שטיקל גמרא' כמו שצריך, הוא לא יודע. רק לחזור כמו תוכי על מה שאמרתי בחיידר, זה נקרא ללמוד גמרא? איפה ההבנה המעמיקה, איפה החידוד של ההבדלים בין התירועים השונים של הגמרא... זה לא נקרא ללמוד גמרא!".

אני יודע שהסיפור הזה נשמע מופרך, אבל הוא אכן קרה, ולקח לי זמן רב להרגיע את רוחו של האב ולהסביר לו שהוא צריך סבלנות. תוך כמה שנים בנו בכורו כבר ידע ללמוד כמו שהוא רוצה.

האבא הזה מאוד מאוד רצה שבנו יצליח בלימודים, ומבחינתו עיקר הלימוד זה הגמרא, לכן בחומש ובמשנה היה לו קצת סבלנות, אבל כשזה הגיע לגמרא, ההשתוקקות שלו לראות את בנו מקשה ומתריץ, עוקר הרים וטחנם זה בזה, היתה כל כך גדולה, שהוא איבד את הסבלנות ולא היה מסוגל לישון בלילה כי הבן שלו יודע רק את ביאורי המילים ולא מבין את עומק הפשט.

ברור לי שרוב הקוראים די מגחכים אל מול חוסר הסבלנות של האבא הזה. כל אחד מבין שילד בשנה הראשונה של לימוד גמרא עוד רחוק מלדעת ללמוד גמרא באמת.

אבל אני רוצה לגלות לכם שזה קורה לכולנו, גם לי וגם לכם. אמנם לא בנושא של לימוד הגמרא, אבל בנושאים אחרים, הרבה פעמים אנחנו מצפים מהילדים שלנו להיות מושלמים בתחומים מסוימים, ולא מספיק מודעים לכך ש"האדם עיר פרא יוולד". כדי להיות ילד מחונך, לוקח זמן.

בשביל זה הם נמצאים פה

זה מזכיר לי מקרה אחר שאירע פעם באחד החיידרים, כשבאמצע ההפסקה התעוררה בהלה גדולה וכל הילדים נמלטו במהירות מהחצר אל תוך הבניין, לאחר שהתברר שאיזה איש שאינו חרדי מאיים עליהם.

האיש נכנס אחריהם לבניין, והמנהל שיצא מחדרו לשמע הקולות,

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

"אמרתי לבחור, אני נותן לך עכשיו דף ועט, ומאפשר לך לכתוב מכתב שיפתחו אותו בעוד 50 שנה, כשתהיה זקן וכל הנכדים שלך ישובו מסביב לשולחן ויקראו את המכתב יחד איתך. כמה תדקדק בכל מילה שתכתוב???" "הבחור חושב קצת ואומר לי שאם זה משהו לעוד חמישים שנה, הוא צריך להתכונן לפני שהוא כותב כזה מכתב"..

הרב שלמה אופנהיים, רכז אחראי בפרויקט הגישמאק מבית 'אחינו', על הפעילות המיוחדת לזכות ל'מתיקות התורה'

צ'בי וק'מיד ורג'יג ד'ילאון פ'לעו'תא (אקדמות)

את מושי פגשתי לראשונה אחרי שהצוות החינוכי בישיבה שלו אמר לי שהוא בחור רציני שמתאמץ מאוד בלימודים, אבל לא זוכה להצלחה מרובה". כך פותח את שיחתנו הרב שלמה אופנהיים, רכז ותיק בפרויקט הגישמאק מבית 'אחינו', זרוע החינוך של 'דרשו'.

"הוא מצליח בלימודי הלכה ובלימודי חומש רש"י", אמר לי המנהל הרוחני של הישיבה של מושי, "אבל כשלומדים גמרא המוח שלו נאטם, הוא מתאמץ עוד פעם ועוד פעם, ולא מבין כלום. אנחנו נשמח אם תוכל לעשות משהו בנידון".

האמת שחשבתי שזה יהיה אגוז קל לפיצוח. בחלק גדול מהמקרים אנחנו מתבקשים לעבוד עם בחורים שמתקשים בלימוד הגמרא, ולכן הם הופכים ל'בעייתיים', חוסר הסיפוק וחוסר ההצלחה גורם להם להתרחק מהלימודים וממה שמייצג אותם, ובמקום זאת הם עושים 'שמח' בחדר האוכל או בשעות בין הסדרים.

עם הבחורים הללו צריכים לעשות כשרת דרך כדי להביא אותם ללימוד גמרא, ואז גם ללימוד ליהנות מלימוד הגמרא, זו עבודה כפולה.

אבל מושי הוא בחור רציני, הוא מנסה ללימוד ולא מצליח. זה אמור להיות הרבה יותר קל אתנו... לקחתי את האתגר בשמחה רבה ויצאתי לדרך...

כשהתיישבתי ללימוד איתו, הוא ניסה להבין להיכן אני חותר, והסברתי לו שאני מגיע מ'פרויקט הגישמאק' ואנחנו מסייעים לבחורים להשיג 'גישמאק בלימוד'. ראיתי שהוא נרתע מהרעיון, אבל הוא לא אמר דבר. התחלנו ללימוד, ולא היה שום שיתוף פעולה מצדו. הוא הקשיב לי, אבל הלב שלו היה במקום אחר, עד שבסוף סגרתי את הגמרא ושאלתי אותו: מושי, תסביר לי, למה אתה כל כך פוחד ללימוד איתי? אני נראה לך מפחיד? יש לך רתיעה באופן כללי מלימוד עם אברכים, מה הסיפור, אני אשתדל לעזור ולסייע!".

"אני לא אוהב את מה שאתם עושים".

מושי חשב רגע ואמר לי בגילוי לב: "אני לא אוהב את מה שאתם עושים".

מה אנחנו עושים? לומדים גמרא, אתה לא אוהב לימוד גמרא???" "לא לא, אני לא אוהב את זה שאתם מנסים לגרום לי ליהנות מלימוד הגמרא..."

"למה? תחשוב על זה שכל פעם שאתה פותח את הגמרא ושוקע בסוגיא, אתה נהנה מכל רגע, מה רע???"

"רע מאוד. איפה עמל התורה???" "אם בחוקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה", מי שרוצה ללכת בדרכיו של הקב"ה צריך להתייגע בלימוד ולא ליהנות ממנו. מי שנהנה מהלימוד מאבד את עמל התורה, ואת כל הברכות שהתורה מבטיחה למי שעמלים בתורה..."

באותו רגע הבנתי שמושי לא מתקשה בכלל בלימוד הגמרא. הוא מקשה את הלימוד על עצמו בכוונה, כי הוא חושב שכך הוא יזכה ליותר שכר! סיפרתי למושי על ויכוח שהיה לי פעם עם מישהו, שטען שהגמרות החדשות עם הציונים וההערות שמקלים מאוד על הלימוד, פגעו בעמל התורה, והרבה יותר טוב היה שכשלמדו בגמרות הישנות בלי שום הגהות והיו צריכים 'לאכול חצץ' כדי להבין מה כתוב שם.

מבין מה זו גמרא, איך היא עובדת, מה המטרה של כתיבת הגמרא באיזו דרך היא מוכיחה או סותרת, או מקשה או מיישבת, זה מתחיל להתבהר לו מול העיניים והוא מתחיל ליהנות מזה.

אני אתן לך דוגמה, זה נוגע בעיקר כשלומדים בעיון, והמגיד שיעור מתחיל פתאום לדקדק באיזו מילה שכתובה בגמרא או אפילו ברש"י, מזה שרש"י הוסיף עוד מילה אחת, המגיד שיעור בונה על זה תלי תלים של פלפולים, והבחור לא מבין מה אתה רוצה מהחיים שלו. רש"י בסך הכל כתב פירוש, מי אומר שהוא חשב על כל מה שאנשים ינסו להבין מכל מילה שלו???

לאנשים מבוגרים שכבר לומדים גמרא שנים רבות, השאלה הזאת נראה מיותרת, אפילו מעצבנת. זה ברור שלכל מילה יש משמעות ולכל אות יש ביטוי בפשט עצמו. אין דבר כזה מילה מיותרת בגמרא או ברש"י, אבל מה שלנו נראה מובן מאליו, לבחור צעיר זה עדיין חדש והוא לא מבין, ואם הוא לא הבין את זה, לא משנה כמה תבנה לו תלי תלים של הלכות ופלפולים, הוא מנותק, הוא לא שם, כי הוא בכלל לא מבין מה אתה רוצה מהחיים שלו.

• איך פותרים את הבעיה הזאת???

זה מאוד פרטני ומאוד אינדיבידואלי. אנחנו צריכים לראות קודם כל מה מפריע לבחור. במקרה של מושיי זה היה שהוא חשב שההנאה מהלימוד פוגמת במצווה, במקרה של מישוהו אחר, הוא לא מבין למה אתה מתמקד על כל מילה במקום 'לזרום' ולהמשיך הלאה, ובמקרה של מישוהו שלישי, הוא לא מבין למה המשנה היתה צריכה לדבר כל כך בקיצור ולאחר מכן הגמרא צריכה 'לנחש' למה התכוון התנא, במקום זאת התנא יכול היה להסביר את עצמו בעוד שתיים שלוש מילים והיינו חוסכים את כל ה'כאב ראש' הזה...

יש כאלו שיזדעזעו מעצם השאלות. יגידו שזאת חוצפה לדבר ככה על הגמרא, וכל מה שכתוב בגמרא זה קודש קדשים, ואני מסכים, זה נכון, אבל אם הבחור ההוא מתקשה בלימוד, כנראה שהוא לא מבין את זה ולא הצליח להפנים את זה, ולכן אנחנו צריכים להסביר לו.

והם ידעו שכל מה שהם כותבים ילמדו לא רק ל-50 שנה קדימה ולא ל-500 שנה, אלא לאלפיים שנה קדימה

אני אתן לכם דוגמה, לגבי השאלה למה אנחנו מתמקדים בכל מילה, יש לנו 'תרופה' מאוד מיוחדת למחלה הזאת. אני עושה לבחור מעין 'דמיון מודרך' ואומר לו "תדמיין שאני נותן לך עכשיו דף ועט, ומאפשר לך לכתוב מכתב שיפתחו אותו בעוד 50 שנה, כשתהיה זקן וכל הנכדים שלך ישבו מסביב לשולחן ויקראו את המכתב יחד איתך. כמה תדקדק בכל מילה שתכתוב???" את הבחור חושב קצת ואומר לי שכמובן, אם זה משהו לעוד חמישים שנה, הוא צריך להתכוון לפני שהוא כותב כזה מכתב, זה לא משהו של מה בכך.

ואם יפתחו את המכתב בעוד 200 שנה, בנוכחות אלפי הצאצאים

אמרת לי לו "ידידי, אני יכול לסדר לך עמל התורה נפלא מאוד. תביא את הגמרא החדשה שלך, ואני אמחק כל מילה שלישית לכל אורך המסכת, נראה אם תצליח להבין משהו בלי להתאמץ...".

יש כאלו שחושבים ש'עמל התורה' משמעותו ללמוד תורה בחוסר חשק, כמו סבל שנושא משאות בעמל רב, ואינו מרגיש שום הנאה בעבודתו. ה'מחמירים' שבהם מוסיפים וחושבים בינם ובין עצמם, שמי שנהנה חס ושלום מלימוד הגמרא, הוא בעצם מועל בהקדש, ועושה תורתו קרדום לחפור בה להנאה עצמית, במקום ללמוד נטו לשם שמים. "אבל זאת כמובן טעות. התורה מתוקה מדבש ונופת צופים, ולימוד התורה צריך להיעשות בשמחה ומתוך הנאה צרופה.

ניגשתי לאוצר הספרים של הישיבה

ניגשתי לאוצר הספרים של הישיבה, ולשמחתי היה שם את הספר 'אגלי טל' של הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זיע"א. שם בהקדמה לספר הוא מתייחס לטענות הללו וכותב שמי שלומד לשם שמים ונהנה מלימודו, לא רק שאין בכך פגם, אלא שזאת הדרך הנכונה והנדרשת, והתענוג עצמו הוא חלק מהמצווה!

"עיקר מצוות לימוד התורה, להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו. ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה", הוא כותב, ולאחר מכן שב וכוּפַל את דבריו "...אבל הלומד לשם מצוה ומתענג בלימודו, הרי זה לימוד לשמה, וכולו קודש, כי גם התענוג - מצוה".

"מה הוא אם כן עמל התורה?", שאל אותי מושיי, אם לימוד התורה הוא מתוק מדבש, איפה יש פה עמל ויגיעה?

"חייבים לומר שהעמל והיגיעה הוא בשני שלבים", אמרתי לו, "מי שלא זכה להגיע לידיעת התורה כמובן שצריך לעמול ולהתייגע וללמוד גם בלי הנאה, עד שיצליח לרכוש את הטעם הזה של הנאה בלימוד, ותיכף נדבר על כך, אבל כמובן שעיקר העמל הוא דווקא באלו שכבר זכו לחוות הנאה בלימוד התורה, ובכל זאת הם עמלים ומתאמצים לרדת לעומק הדברים, לחזור ולשנן את מה שהם כבר יודעים, ללמוד בשעות שבהן הם כבר עייפים והגוף דורש מנוחה ובכל זאת הם לומדים עוד קצת כדי לשבר את הטבע ולהוסיף בלימוד תורה מתוך עמל ויגיעה".

• אבל איך באמת מצליחים לגרום לבחור, או לאברך, ליהנות

מהלימוד. אפשר ללמד אדם לאהוב משהו שהוא לא אוהב???

הרב אופנהיים משיב: "אם אתה רואה אחד שאוכל אגוזים בלי לברור את הפסולת מתוכם. הוא מקלף רק את הקליפה החיצונית, ומשאיר את ה'מחיצות' שיש בין חלקי האגוז ואוכל אותן יחד עם האגוז עצמו. מה הוא ירגיש? כמובן שהאגוז יכה את שיניו ויגרום לו לטעם לא טוב בפה. אתה לא יכול לגרום לו לאהוב אגוזים, אבל אתה כן יכול ללמד אותו לאכול אגוז בצורה נכונה, וממילא האגוז יהיה לו טעים.

אותו הדבר, שאנחנו מלמדים בחורים להנות מלימוד הגמרא, אנחנו בעיקר מסלקים טעויות ודברים של חוסר היכרות. ברגע שבחור

יהודי שלרגל מסחרו נמצא רוב ימות השנה בערבות צפון רוסיה, מצא את השיעורים הקצרים הללו ומיד החליט לקבוע בו את הלימוד היומי שלו. זהו הלימוד היחיד שלו בספרי קודש!

הרה"ג רבי יונה פיינהנדלר בשיחה מיוחדת על שיעוריו המרתקים בהלכות שבת וכעת מונגשים במערכת 'דרשו'.

אלעזר גולדברג

מאזיני וצופי מערכות השיעורים של 'דרשו' ו'אחינו' בודאי כבר מכירים את שיעוריו המרתקים של הרה"ג רבי יונה פיינהנדלר שליט"א, שיעורים במגוון נושאים שמונגשים בצורה חווייתית ומיוחדת לקהל הרחב של בני התורה והמתחזקים. שוחחנו איתו וביקשנו לשמוע על השיעורים המוסרטים בהלכות שבת שכבר קיימים בחלקם בפלטפורמות השונות של מערכת 'דרשו', מה התכנים המובאים בהם ומי הוא קהל היעד שיוכל לקבל מהם תועלת, בפרט כעת לקראת תחילת לימוד הלכות שבת במסגרת תוכנית 'דף היומי בהלכה'.

• מה הם התכנים שאתה מכניס לכל שיעור? ובאיזה הלכות כבר ישנם שיעורים קיימים במערכת?

הכנת השיעורים ומסירתם החלו כבר לפני כשלוש שנים. מדובר בשיעורים קצרים ומתומצתים בהם מובאים הנידונים המעשיים העולים ב'משנה ברורה' בהוצאת 'דרשו', כאשר אורך כל שיעור בממוצע הוא כשלוש וחצי דקות וכל מקבץ של ארבעה שיעורים כוללים הספק יומי של 'דף היומי בהלכה'. כך בתוך 12 דקות של צפייה ניתן לקבל תמונה מלאה של הדף היומי, בדרך חווייתית ומהנה.

השיעור בנוי באופן מרתק. בתחילתו מועלית שאלה או תמיהה מעשית בחיי היום יום, מה שיוצר ציפייה להמשיך לצפות בפיתרון של אותה שאלה. ובמשך שלוש דקות מסוכם הענין הנדון ב'משנה ברורה', כולל נידוני גדולי זמנינו באותו עניין.

נכון להיום תוכן רב כבר מוכן, מתחילת הלכות שבת בסימן רמ"ב ועד סימן שט"ו, על מנת שלומדי ה'דף היומי בהלכה' יוכלו להצטרף להאזנה ולצפייה בשיעורים, עם תחילת הלימוד בחלק ג' ובפחות מרבע שעה ליום יוכל להיעזר בשיעורים המרתקים על מנת לתמצת ולשנן את החומר היומי.

• מי קהל היעד אליו פונה השיעור? והאם קיבלת משוב מהציבור שכבר צפה בשיעורים הללו?

מלכתחילה השיעורים פנו לכל בן תורה שחפץ לקבל סיכום קצר וממצה של דברי ה'משנה ברורה' יחד עם פסקי גדולי זמנינו, בעיקר אלו שרגילים ללמוד ב'משנה ברורה' במהדורת 'דרשו'.

כעת כשמתחילים ללמוד את חלק ג' ב'משנה ברורה', בודאי רבים יוכלו להרגיש חיבור לשיעורים הללו, כי הם יכינו אותם למבחנים בצורה מעולה, בדרך של המחשה וסיכום.

בימים אלו עמלים אנשי הצוות הטכני בארגון לסדר את השיעורים בצורה כזו שבכל יום יועלו התכנים המתאימים ללימוד היומי, כפי שנעשה בשאר השיעורים בשלל התוכניות של 'דרשו'.

אין לי ספק שההאזנה בשיעורים אלו תביא תועלת רבה ללומדי הלכות שבת. יעידו על כך רבים מאלו שכבר צפו בהם ולא גמרו להלל ולשבח. אספר על משוב מיוחד שקיבלתי לאחרונה במכתב: הכותב

הוא יהודי שלרגל מסחרו נמצא רוב ימות השנה בערבות צפון רוסיה, במקום בו אין נגישות לבית מדרש או לספרי קודש, ומאחר שהוא שומר מצוות רצה לקבוע לעצמו לימוד יומי עליו לא יותר. הוא חיפש הרבה עד שמצא את השיעורים הקצרים הללו לפי סדר הלכות שבת ומיד החליט לקבוע לו צפייה יומית בסרטון או שניים. הוא סיפר שזהו

הלימוד היחיד שלו בספרי קודש וכבר הספיק ללמוד סימנים רבים ב'משנה ברורה' הלכות שבת, מה שחזק ומחזק אותו מאוד בשמירת המצוות, בסיום דבריו ביקש להודות על הפרוייקט המבורך וגם הסב את תשומת ליבי לכך ששיעור אחד היה חסר ברצף השיעורים וביקש שאשלים אותו במהרה... בזכותו שמתי לב לדילוג על הלכה אחת

וכמובן שמיד השלמתי והנגשתי גם אותו במערכת.

מדוע נקראת המסכת בשם "פרקי אבות"?

יש להבין מדוע נקראת המסכת בשם "פרקי אבות", על אף שאינה עוסקת כלל בענייני האבות?

המבצע הגדול יוצא לדרך...

לקראת תחילת הלימוד בחלק ג' של
'משנה ברורה' במסגרת 'הדף היומי'
בהלכה, והלימוד במסכת אבות,
'דרשו' יוצא במבצע מיוחד:

**כרך חלק ג' 'משנ"ב'
+ מסכת 'אבות'
עם פירוש 'דרש דוד'**

פנינים מגדולי ישראל ומאמרים מרתקים
על אבות

במחיר מיוחד של 55 ש"ח
כולל משלוח

אני לא מרגיש שהמבחן קשה לי, אני רגיל ללמוד את החומר היטב ולחזור עליו. המימון לכל הכיבוד והאירועים מגיע מהמילגה שאני מקבל מ'דרשו' על הציונים הטובים שלי במבחנים...

הרה"ח שמעון קויפמן, נבחן ומגיד שיעור יומי ב'משנה ברורה', בשיחה על תוכנית 'דף היומי בהלכה'.

מאת: אלעזר גולדברג

אני משתייך לקהילת חסידי באיאן. לפני הרבה שנים, בשבת ל"ג בעומר שמעתי דברי חיזוק מכ"ק האדמו"ר שליט"א על חשיבות לימוד ההלכה, בעיקר לאברכים, שלא מספיק שלומדים 'דף היומי' בגמרא, צריך גם ללמוד ולדעת הלכה למעשה. באותה תקופה התחילו ללמוד הלכות שבת בצורה מסודרת במוסדות החסידות, אחר כך למדו את הלכות המועדים וכאשר סיימו ללמוד את ההלכות של כל החגים, כבר לא הייתה תוכנית מסודרת.

לפני קצת יותר משנתיים ראיתי פרסום של 'דרשו' לקראת תחילת מסלול חדש של לימוד 'משנה ברורה' במסגרת תוכנית 'דף היומי בהלכה'. החלטתי שאני מצטרף ללימוד, אך ידעתי שאם לא יהיה לי 'מחייב' גדול, יהיה לי קשה מאוד לשמור על הקביעות היומיות, כי מה שהלב חושק הזמן עושק... ואפילו אם אצליח ללמוד כל יום, הלימוד לא יהיה יסודי אלא שטחי, כי אמנם את ה'דף היומי' בגמרא אני לומד באופן יסודי ובזמן קבוע, אולם זה בגלל שללא לימוד זה אני חש כאילו אינני יהודי, אולם לימוד ההלכה לא היה נחשב אז בעיניי כמשהו הכי חשוב שאוכל לקבוע בו לימוד עצמי חוק ולא יעבור. לכן החלטתי שאני מייסד שיעור יומי וזה בודאי יהיה לי 'מחייב' להכין היטב את החומר וגם לחזור עליו יחד עם לומדי השיעור כדי להכין את מי שחפץ להיבחן. היום כבר הצטרפו רבים בחסידות לתוכנית של 'דרשו' ויש גם מבחן טלפוני אמריקאי בכל שבוע עם 5 שאלות והגרלות נושאות פרסים.

דווקא בחורים צעירים בגיל 13 שעדיין לומדים בתלמוד תורה הם משתתפים בשיעור

בתחילה חשבתי לייסד את השיעור עבור אברכים נשואים, אך זה לא יצא לפועל מאחר שהזמן של השיעור בשעה 7:30 בערב, לא התאים להם כי בזמן זה הרבה מהם מצויים בבית. לכן מה שקרה בפועל שדווקא בחורים צעירים בגיל 13 שעדיין לומדים בתלמוד תורה ובאים לבית מדרש לתפילת מנחה וערבית, הם נכנסים ומשתתפים בשיעור. בשנה וחצי הראשונות השתתפו בסביבות עשרה בחורים ובשנה האחרונה השיעור גדל ומשתתפים בו בכל יום כ-15 בחורים.

התוכנית היתה למסור את השיעור חמישה ימים בשבוע, מיום

ראשון עד חמישי, אך כאשר נכנסתי לאדמו"ר לספר על השיעור שאני רוצה למסור, הוא מיד אמר לי: וכי ישנם רק חמישה ימים בשבוע? והלא הלכה צריך ללמוד בכל ימות השבוע! אמנם צריך את ימי שישי ושבת לחזרה על החומר, אולם יש לחזור על החומר. וכך אכן אני משתדל להקדיש את השיעורים של סוף השבוע ללימוד תמצית ההלכות בקיצור וזה כמובן מאוד עוזר להתכונן למבחנים החודשיים. גם אם לא יצא לי לחזור על החומר בשישי שבת, אני חוזר לפני המבחן הקהילתי בטלפון הנ"ל.

את השיעור אני משתדל למסור בצורה חוויתית ופעם בשבוע אני מביא כיבוד קל למשתתפים. כאשר אנו מסיימים ללמוד נושא מסויים, אני עורך מסיבת סיום בבית שלי או בבית של אחד המשתתפים בשיעור. כאשר נסיים בקרוב את חלק ב' ב'משנה ברורה', נערוך בס"ד מסיבה חשובה לכבוד הלומדים. המימון לכל הכיבוד והאירועים מגיע מהמילגה שאני מקבל מ'דרשו' על הציונים הטובים שלי במבחנים...

גם אז הייתה לי התרגשות גדולה מאוד

כעת עם סיום שלישי מששת חלקי ה"משנה ברורה", אני מתרגש מאוד! אני נזכר שבמחזור הקודם של לימוד הדף היומי בתלמוד בבלי סיימתי את הש"ס שנה אחת לפני כולם מכיוון שהתחלתי

ללמוד במסכת בכורות וגם אז הייתה לי התרגשות גדולה מאוד. לכן אני מייעץ לכל המתלבטים האם להתחיל ללמוד עכשיו חלק ג': אל תמתינו למחזור הבא, אלא תתחילו עכשיו וכאשר יסיימו חלק ב' במחזור הבא תוכלו לעשות סיום על כל חלקי ה"משנה ברורה"... אני חושב שרוב אלו שמתפתים בתוכנית הינם אברכים שמנהלים בית תורני והדבר מקנה להם ידיעות יסודיות ביותר שנצרכות בניהול הבית. אמנם התוכנית אינה הופכת את הלומד ל'פוסק', כי לצורך כך יש ללמוד את כל סוגיות הגמרא והפוסקים הראשונים והאחרונים, אולם לימוד וידיעת ה'משנה ברורה' מעניק את הכלים הדרושים כדי להבין מהו ספק אמיתי שצריך לשאול עליו רב ועל מה אין צורך לשאול כי ההלכה מבוארת ומפורשת ב'משנה ברורה'.

מלבד זאת, הלימוד היומי בהלכה הופך את הבית לתורני יותר, בית שיש בו יותר יראת שמים. הילדים מבחינים בכך שיותר מקפידים לברר את ההלכה וכך לומדים בעצמם איך לנהל בית יהודי תורני.

• יש כאלה שמתלבטים שהם רוצים להצטרף ולא יודעים אם יצליחו לעמוד במחייב?

המשך מעמוד 29 | הרב שלמה אופנהיים

ראשית - כעת עומדים להתחיל ללמוד הלכות שבת. אמנם הסימנים הראשונים שם לא נוגעים לכולם מידי שבת בשבתו, אולם בקרוב יתחילו ללמוד את ההלכות המצויות מאוד של 'שהיה' 'הטמנה' וכדומה, הלכות שיש בהם פרטים רבים ומי שאינו יודע אותם לא ידע מה עליו לשאול את הרב ובודאי שלא יוכל להכריע בשאלות מצויות. בנוגע למבחנים החודשיים, אני לא מרגיש שהמבחן קשה לי, אני רגיל ללמוד את החומר היטב ולחזור עליו גם בסוף כל שבוע וגם לפני המבחנים. אבל גם מי שלא מצליח לזכור היטב מסיבות שונות וגם אם בעקבות כך הציון במבחן לא גבוה, אין להתייאש מכך, כי עצם ההשתתפות במבחן מהווה 'מחייב' גדול להצלחה ברכישת הידיעות ההלכתיות שמועילות מאוד כאמור.

מלבד זאת, המבחנים אינם קשים למי שלמד את החומר. המבחן נעשה בשיטה 'אמריקאית' עם אפשרות בחירה בין כמה תשובות ובדרך כלל ניתן להצליח בו אם לומדים את החומר החודשי כולו, חומר שאינו קשה וגם אינו אורך זמן רב, ניתן להקיף את החומר היטב בלימוד של רבע שעה בכל יום, וכאמור המבחנים הם הגורם המרכזי ללימוד הקבוע והשיטתי שהוא המתכון להצלחה.

• הפרויקט הזה מיועד בעצתם לכל בחור, או רק לאלו שמתקשים???

האמת שהוא יכול לתת תועלת גדולה לכל בחור וגם לכל אברך. אודה ולא אבוש, אני עצמי הפקתי תועלת רבה מהפרויקט, והלימוד שלי היום ברמה הרבה יותר גבוהה ממה שהיה פעם, ובעיקר עם גישמאק הרבה יותר גדול והנאה הרבה יותר עמוקה. מטבע הדברים, בישיבות מביאים אותנו בעיקר לעזור לבחורים שמתקשים, כי אצלם זה יותר דחוף, אבל אחרי שהמשגיחים ואנשי הצוות רואים את התועלת, בדרך כלל הם כבר משבצים אותנו ללמוד דווקא עם הבחורים הטובים, מתוך הבנה שאם בחור כל כך לומד ומתאמץ, למה שלא נעזור לו ליהנות מזה....

• למה זה חייב להיות פרטני? לא עדיף שתעבירו את השיעורים הללו בצורה מרוכזת לכל הישיבה???

השאלה במקומה, ואנחנו אכן מעבירים שיעורים מרוכזים לילדי כיתות ח' ו-ט', רגע לפני שהילדים עולים לישיבה קטנה. יש לנו שיתופי פעולה עם מאות תלמידי תורה מכל המגזרים, חסידי, ליטאי, ספרדי, ירושלמי, אמריקאים, כל הסגנונות וכל העדות והקהילות. אבל עדיין, אין כמו לימוד פרטני, כי לכל בחור מציק משהו אחר, כל אחד מתמודד עם קושי אינדבדואלי, וכדי לפרק את המוקש שמפריע לו ליהנות מהלימוד, אנחנו צריכים קודם כל לזהות את המוקש הזה ואחר כך לנטרל אותו בצורה יסודית, ולכן גם אם נרחיב עוד יותר את המסירה המרוכזת של עיקרי התוכנית, עדיין יהיה מקום לפעילות פרטנית, ואנחנו באמת כל הזמן מוסיפים ומרחיבים את מספר האברכים שעוסקים בפרויקט, והמהפכה הזאת כבר מורגשת היטב בהיכלי הישיבות הקדושות.

שלך, ויקראו את זה ברמקול שיהדהד בכל האולם הענק שיאכלס את כולם???", כמובן שהוא צריך להתכונן הרבה יותר. ואם המכתב הוא לעוד 500 שנה, ולא רק לנכדים, אלא כל עם ישראל יקרא אותו, ידפיסו אותו בעיתונים של אותו יום, וישמיעו אותו בכל קווי הנייעס שוב ושוב, מה אז??? כמובן שהוא ידקדק בכל מילה. ועכשיו תחשוב מה עבר בראשם של התנאים ואמוראים, קדושי עליון, תנאים קדושים שהיה בכוחם שיכלו להחיות מתים. אנשים כל כך נעלים ונשגבים, כשהם באו לכתוב את המשנה והגמרא, ברוח הקודש, ובמסורת שעברה מאב לבן, ובעצם היה כלל לכתוב את התורה שבע"פ, ומשום עת לעשות לד' נאלצו לכתוב זאת, והם ידעו שכל מה שהם כותבים ילמדו לא רק ל-50 שנה קדימה ולא ל-500 שנה, אלא לאלפיים שנה קדימה, וזה לא סתם מכתב, אלא זאת הדרכה איך מקיימים את מצוות התורה, כמה הם דקדקו בכל מילה! כמה הם הקפידו על כל פסיק, על כל נקודה. שום דבר לא מיותר. עכשיו אתה מבין את זה???"

זה פותח לבחור את ההבנה, אחרי כזאת שיחה, הוא כבר ניגש לגמרא ביראת כבוד. כמובן שאפשר להרחיב ולהוסיף על זה כהנה וכהנה, עם סיפורים ועובדות ומשלים שמבארים כמה חשיבות יש לכל מילה, יש דוגמאות רבות שאפשר להביא איך לומדים הלכות שלמות מאות אחת שנוספה או שנחסרה. הבחור לא יקבל 'גישמאק' בלימוד, רגע אחרי שיחה כזאת, אבל בפעם הבאה שיהיה דיון שלם למה התכוונה הגמרא, והמפרשים יתמקדו באות שנוספה או שנחסרה, הוא כבר לא ירגיש מנותק, הוא ירגיש מחובר לדיון. וזאת רק אחת מהדרכים שאנחנו משתמשים בהן ב'פרויקט הגישמאק', יש עוד רבות כאלו, וכל החפץ יכול לעיין בקונטרס 'תורת הגישמאק' שמביא עוד רבים נוספים.

אני רואה את הפלא הזה בעיקר בליל שבועות. בחורים צעירים יושבים במשך שעות רבות ועוסקים בתורה ללא הפסקות עד אחר עלות השחר. מה נותן להם את הכוח לעשות זאת? זהו בוודאי כוח שניתן לנו כמתנה במשך כל השנה ובעיקר בזמנים מיוחדים כאלו כחג מתן תורה

הרב חיים גולדברג פעיל 'אחינו' ומקים ישיבות לצעירים מתחזקים

בכל רחבי הארץ, בשיחה מרתקת על כיצד נער הופך את עורו ונעשה בן תורה אמיתי

מאת: אלעזר גולדברג

ימים אלו, ימים קדושים הם, בימי ספירת העומר אנו מתעלים ומתקדשים לקראת חג השבועות הממשמש ובא, קיימנו שיחה מיוחדת עם הרב חיים גולדברג שליט"א, פעיל ותיק במסגרות הקירוב השונות, ומקים ישיבות לצעירים מתחזקים בכל רחבי הארץ, וביקשנו לשמוע על הדרך המפותלת שעושה נער שבא מבית רחוק מתורה ומצוות ומבקש להתקרב לעבודת השם יתברך, מה עליו לעבור עד שנעשה לאחר תקופה בחור ישיבה ירא שמים.

הרב גולדברג בוחר לפתוח את דבריו בתופעה שמדהימה אותו בכל פעם שמבחין בה: אני קורה לה תופעה ניסית! מדובר בנוער של היום, שמהבחינה החומרית יש לו הכל, לא חסר לו כלום ובכל זאת רבים מהם עוזבים את כל הנאות העולם הזה ומבקשים להתגייס לצבא השם, ללומדי התורה יומם ולילה.

הדבר באמת לא מובן לנו, כי אנו בשר ודם ואין לנו את הכלים להבין את סוד סגולת התורה שהיא כל כולה רוחנית. אנחנו רק יודעים שמה שנאמר על התורה, שהיא "מתוקה מדבש ונופת צופים" (תהלים יט, יא), זה אכן כך, פשוטו כמשמעו!

אני רגיל לומר לבחורים ששואלים אותי על כך, שכשם שאני נוטל גולת אקמול כדי להרגיע כאב ראש, למרות שאיני יודע באיזה אופן הגולת משפיעה, כך עלינו 'להשתמש' עם סגולת התורה, ללמוד אותה ללא הפסק ואנו יודעים בוודאות שזה מכניס את השמחה וממלא את הנפש, גם אם איננו מבינים איך זה בדיוק משפיע.

לא צריך להיות למדן גדול כדי להרגיש את המתקנות של התורה. גם בחורים שמתחילים ללמוד פעם ראשונה בחייהם דף גמרא, על ידי הבנת התורה, השאלות ששואלים וההסברים שמקבלים מהמלמד, הם מקבלים פתאום צימאון לא מוסבר להמשיך ללמוד עוד ועוד.

אני רואה את הפלא הזה בעיקר בליל שבועות

אני רואה את הפלא הזה בעיקר בליל שבועות. בחורים צעירים יושבים במשך שעות רבות ועוסקים בלימוד גמרא בעיון ללא הפסקות עד אחר עלות השחר. מה נותן להם את הכוח לעשות זאת? לותר על הנוחות, על שעות השינה שהגוף זקוק להן באופן טבעי? זהו בוודאי כוח עצום, לא טבעי, שניתן לנו עם ישראל כמתנה

במשך כל השנה ובעיקר בזמנים מיוחדים כאלו כחג השבועות שהוא יום מתן תורה.

דבר נוסף ומיוחד מוצאים הנערים הצעירים בלימוד התורה, שהם מבחינים בכך שכדי להיות אדם גדול אין צורך בכישרון מיוחד, אלא הכל תלוי בהשקעה שלהם, בהתמדה ובמאמץ להבין את מה שלומדים עד הסוף. בעולם החילוני קיימים מעמדות, למשל מי שמוכשר באופן מיוחד במוזיקה, נעשה 'סלב' - אדם מפורסם שכולם מעריצים, לעומת זאת רוב בני הנוער שאינם מוכשרים במיוחד במשהו מסויים, נותרים בצל ומרגישים שאינם שווים מאומה.

אבל בעולם התורה הדברים מתנהלים לגמרי אחרת, התורה מונחת בקרן זווית וכל הרוצה ליטול - יבוא ויטול!

היה לי פעם תלמיד שלא ניחן בכישרון רב, בלשון המעטה, אך הוא התאמץ מאוד ללמוד ולשנן עד שהבין וגם קבע לעצמו הספקים קבועים. כעבור תקופה הוא סיים ללמוד מסכת שלימה ולכבוד המאורע ארגנו לו מסיבת סיום וכל תלמידי הישיבה השתתפו בה, מה שהעלה מאוד את הביטחון העצמי שלו, כי זאת היתה הפעם הראשונה בחייו שהוא הרגיש 'שווה'. ההורים שלו התקשרו לאחר

ככל שבחור ישיבה מתחבר למקורות הקדומים, להבנת הוויות אביי ורבא, הוא נעשה רגוע יותר, וכי ממה יש לו להילחץ ואחרי מה יש לו לרדוף מלבד עוד הבנה וסברא טובה בגמרא? הרב גולדברג מבקש לסיים את דבריו בעניין שבוטל ביותר אצל הבחורים שהתקרבו ונעשו בני ישיבה. בכל ההנאות של העולם הזה שהם היו רגילים בהם בילדותם, לאחר שטעמו דבר מתוק מסויים, הם כבר לא יכול לסבול אותו. למשל אם קנו להם ארטיק מתוק, אחרי שסיימו ללקק שניים כאלה, כבר לא היו מסוגלים לראות עוד אחד כזה. אבל מאז שהתחילו ללמוד גמרא, התקיים בהם הפסוק: "הביאני אל בית היין", ככל שהם לומדים יותר, הם מקבלים חשק והנאה אדירה, עד שנעשים 'שיכורים' ו'מכורים' לדברי תורה ואינם מסוגלים לדמיין את החיים שלהם בלי תורה. הם הרי מחוברים לשורש, לנותן התורה לעמו ישראל בהר סיני!

לתגובות, הארות, והצעות
כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

מכן וסיפרו שלפתע הם 'גילו' את הבן שלהם, הם התחילו לשים לב שהוא חכם ומבין עניין. עד אז לא שמו לב, כי הוא לא התבלט בשום תחום ורק לאחר שסיפר בבית שהתאמן והצליח לסיים מסכת ובעקבות כך מרגיש שהוא 'מוצלח', החלו גם בני המשפחה לראות זאת.

אם לא יהיה להם את הדברים החדשים ביותר, הם לא שווים כלום

בעולם הרחב נוצר לחץ עצום בקרב בני הנוער, הם מרגישים שאם לא יהיה להם את הדברים החדשים ביותר, הם לא שווים כלום. אם ניתן לנער חילוני במתנה טלפון שיצרו אותו לפני שנתיים, הוא ירגיש שנתנו לו צעצוע שמתאים לילדים קטנים, כי מאז ועד היום ישנם חידושים טכנולוגיים רבים שקיימים אצל ידידיו ואם לא יהיו לו אותם, מה הוא שווה?... מאידך, בעולם הישיבות המצב הפוך,

המשך מעמוד 19 | רבי יחיאל צוקר שליט"א

מזדמן היכן אוכל לקבל אותו והוא הצביע לי על בניין סמוך, ישיבה, עליתי לישיבה ומולי אני מגלה לא פחות ולא יותר - את הרב צבי בן פורת! הוא לחץ את ידי לשלום והזמין אותי להיכנס לשיעור שעכשיו הוא הולך למסור. נכנסתי לשיעור וכיום אני כאן, מי מילל ומי פילל שאני שהייתי כל כך רחוק אזכה להכניס את בני בריתו של אברהם אבינו בבית הקדוש וימולו את בני על ברכיו של גדול הדור. שוב, כוח של החלטה אחת לבדוק את האמת!

לעילוי נשמת אבי מורי רבי נתן ב"ר יחיאל מאיר הכ"מ,
ורעייתי מרת רבקה ב"ר יהודה ע"ה

פעם אחת, בעודי עסוק בענייני במחשב, קפצה לי פתאום הרצאה של רב חרדי. ליבי אמר לי, אל תפתח את ההרצאה אל תיכנס לשם זה יכול לחייב אותך ומי יודע לאן זה יוביל אותך, וכך החלטתי לדלג על השורה הזאת, אבל אז אמרתי לעצמי לא, אולי יש בזה אמת, אל תפחד מהאמת, נכנסתי, היתה שם הרצאה קצרה של הרב צבי בן פורת, דבריו נכנסו בליבי כמדקרות חרב, וגמלה בליבי החלטה, אני טס לארץ ישראל אמצא את ההזדמנות להתעניין יותר באמת ששמעתי עכשיו.

הגעתי לארץ ישראל, ובעודי מסתובב בירושלים לא בשום כוונה למצוא את אמתיות התורה, הוזקקתי לצורך מסוים, שאלתי יהודי

כמה דקות
ביום ואתה בקיא
בהלכות שבת!

אספנו עבורך שיעורים מרתקים ב'משנה ברורה'

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!

לשיעורים הנפלאים בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666

באחד החדרים בארמונו הענק של הקיסר האוסטרו הונגרי פרנץ יוזעף, מתנוססת לתפארה, תמונתו הנאדרת של הגאון הישיש רבי מנחם כץ מצעלהיים זיע"א, כשמתחת רשומה אמרתו: 'שמן אין בנר אך הפתילה עודנה דולקת'

הסכיתו ושמעו כיצד הגיעה תמונתו המרשימה של הגאון מצעלהיים בן הלמעלה מ90 לארמונו של הקיסר האוסטרי?

בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת (א ב)

מאת: הרב צבי גטקר

בתושייתם ובמסירות נפש, לבדל את קהילות היראים לדבר ה' מאותם רפורמים, ובכך עצרו את השיטפון העז לכיוון הגהינום.

אך אותם רשעים לא נחו ולא שקטו

אך אותם רשעים לא נחו ולא שקטו וניסו בכל דרך לשכנע את השלטונות כי היהודים השמרנים, מגדלים דורות של בורים וקבצנים, שיגרמו נזק רב לאירופה המתחדשת והמתקדמת, ולא פעם דבריהם עשו רושם על מלכים ושרים והיה צורך ללכת ולהשתדל להסיר את רוע הגזירה.

באותה העת שמעו גדולי ישראל כי הרפורמים אכלו קורצה [הלשינו רעה] אצל הקיסר פרנץ יוזעף ויש לחשוש כי יטלו גזירות על היהודים.

מיד נשלחה משלחת נכבדה של גדולי הדור אל הקיסר, משלחת רשמית זו התקבלה בכבוד אצל הקיסר, ואחר ששמע את דבריהם הבטיח להם כי אין להם ממה לחשוש והוא לעולם לא יתן לרפורמים לשלוט ביהדות, והיהודים החרדים שבממלכתו, יוכלו לשבת ולהמשיך את אורח חייהם במסורת אבותיהם כרצונם, ואיש לא יכפה עליהם השפעה זרה.

הרבנים בשומעם הבטחה מפורשת כזו הודו לקיסר, קדו ויצאו. דא עקא כי הרשעים לא נחה דעתם, וכנגד משלחת הרבנים ארגנו אף הם משלחת מלומדים שהיו מוערכים עד מאוד אצל הקיסר פרנץ יוזעף, ובפגישתם עם הקיסר נימקו המלומדים בצורה מדעית וברורה את האסון שמביאה על עצמה הממלכה בכך שהיא נותנת לאלפים מנתיניה בכל הארצות שתחת שליטתה לחנך את בניהם למנהגים מיזשנים שהקדמה זנחה זה מכבר..

הקיסר שתק, ולא שלל את דבריהם, אך מאידך לא הראה כלל כי הוא מסכים עם טענותיהם ושילח אותם ללא תגובה ברורה.

דבר פגישת המלומדים הגיעה אל גדולי ישראל שחששו כי אי תגובת הקיסר לשלילה מסמלת אולי כי דבריהם הנלוזים חדרו לליבו, ומי יודע מה יעלה בגורל ההבטחה שנתן זה מכבר בענין היהדות החרדית.

היהודים היו נתונים בספק קשה, מצד אחד אי אפשר להפקיר את הזירה ולתת לרפורמים להשפיע כך על הקיסר, מאידך משלחת

בארמונו הענק של הקיסר האוסטרו הונגרי פרנץ יוזעף, ישנה קומה שלמה של חדרים, ובכל חדר ישנה מערכת ישיבה יוקרתית שמאחוריה תמונה גדולה [ציור שמן אומנותי] של אדם חשוב ומוערך, ועל ידה רשום פתגם יפה של אותו נכבד.

באחד החדרים הללו, מתנוססת לתפארה, תמונתו הנאדרת של הגאון הישיש רבי מנחם כץ מצעלהיים זיע"א, כשמתחת רשומה אמרתו: 'שמן אין בנר אך הפתילה עודנה דולקת'.

כיצד הגיעה תמונתו המרשימה של הגאון מצעלהיים בן הלמעלה מ90 לארמונו של הקיסר האוסטרי?, הסכיתו ושמעו.

אך לפני"ז עלינו לבאר את משמעות מספרם של בני", ומהו "במספר שמוות", לכאורה אלו הגדרות סותרות כי מספר הוא משהו כולל עלום, ו'שם' הרי זה מהותו של דבר, מהו במספר שמוות, וביאור העניין: אל לנו להיבהל מרוב המון גויים ומתנגדים שסביבנו, כי אנו המספר הכי גדול שהיה אי פעם, משום שאנו אין הכוונה בני דורנו אלא אנו הכוונה לנושאי התורה מאז.

עומדים אנו לפני קבלת התורה, איזו תורה אנו עומדים לקבל? את אותה התורה שנמסרה לנו ע"י מליוני מליוני אבותינו שקיבלוה ומסרוה מדור לדור, אבותינו שאחזו בתורה, לא היו ואינם, אלא אנחנו קשורים אליהם בשרשרת ארוכה, וממילא אנחנו מייצגים מספר עצום.

אנו אמנם כ"א יש לו מעמד של מהות בפני עצמו, אך עלינו לחוש ולזכור כי המספר הוא גם מהות ושם שלנו, אל לנו להיבהל או להתפעל ממספרים עצומים, אנחנו מעטים אבל מהותנו היא המשך של מליארדי עמ"י שבכל הדורות.

ומעשה שהיה כך היה.

כידוע ההשכלה הארורה פשתה באירופה וגררה אל מלמעוניה רבים ובני טובים, לצערנו מעשה שטן הצליח ורבים נעו אחרי רעיונות הקידמה במירכאות.

גדולי ישראל שבאותו הדור, כמו החתם סופר ורבי יהודה אסאד ועוד גדולים לחמו ברפורמים הללו מלחמת חורמה, והצליחו

נוספת תחשב כחוצפה שהרי מה יש לבוא שוב באותו עניין כאשר הקיסר הבטיח במפורש שהעניין חתום, וכי הוא לא יתן לרפורמים לשלוט ביהודים.

לאחר מחשבה עלתה ההצעה כי רבה של צעלהיים הגאון רבי מנחם כץ ילך ויפגש עם הקיסר לפגישת נימוסים אישית, מאחר ולשונו הייתה שנונה וכן נסוך על מילותיו, ובפרט שבפגישת הרבנים ניכר היה כי הקיסר נהנה לשמוע אותו.

הפגישה סוכמה, והרב יצא בלווית שני רבנים לארמונו של פרנץ יוזעף.

בעת ישיבתם בטרקלין ההמתנה, התעניינו בני לוויתו של הרב מה הוא מתעתד לומר בפגישה, ומה נדמהו לשמע התשובה: עדיין אינני יודע, את אשר ישם האלוקים בפי אותו אדבר..

לאחר המתנה של דקות ארוכות יצא המזכיר המלכותי והודיע להם כי מאחר שאופי הפגישה אינו רשמי, על כן הפגישה תתקיים בטרקלין שכיות החמדה של הקיסר.

לאחר ההודעה פתח רבי מנחם ואמר 'הודו לה', והסביר לרבנים המלווים כי נראה לו כעת שאחר שינוי מיקום הפגישה יש לו מה לומר לקיסר. הם תמחו בליבם מה כ"כ משנה מיקום הפגישה והמתינו לראות את יד ה'.

כאשר נכנסו אל טרקלין השכיות, ראה כי רבי מנחם מביט בהתעניינות בשכיות החמדה, ולפיכך החל להציע לפניו כי מפה זו התלויה בצד דרום שהוא מביט עליה היא המפה שבה התעטף הקיסר הנודע.. וכן על זה הדרך, רבי מנחם הביע את התפעלות הגדולה שוב ושוב, והוסיף ושאל ממין העניין, כשהתלהבותו והתעניינותו מגבירות את רצונו של הקיסר להראות ולהסביר עוד ועוד.

בתוך כדי הדברים סיפר רבי מנחם לקיסר כי בעירו ישנו אומן שטוען כי יצירותיו הן נפלאות יותר מכל היצירות המצויות כיום, וכי דברי האומנות שהוא עושה עולים על כולם באופן וודאי, מה דעתו של הקיסר ירום הודו על כך?

הקיסר נענה ואמר כי אין זו טענה בכלל, רק בעוד כמה מאות שנים נוכל לדעת האם מתייחסים לזה כחפצי אומנות בכלל, מה שאומן טוען כעת על יצירותיו אין לו משמעות.

לשמע זאת אמר רבי מנחם כץ, א"כ אין טענת של הרפורמים ליהדות החדשה כלום, רק בעוד מאות שנים נדע האם באמת הם יצרו יצירה בעלת משמעות, למול היהדות שלנו שכבר קיימת

ומוערכת אלפי שנים...

פרנץ יוזעף, הבין את הרמז, ואמר, תנוח דעתך, אני עומד בהבטחת כי לא ישלטו בקהילות כי אם רבנים שלכם. אתם תוכלו תמיד לנהוג כדרככם העתיקה והחשובה.

בסיום הפגישה, הזמין אותו הקיסר לשוב ולבקר בארמונו מפעם לפעם, ואכן מידי תקופה הגיע רבה של צעלהיים לביקורים בארמון. הפעם האחרונה שבא לבקר, היה גילו כבר למעלה מתשעים שנה, גיל מופלג ונדיר מאוד באותה העת.

כשנכנס בהדרו שאל אותו הקיסר לשלמו, והוא בחכמתו ושנינותו ענה במשפט: 'שמן אין בנר אך הפתילה עדיין דולקת', כאומר על אף גילי ותשישותי עדיין אני חי ופועל.

המלך שהתרגש לשמע דבר החכמה ביקש מהגאון לעמוד כדי שהצייר יצייר את תמונתו, וקבע אותה בקיר אחד החדרים, כשהמשפט מופיע ליד.

בואו יחד, נקבל את התורה העתיקה, שכיית חמדת הדורות, בשמחה ובגאווה, נזכור כי זוהי התורה אשר מליארדי יהודים מסרו את עצמם ללימודה ולקיום מצוותיה, ואנו ממשיכי דרכם.

(לתגובות והארות com.gmail@08974974aa)

חדש!
יצא לאור

קונטרס
**ארהות
היים**

שיחות המשגיה

הגה"צ רבי
**חזקיהו יוסף
מישקובסקי**
שליט"א

על ספירת העומר
ושבועות

ניתן להשיג בישיה"ק,
רחוב שלמה המלך ב"ב.
וכן במקומות נוספים.
פירוט בקו "ארחות חיים"
074-7403629 שלוחה 2

לפרטים נוספים: 053-415-3025

במחיר
מקובל

בערב חג מתן תורה מתחילים הלכות שבת ביום שלישי ה' סיון

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת
'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!

לרישום וקבלת לוח ולפרטים: ב'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 02-560-9000

חזו חזו בני חביבי

והנה מבחין ה'ערוך השולחן' זי"ע שהגבאים מכבדים מאוד את אחד היהודים, ומכנים אותו: "רבי עקיבא איגר...!" "רבי עקיבא איגר! גש לפני העמוד!" וכשסיים את התפילה, קראו לעברו: "יישר כח, רבי עקיבא איגר...!" "מדוע קראו לו רבי עקיבא איגר...?" התפלא ה'ערוך השולחן'

על ההבדל בין אוהבי התורה ולומדי התורה

אופי הקשר בין הקב"ה לעם ישראל נקבע באמירת 'נעשה ונשמע', כי בזאת הם ביטאו את אמונתם הבלתי מסויגת בבורא עולם, ואת קרבתם ואהבתם אליו, בהסכמתם לעשות ככל אשר יושת עליהם. וכששמע כך הקב"ה כינה אותם 'שושנה', ביטוי לחן והנועם בקשר בין קודשא בריך הוא וישראל. ובזכות נעימות שושנה זו ינצל הפרדס.

"מה זה 'אוהב תורה'...?" שאל אותם רבי יחזקאל בחביבות

סיפר הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ששמע מהגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל שסיפר שבאחד מביקוריו בשוויץ, ספרו לו על עשיר שמפזר ממונו רב עבור לימוד התורה, וכינו אותו 'אוהב תורה' גדול...

"מה זה 'אוהב תורה'...?" שאל אותם רבי יחזקאל בחביבות, "האם הוא מונח בעומקה של הלכה...?" "ב'וודאי שלא... - השיבו 'הרי הוא טרוד ראשו ורובו בעסקיו... ודווקא לכן, מכיון שאינו לומד תורה, מרוב אהבתו אליה, הוא מפזר ממונו ללומדי תורה..."

"האם בניו עוסקים בתורה...?" - המשיך רבי יחזקאל להתעניין - "אולי חתניו הם לומדי תורה...?" ואף על שאלות אלו ענו בלאו: "בניו וחתניו עוזרים לו בעסקים, כל אחד מהם מופקד על תחום אחר בעסקים המפוזרים על פני תבל. אין להם זמן ללמוד תורה, אך אהבת אביהם לתורה מדביקה אף אותם, ועל כן" - סיכמו - "אנחנו מכנים אותו בתואר הנפלא 'אוהב תורה', כי למרות שאינו לומד תורה, הוא תומך נלהב בלומדי תורה..."

"כאשר אדם אוהב דבר מסוים" - הסביר להם רבי יחזקאל - "ראשית הוא נוטל ממנו לעצמו, ורק אחר כך הוא מעניק ממנו לאחרים... וכי מי שאוהב בשר צלי, יסתפק בתרומה ממנו לאחרים...? הרי ראשית יטול נתח משובח לעצמו... היעלה על הדעת שהוא ישאיר הכל לאחרים ויהנה רק מלראות אחרים אוכלים...? וכי אדם כזה ל'אוהב בשר' ייחשב?!"

"אין לך 'אוהב תורה' אלא מי שטעם בעצמו טעם של לימוד תורה. מי שתורם לתורה חלקו בתורה הוא רב ועצום, אך הוא 'תומך תורה' או 'מחזיק תורה', איננו 'אוהב תורה'. תואר נאצל זה שמור למי

הרב ישראל ליוש

בְּשִׁעָה שְׁאַמְרוּ יִשְׂרָאֵל: נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: 'בְּשִׁבִיל שׁוֹשְׁנָה זוּ יִנְצַל הַפְּרָדֵס, בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה וְלִוְמָדֶיהָ, יִנְצַל הָעוֹלָם' (מדרש רבה שיר השירים ב ג)

ביאור המדרש נראה עפ"י מאמר חז"ל: 'הלומד שלא על מנת לעשות, נוח לו שלא נברא' (ירושלמי, שבת פ"א ה"ב), והביאור בזה, כי תכלית קיום העולם היא התורה הקדושה, כמו שנאמר: 'אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמת', וזכות התורה המקיימת את העולם, אינה אלא כאשר היא נלמדת ע"י מקבליה, ותכלית לימודה היא קיומה ועשית כל מצוותיה, וכלשון המאירי (סופ"ק ב"ק) 'שהתלמוד מיפה את המעשה ומשלימו, והמצוה מהודרת יותר כשיוצאת מפי היודע עניינה'. מעתה, הלומד ואינו מקיימה, הרי נוח לו שלא נברא, משום שהוא מפר את זכות ברייתו וביאתו לעולם, שהיא התורה הנלמדת ע"מ לעשות.

אם כן, אילו היו ישראל אומרים 'נשמע ונעשה', הרי לא היו לומדים את התורה על מנת לעשות, אלא כדי לבדוק האם לעשות. עתה שאמרו 'נעשה ונשמע', הרי ודאי ילמדו את התורה על מנת לעשות, שהרי כבר התחייבו לעשות, ולומדים כדי לדעת מה לעשות וכיצד לקיים את התחייבותם. אם כן, בזה הם מצילים את העולם, כי כל קיום העולם תלוי בתורה, כשהיא נלמדת על מנת לעשות.

את משל המדרש לשושנה המצילה את הפרדס, נוכל להבין עפ"י משלו של הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל: חתן קונה לכלתו שעון זהב שערכו רב מאוד, הוא לא יעניק לה אותו לפני שיעטוף אותו בעטיפה מפוארת ואף יצמיד לה שושנה יפה ונאה. לו יתן לה את השעון כך כמו שהוא, בלא עטיפה ובלא שושנה, תהיה המתנה חסרה ונבולה, ולמרות ששוויה הון רב, הכלה עלולה להיעלב. לעומת זאת, אדם הנותן שוחד, העטיפה החיצונית כלל אינה קובעת, אדרבה, גובה הסכום הוא אשר יקבע אם השוחד יפעל את מטרתו.

ההבדל ברור, השושנה למרות שוויה הדל, מוסיפה חן, חיות ושמחה למתנה, ולכן היא כה נצרכת במתנת חתן לכלה, שכל מהותה היא ביטוי לחיבה ולקרבה ביניהם. מה שאין כן בנתנת שוחד, שהיא חסרת חיבה וקרובה, כל מהותה הוא אינטרס צר וקר, שרק גובה הסכום מנהל אותו.

"פנה אלי המנהל, וביקש ממני לארגן את המקהלה לקראת המסיבה. רמזתי לו שזה תפקיד של רבי אלתר, והוא ייטיב לעשות זאת ממני, אך המנהל היה נחרץ. בצר לי פניתי לרבי אלתר בעצמו ושאלתי אותו מה סוד ההצלחה שלו..."

הרב שלום יכנס על הטוהר והתמימות של אביו בעל המנגן הנודע
'רבי אלתר' ועל סוד ההצלחה שלו עם ילדי ישראל

יש הבדל תהומי בין 'מגיד מישרים' לבין 'מרצה'. ה'מגיד' חי את מה שהוא אומר. מקיים בעצמו את הכל ורק אח"כ מדבר על כך ברבים. הוא לא ידרוש מאחרים דברים שהוא עצמו לא עשה.

ה'מרצה' לעומתו, לא בהכרח מקיים את מה שהוא אומר. כאשר עולה בלבו רעיון, הוא משמיע לציבור. ובנוגע אליו עצמו, אין שום ערובה שהוא מקיים זאת. הוא חושף לרבים את מאגר הידע שהעלה בחכתו, וקוצר מחמאות לרוב. כמה שהוא נשמע יותר עסיסי, יותר טוב. אם יש לו גם טכניקה נכונה של משחקי גוף ותנועות ידים - כל המרבה הרי זה משובח.

אבא זצ"ל ריתק את הילדים, אבל הוא לא היה 'זמר', ולא 'מרצה'. הוא התנהג טבעי לחלוטין ומה שהרגיש וחש, העביר והמחיש לילדי ישראל בכל מקום שהוא.

הסיבה שכולם שרו ושרים את שיריו, היא לא רק בגלל הייחודיות של השירים, אלא בגלל שהרגישו שהאמת מדברת כאן. זה לא שידור רדיפוני מעל גלי האתר, אלא שידור מהלב לליבם של הילדים המאזינים. כל שיר עם מסר. כל תנועה במקום המתאים לה. רבי אלתר, היה ה'מגיד' של ילדי ישראל בדורנו.

אחד מחבריו הטובים, ששיגר לי מכתב וביקש שלא אפרסם את הדברים בשמו ולכן אני מביא אותם ככתבם וכלשונם:

"זכיתי, שאבדל לחיים טובים, לעבוד לצידי באחד מתלמודי התורה בם הוא ניגן ושר לילדים הרכים. ראיתי לפני דמות של יהודי טהור, תם וישר, זך וטהור לב, שמה שהוא אמר, זה מה שהוא הרגיש. המילים ששמעתי בשיריו, זה מה שהוא חשב והרהר בנוגע לנושא. הזהירות מן האש המתלקחת לקראת ל"ג בעומר. תחושת הילד הקטן המסתפר במירון. שמחה הסביבון. המולת פורים. הכנות לפסח. ליל הסדר וסימניו. ארבע הקושיות. ועל כולנה - פרעה בפיג'מה.

"רבי אלתר היה איש שנראה פשוט, אבל היה ייחודי - מה שאמר זה באמת מה שהוא חשב. מה ששר והמחיש זה באמת מה שהוא הרגיש. אף פעם לא חיפש צעצועי מילים או התחמקויות מן האמת. כל מי שבא איתו במגע ידע: מה שהוא אומר זה באמת מה שהוא חושב.

"גם בתקופות שהרוחות סערו בציבור החרדי בשל פילוגים כאלה או

אחרים, חדר המורים לעיתים היה כמרוקחה, ובכל זאת... כאשר הוא נכנס, באחת שקטו הרוחות במפתיע. גם אם לא שקטו לחלוטין, הוא היה יושב בצד, נוגס בתפוח שלו, ומזמזם לעצמו שיר משיריו הנודעים, מעיין בדפי השירים שהביא, בלי להתערב כלל בוויכוחים הסוערים. באופן טבעי הרוחות שקטו ושככו בנוכחותו...

"הוא הכין לפני כל אירוע מקהלה, הן כדי להופיע בפני ילדי הת"ת והן למסיבות בהן השתתפו גם ההורים.

"לפני אחת המסיבות המרכזיות, פנה אלי במפתיע המנהל, ובקש ממני לארגן את המקהלה לקראת המסיבה. רמזתי לו שזה תפקיד של רבי אלתר, והוא ייטיב לעשות זאת ממני, אך המנהל היה נחרץ ורצה שבאותו אירוע אני אארגן את המקהלה.

"בצר לי פניתי לרבי אלתר בעצמו ושאלתי אותו מה סוד ההצלחה שלו. להפתעתי הוא לא אמר אפילו בעדינות שעדיף שהוא יעשה זאת... הוא אפילו לא רמז שמאז ומעולם זה היה תפקיד אותו ביצע במיומנות וקצר הצלחות רבות...

"הוא ענה לי בתמימות, ישר ולענין: אם רצונך להצליח עליך לדאוג שכל זמן שהילדים שרים - הם מסתכלים רק עליך. כמובן עדיף כמה

דף היומי בהלכה' הלכות שבת

ביום השלישי
ה' לחודש סיון
ערב חג
מתן תורה

כלל ישראל
מתחילים בלימוד
חלק ג'
ב'משנה
ברורה'

תכנית הלימוד

לומדים מדי יום דף אחד מתוך 'המשנה ברורה', המורכב מעמוד אחד של ה'מתבר' עם 'המשנה ברורה', ולצדו עמוד אחד של 'ביאורים ומוספים' במהדורת 'דרשו'. הלימוד הנו בקצב של דף אחד ליום, חמישה ימים בשבוע, ובימים שישי ושבת קודש, מתבצעת חזרה על החומר הנלמד.

רישון

ע"י טופס בכל עמדות 'נדרים פלוס' או במוקד 'דרשו' במס' 02-560-9000. חשוב מאוד לדייק במילוי הפרטים ע"מ שנוכל להעביר אליכם את המלגות ללא עיכובים.

הגרלה מיוחדת

המקבלים על עצמם לימוד הלכות שבת בחודש הראשון, ישתתפו בהגרלה על 250 סטים 'משנה ברורה' מהדורת 'דרשו'. הרישום מתבצע באמצעות טופס 'דרשו' בכל עמדות 'נדרים פלוס'.

מלגות

מסלולי המבחנים נושאים מלגות, טבלת המלגות והכללים נשלחים בדיוור ישיר לכל נרשם.

השיעורי

ניתן להאזין לשיעורי 'הדף היומי בהלכה' הנמסרים ע"י הרבנים הגאונים שליט"א, בקו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666.

לוח לימוד יומי

לוח יומי מפורט ישלח בדיוור ישיר לכלל הנרשמים לתכנית הלימודים.

קונטרס לימוד

קונטרס מיוחד עם החומר הנלמד בחודש הראשון, ישלח בדיוור לנרשמים.

תזכורת יומית

ניתן להירשם לקבלת תזכורת יומית ללימוד 'הדף היומי בהלכה' בקו התוכן 077-2222-666 בשלוחה 5 < 4.

המבחן הראשון

על חומר הנלמד, סימן רמ"ב עד סימן רמ"ח, יתקיים בעז"ה ביום חמישי ה' תמוז וביום שישי ו' תמוז.

מוקדי מברון

קרוב ל-800 מוקדי מבחן בכל רחבי הארץ, פרטים בעמדות 'נדרים פלוס'.

ציונים

לשמיעת הציונים באמצעות קו התוכן של 'דרשו' 077-2222-666 שלוחה 4.

קבלת כלל החומרים

ניתן לקבל את כל החומרים, קונטרס לימוד, לוח, פרוספקט, רשימת מוקדי מבחן באמצעות פניה לכתובת אימייל dr025609000@gmail.com

אנו, כמובן, לא אמורים לישון באמצע הסדר...

אני זוכר שאבי מורי זצ"ל, כאשר למד ב'כולל חזון איש' - היה נרדם לא אחת באמצע ה'סדר'... פשוט נשכב על הספסל ונרדם למשך זמן מה, בלי להתבייש מאף אחד... כאשר הוא הרגיש שעליו לישון מעט בכדי שיהיה לו כוח להמשיך ללמוד - הוא ידע שזה הדבר הנכון לעשותו, וזה בדיקת מה שהוא עשה! הוא למד עד כלות הכוחות, כשהסתיימו הכוחות - הוא ישן מעט, ומיד קם והמשיך ללמוד

בשקידה עד שכלו שוב כוחותיו!

אנו, כמובן, לא אמורים לישון באמצע הסדר... הסדרים שלנו גם כך מצומצמים מכדי שנוכל לבזבז חלק מהם לשינה, ובלאו הכי, ברוך השם יש לנו מספיק זמן לישון... אם נישן גם בסדרים - לא ישאר לנו כלום! אבל הרעיון ברור: יש לנצל את הזמן באופן מלא - עד כמה שניתן, כאשר הסדרים לא נועדו בכדי להעניק לאי מי 'פטור' מלימוד התורה מחוץ להם...

המשך מעמוד 38 | הרב ישראל ליוש

שטועם באמת את טעמה האמיתי והערב של לימוד התורה..."

על תואר נוסף השמור אך ורק לעמלי תורה, נקרא בסיפור הבא שסיפר הגאון רבי חיים מבריסק זי"ע, על הגאון רבי יחיאל מיכל עפשטיין זצ"ל, בעל ה'ערוך השולחן'.

הוא ביקר פעם בעיירה בה גרו הרבה 'קונטוניסטים' - יהודים שבתקופת הצר הרוסי, למרות העינויים הקשים שעברו כדי שימירו את דתם, החזיקו מעמד והאמינו בה' באמונה תמימה. הסבל, המכות וההשפלות, לא הצליחו להזיזם כמלוא נימה מאמונת ה' הטהורה...

והנה מבחין ה'ערוך השולחן' זי"ע שהגבאים מכבדים מאוד את אחד היהודים, ומכנים אותו: "רבי עקיבא איגר...!"
 "רבי עקיבא איגר! גש לפני העמוד!" וכשיים את התפילה, קראו לעברו: "ישר כח, רבי עקיבא איגר...!"

המשך מעמוד 39 | בעל המנגן הנודע 'רבי אלתר

שיותר חזרות לפני המסיבה...

"כזה הוא היה. איש תמים, ישר, עניו וחביב, שייף עייל ושייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. תמיד נכנס בשקט ויצא בשקט. לא עשה רעש מעצמו.

"אף פעם לא הצטעצע במילים כמו: "השיטה שלי היא...". או "אני חושב שהדרך הנכונה היא...". הוא פעל ועשה בתמימות באמונה שזה מה שהוא צריך לעשות.
 "כשהלך לשיר ולשמח בפורים את המשפחות שהיו זקוקות לכך,

הוא לא חש שזו "שיטה" שצריך 'לדבוק בה באדיקות'. כשקרא בקול רם בבית החולים שהוא מצפה למשיח, זה לא בגלל שהוא הרגיש ש"הוא עושה דבר גדול". הכל באמונת אומן ובתום לב.
 "זה היה הקסם האישי שלו ששבה את הילדים. הם הרגישו שיש כאן לב טהור ואמיתי ששר ומזמר ומדבר, בגובה העיניים שלהם. בלי משחקים ובלי 'שטיקים'. הוא לא חיפש 'טכניקות' למשוך את לב הילדים, כי אצלו זה היה מיותר..."

לתגובות, הארות, והצעות
 כתבו לעורך 'לקראת שבת' במייל: 10dirshu@gmail.com

בערב חג מתן תורה מתחילים הלכות שבת ביום שלישי ה' סיון

עשרות אלפים בעולם היהודי מתחילים בלימוד הלכות שבת במסגרת 'דף היומי בהלכה', נצל הזדמנות זו!

לרישום וקבלת לוח ולפרטים: ב'נדרים פלוס' ובמוקד 'דרשו' 9000-560-02

רבי אברהם גניחובסקי זצוק"ל לא השיבו מאומה. רק ביקש הימנו 'טובה' קטנה. "הבא לי בבקשה מהש"ס שבארוני מסכת פסחים לרגע קט!" הבחור התפעל וכתלמיד לפני רבו אץ רץ במהרה למלא את מבוקשו של רבו. מסכת פסחים הובאה, ורבי אברהם פותחה, ומדפדף לדף ו', שם בעמוד ב'

עת אנו מקבלים את התורה מחדש, נפנים בקרבנו, ואף נעבירים לצאצאינו העשיר והמאושר ביותר עלי אדמות הוא המקושר לתורה הקדושה וללימודה!

מאת: הרב אליהו שור

אחד היה אברהם!

מפליאה זו. כאשר אם מצליבים את כל התמונות לכדי חטיבה אחת רואים אל נכון שככל שהתמונה הונצחה בדקה מאוחרת יותר, רבי אברהם וכיסאו ניצבים אחר יותר, כך שרואים בבירור את מורת רוחו ואי רצונו שחלילה ישווה לגדולי הדור ומנהיגיו. וברוח טענתו: 'וכי הוא ראוי לשבת ליד הרב שטיינמן?!' ובספר 'ויאמר הנני' המלקט בידי אמן מקצת מתולדותיו הנהדרים בקודש של גאון זה, מוצגים תמונות אלו והמה מפליאים כל לב, וזועקים בעצם מראיתם את לקחם ומוסרם, עד היכן ענווה אמיתית יכולה להגיע!

בפעם אחרת נערך הכינוס בביתו, והוא שימש בתור מארח הכינוס. כעת לא התנגד לישב אף במזרח הכינוס, באומרו לעצמו ולסביבתו, הרי אף אחד לא יחשוב שמגדולי הדור אני, אלא מכיוון והכינוס נערך בביתי, והנני המארח, מטבע הדברים הנני יושב בסלון כהרגלי. אך לא ח"ו באשר משווה אני ועומד לעיני העדה וגדולי האומה. בתמונות המוצגים בספר הנ"ל נראה רבי אברהם יושב בכינוס השני אשר התקיים בביתו, כאשר החיוך קבוע לו על פניו. באשר אינו מתירא שישווה ח"ו לגדולי הדור. הן בביתו מתקיים הכינוס, ולכן, ורק לכן, הוא יושב במקום המזרח! דקויות של ענווה, ועמקות של התבטלות, אשר מי ישיגם ומי יבינם!

מה מקום להערצה זו? מה מצא בו באותו הגביר שכל כך מעריך ומעריך הוא אותו?

סיפור חודר לבבות, עם מסר עז על אהבת התורה ולומדיה, התרחש עמו באחד מכינוסי הארגון. כאשר אף כינוס זה נערך בביתו, כאשר הוא רותם את מעונו הפרטי למען מפעלות הקודש. כינוס זה נערך למספר נגידי הון מצומצם אשר הגיעו ארצה במטרה מיוחדת להשתתף בכינוס, כאשר ראשי הארגון ומנהליו מקוים שיוכלו להוציא מהם נדבות הגונות, למען הקים את הארגון בחזרה על רגליו, ולמען הרבות טהרה בעולם.

רבי אברהם נאם בכינוס וביטא את רגשי הלב בגודל הזכות לתרום למען מטרה קדושה זו. כאשר נראה שדבריו אכן השפיעו על הלבבות ועל הידיים, כאשר עד מהרה נפתחו כיסיהם התפוחים של

כל העולם כולו בעבר האחד, רודפים אחרי ההבל והדמיון בריצות שווא ומדוחים. ואילו הוא בעבר השני, רודף אחרי התורה והמצוות לעשותם בטהרה ובפרישות ככל האפשר, ומתוך דקדוק ההלכה. בדבד עם הקפדה בקוצו של יוד בכל תהלוכותיו בין אדם לחבירו באופן מבהיל, תוך גילוי ביטויי ענוה עצומים בכל דרכיו והתנהגותיו. הגאון האדיר רבי אברהם גניחובסקי זצוק"ל. לשמו ולזכרו תאוות נפש של כל בן תורה ומבקש ד' אמיתי.

בין פעולותיו הרבות היה הגאון רבי אברהם פועל ומפעיל אחרים למען 'המרכז הארצי למען טהרת המשפחה', אף שימש כנשיאו בערוב ימיו, וימים ולילות מסר בעדו, למען הרבות קדושה וטהרה בישראל בכלל, ולעם שבשדות בפרט.

לפתע שם רבי אברהם לב שאותו מועידים לשבת ליד הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

בניהולו את ארגון זה התגלתה ענוותנותו והתבטלותו האבסולוטית. כאשר פעם אחת עת נערך כינוס מרכזי בו השתתפו ענקי האומה וגדוליה למען המוסד הלוה. גדולי התורה החלו להופיע בזה אחר זה, כאשר כל אחד מתיישב על מקומו בסך. לפתע שם רבי אברהם לב שאותו מועידים ליישוב ב'מזרח' של הכינוס לידו של מרן רשכבה"ג הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל. רבי אברהם התחלחל בקרבו. שהוא, האדם הפשוט (בעיני עצמו...) יישב במזרחו של הכנס, לידו של ענק הדור. וכי המקום ראוי הוא לו? הרי 'איזהו חכם המכיר את מקומו' שנו חכמינו ז"ל! חשב שיתפוס את מקומו בפינה צדדית, ומשם יאזין לדברים הנאמרים בגודל הזכות והחובה להשתתף ולתמוך בארגון הלוה, אך לא בין גדולי התורה וחכמיה...

אך את הנעשה אין להשיב, מאחר שמקום אחר לא היה לו, וישוב היה על כסאו מכבר, לא היה יכול להפוך את הסדר. אך חדי העין מבין הנוכחים הבחינו שלאט לאט הרי הוא מזיז את כיסאו אחור, כאשר כל מספר דקות שעוברות, הרי הוא דוחף את עצמו ואת כיסאו עוד יותר. כאשר אף תמונות המנציחות את המעמד מועידים עובדה

פניני מצוה

מצות תלמוד תורה

וְשִׁנְנַתֶּם לְבַבְכֶּם וּדְבַרְתֶּם בָּם (דברים ו, ז)

המצוה: לתלמוד חכמת התורה וללמדה. "כלומר: כיצד נעשה המצוות ונשמור ממה שמנענו הקל ממנו, ולדעת גם כן משפטי התורה על כיוון האמת!"

המקור: בחומש דברים (ו, ז) מצונונו בוראנו: "ושננתם לבנך ודברת בם". ודרשו רבותינו (קידושין ל): "ושננתם - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו. שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד!"

הטעם: טעמה פשוט וברור. באשר רק אם נלמד היטב את חוקי האלוקים ותורתו נדע כיצד להתנהג בחיינו האישיים, הציבוריים והכלליים לאורה של תורה וכרצון אבינו יוצרינו ורועינו שבשמים, למען נלך ונצמד בדרך החיים כהוגן וכמצופה מאיתנו!

מצוה זו נוהגת: בכל מקום ובכל זמן, לזכרים. ולא לנקבות (באשר "ולמדתם אותם את בניכם" כתיב בקרא (דברים יא, יט), ודרשו חז"ל (קידושין כט): "בניכם ולא בנותיכם!").

ספרי היסוד העוסקים במצוה זו: במקומות מפוזרים בש"ס, ובפרט במסכת קידושין פרק ראשון. רמב"ם הלכות תלמוד תורה, טור יורה דעה סימן רמ"ו. וכבר נודע הרה"ק הבעל התניא והשו"ע זי"ע ב"הלכות תלמוד תורה" דיליה שמבאר ופוסק בהלכות אלו בהרחבה גדולה.

שיתו ליבכם: מצוה זו תמידית היא ביותר! בכל יום, בכל רגע ובכל שעה! כאשר אף בשעת מיתה נתחייבנו לעסוק בתורה בכל כוחנו. וכך דרשו חז"ל את דברי הפסוק (במדבר יט, יד): "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" שאף בשעת מיתה יש לעסוק ולשנות בדברי תורה בכל הכוח והיכולת!

עצה טובה קמ"ל: התפילה מעומק הלב על ההצלחה בתורה מסוגלת היא להביא ל'והאר עינינו בתורתך' באופן מופלא! וידוע בשם מרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (אשר יומא דהילולא דיליה חל בחג השבועות) שהתבטא שעיקוב המשיח נגרם בשל כך שאין מאריכים ב'אהבה רבה', להתחטא ולהתחנן קדם אבוהן די בשמיא על הצלחתינו בתורה ובהתמדתה!

על כן מה מאד מתאים יום זה לתקן במעט ענין זה, ולהתחנן קדם אבוהון די בשמיא בכל התפילות בכלל, ובברכת אהבה רבה בפרט על הצלחתינו בתורה הקדושה - מקור חיותינו, למען נשכיל בדרך ד' תמיד!

גבירים אלו, בתורמם סכומים הגונים להחזקת הארגון הקדוש. אחר יצאו הנגידים ממעונו ונפרדו לדרכיהם. רבי אברהם ליוסם כדת של תורה מתוך רגשות הכרת הטוב עמוקים. לפתע שם לב לבחור ישיבה שעמד במקום האיך שהינו מסתכל על אחד הגבירים שנכחו במקום בעיניים מעמיקות ובהערצה רבה. כאשר עיניו כאילו אומרות: 'גביר זה מקנא אני בו, מודל לחיקוי הוא עבורי! והנני מעריצו עד לאין שיעור! רבי אברהם - אשר תבונתו בהבנת נפש האדם ופעולותיו היתה אף היא מן המפורסמות - קראו הצידה ותהה בפניו מה מקום להערצה זו? מה מצא בו באותו הגביר שכל כך מעריך ומעריך הוא אותו?'

הבחור השיב בידענות: "ראה נא, רב'ה, אומרים עליו על גביר זה, אותו בחנתי לפני כמה רגעים בהתפעלות, שרכושו רב כל כך, עד שאפילו ימלאו חדר מרווח וגדול באלפי שטרות דולרים ירוקים אמריקאיים מהרצפה ועד לקורות הגג, לא יהיה זה אפילו כטיפה מן הים לנוכח רכושו העצום והממון הרב הצבור ברשותו! וכי לא אתפעל מאיש אשר כה הצליח במעשה ידיו? וכי לא אעריצנו עד כלות?!"

הבא לי בבקשה מהש"ס שבארוני מסכת פסחים לרגע קט

רבי אברהם לא השיבו מאומה. רק ביקש הימנו 'טובה' קטנה. "הבא לי בבקשה מהש"ס שבארוני מסכת פסחים לרגע קט!" הבחור התפעל בדבר טיב הבקשה ואת הקשר לנושא, אך כתלמיד לפני רבו אץ רץ במהרה למלא את מבוקשו של רבו.

מסכת פסחים הובאה, ורבי אברהם פותחה, ומדפדף לדף ו', שם בעמוד ב', מראה הוא באצבעו לעבר הבחור על תוס' המכיל מספר מילים בלבד, והמה באים להסביר את פירוש הגמ'. לא הרים וגבעות, לא לומדות ופלפולים, כי אם פשט בגמרא, ובמספר שורות.

"הרואה אתה תוספות קטן זה", הפנה את מבטו לעבר הבחור. "דע לך שהלומד אפילו תוס' קטן זה ויודע אותה על בוריה, שווה הוא, ויש מקום להעריצו עשרות מונים מאשר גביר כלשהוא, אדיר ככל שיהיה! כאשר כל תוספות, יהיה קטן ככל שיהיה, הינו שווה עשרות ואלפי מונים באין השוואה ולעין ערוך אל מול כל הכסף והזהב שתמלא, לא רק בחדר גדול ומרווח ככל שיהיה, אל אף את כל העולם כולו מן תהומא רבה ועד לשמי שמיא - - -

אין ערוך לתוספות קטן! בין בעולם הזה! ובמיוחד לעולם הבא! ואם תוספות קטן כל כך. כמה שווים יהודים אשר יודעים לא רק תוספות קטן אחד. כי אם הרבה מחידושי בעלי התוספות, והוגים בתורה יומם ולילה בגמ', רש"י ותוס'. כמה הם שווים!?"

אין אפשרות לתאר ולדמיין כמה אולמות ענק עלינו למלא בדולרים, יהלומים ודומיהם. באשר הם מהעשירייה הראשונה של עשירי העולם האמיתיים שאי אפשר לאמוד את הונם האמיתי!

בחג השבועות הזה, עת אנו מקבלים את התורה מחדש, נפנים בקרבנו, ואף נעבירם לצאצאינו - העשיר והמאושר ביותר עלי אדמות הוא המקושר לתורה הקדושה וללימודה!

הוא - ורק הוא! אשרינו מה טוב חלקינו בקבלת תורתנו!

תמה רבי שלמה קלוגר זצ"ל איך אומרים אנו שעליונים ששו בקבלת התורה? הרי איתא בגמ' בשעה שעלה משה למרום המלאכים התנגדו לכך שעם ישראל יקבלו את התורה.

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה הכתובה מסיני' (פיוט למוסף חג השבועות) - תמה רבי שלמה קלוגר זצ"ל (בהקדמת ספר 'החיים') איך אומרים אנו שעליונים ששו בקבלת התורה? הרי איתא בגמ' (שבת פ"ח:): אמר רבי יהושע בן לוי, בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ריבוננו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא, אמרו לפניו: חמדה גנוזה שגנוזה לך 974 דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, 'מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו', 'תנה הודך על השמים' (תהלים ח), א"כ חזינו שהמלאכים התנגדו לכך שעם ישראל יקבלו את התורה. וי"ל: א. מה שלא הסכימו המלאכים ליתן התורה לישראל, הוא משום שהוצרך הקב"ה לכפות עליהם הר כגיגית, ועל כך אמרו המלאכים להקב"ה: למה לך ליתן לישראל התורה בכפייה ובאונס?! תנה הודך על השמים, ואנו נקבלנה ברצון בלי כפייה! אך כל טענתם הייתה על התורה שבעל פה, אבל על תורה שבכתב, אותה קיבלו ישראל ברצון, דהרי אמרו 'נעשה ונשמע', כמבואר במדרש (תנחומא פר' נח) שעל זה לא צריך היה כפייה, וכל הכפייה הייתה רק על התורה שבע"פ - בוודאי גם הם היו מרוצים לזה שיתנו להם את התורה בשמחה, וזהו שאמר 'עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה הכתובה מסיני', דהיינו תורה שבכתב, שקבלו ברצון - גם עליונים ששו בקבלתם (כך תירץ בשו"ת בית היוצר בדרוש למתן תורה). ב. בתחילה התנגדו המלאכים לכך שיילוד אשה יקבלו את התורה, כיון שיש לבני האדם יצה"ר, ותורה היא דבר רוחני וקדוש עד למאוד, ולכן התנגדו, ואח"כ שראו שעם ישראל התכוננו במשך כל ימי הספירה לקבלת התורה, וגם כתוב (בגמ' ע"ז כ"ב:): כי בעת מתן תורה פסקה זוהמתן של ישראל, וכן איתא במדרש שנעקר יצה"ר מליבם, ראו כי גם בשר ודם, אם רוצה - יכול הוא להתעלות במעלות רוחניות ולהיות קדוש, לכן לבסוף שמחו העליונים, ועל זה אמרין 'עליונים ששו ותחתונים עלזו' (מעדני אשר).

ובמנהגי החת"ס מובא: בשבועות היה ביהכ"נ מעוטר בירק, ועל מקומו נהגו לעשות כמין כילה מיוחדת מענפי אילן ומיני עשבים

מהלכות ומנהגי חג השבועות

מנהג קישוט הבית בעשבים - נוהגים לשטוח עשבים לכבוד חג השבועות בביהכ"נ ובבתים, זכר למעמד מתן תורה, בו היו עשבים סביב להר סיני (רמ"א סי' תצ"ד ס"ג). וכן נוהגים להעמיד ענפי אילנות בביהכ"נ על עמוד התפילה ומסביב לבימה (מג"א שם סק"ה) והטעם, זכר לזה שבעצרת נידונים על פירות האילן. והגר"א ביטל מנהג זה משום שהוא חוק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם (מ"ב שם סק"י), אולם י"א שביטל רק את המנהג להעמיד אילנות, ולא את המנהג לשטוח עשבים (הגרש"ז אויערבך זצ"ל), וי"א שכל דבר שאינו חוקה אלא עושים מאיזה טעם, אין בזה משום 'בחוקותיהם' (שע"ת בשם הריב"ש סי' תצ"ד). ובמנהגי החת"ס (עמ' קנ"ד) מובא: בשבועות היה ביהכ"נ מעוטר בירק, ועל מקומו נהגו לעשות כמין כילה מיוחדת מענפי אילן ומיני עשבים, ופעם אחת גבאי ביהכ"נ לא הניח לקיים המנהג, וכשהבחין בכך החת"ס הרע לו מאד על הגבאי ההוא, ולא השלים הגבאי שנתו. וסיפר הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שהיה ניכר בשבועות על בתי בריסק שהם ירוקים ומקושטים לכבוד התורה, והיו שרים (באידיש) שיר מיוחד על כך: 'על הר ירוק ניתנה התורה'.
ערב שבועות - מצוה להסתפר בערב יו"ט, כדי שלא ייכנס לחג כשהוא מנוול (שו"ע סי' תע"א ס"ג וסי' תקל"א ס"א), ולכן אף הנוהגים כדעת האר"י שאין מסתפרים בכל ימי הספירה, בערב שבועות מסתפרים.

מי שיש לו יארצייט ביו"ט, או שנוהג להדליק נר נשמה עבור תפילת יזכור, ידליק נר נשמה בערב יו"ט. ואם שכח להדליק בערב יו"ט, לא ידליק ביו"ט עצמו, דיש בזה חשש איסור הדלקת נר של בטלה ביו"ט. אמנם יכול להדליק נר בביהכ"נ או במקום שאוכל, ואז מותר להדליקו ביו"ט, דמוסיף אורה (ביה"ל סי' תקי"ד ס"ה ד"ה נר בסופו בשם הכתב סופר, והוסיף דבשעת דחק אפשר להתיר דהווי כעין נר מצוה, שהוא

לכבוד אבותיו).

נוהגים לאכול מאכלי חלב בשבועות (רמ"א סי' תצ"ד ס"ב). ומנהג אבותינו תורה הוא (מ"א שם סק"ו), ומ"מ אין צריך להרבות בזה, ודי באכילת מאכל חלבי אחד (שו"ת אור לציון פי"ח אות י"א). טעמים רבים נאמרו בזה, ואחד מהם: כי בעת שירדו מן ההר לבתיהם, לא יכולים היו לאכול אלא מאכלי חלב, שהרי נצטוו על השחיטה, וכלי הבשר נאסרו להם (מג"א שם). ויש שכתבו שמאכלי חלב הם רמז להסתפקות במועט, שהתורה נקנית ע"י הסתפקות במועט, כמו שאמרו חז"ל: "כך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל", ומיעוט תענוג הוא אחד ממ"ח קניינים שהתורה נקנית בהם.

נהגו לאכול גם דבש עם החלב (כל בו סי' נ"ב ומ"ב שם סק"ג), והטעם לרמוז על תורתנו הק' שנמשלה לחלב ודבש, כמו שנאמר "דבש וחלב תחת לשונך" (שה"ש ד יא), וכן כתיב "הנחמדים מזהב... ומתוקים מדבש ונופת צופים" (תהילים יט, יא).

יש שנוהגים לאכול מאכלי חלב בלילה, ויש בבוקר, ומ"מ לא יאכל רק מאכלי חלב, דאין שמחה אלא בבשר ויין.

על עוגת גבינה מברכים בדרך כלל 'בורא מיני מזונות', כיון שנאפית יחד עם הבצק, אבל מ"מ לקידוש במקום סעודה, וכן ל'על המחיה' יש לאכול כזית מהבצק, היות והגבינה היא יחידה בפ"ע, שאינה מצטרפת לכזית דגן.

עוגת גבינה שמניחים גבינה בין ביסקוויטים ע"י הקפאה בלא אפיה, מברכין על כל דבר בנפרד - על הביסקוויטים 'מזונות' ועל הגבינה 'שהכל' (מ"ב סי' קס"ח סקמ"ד ומ"ב סי' רי"ב סק"א והכרעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל לברך על כל אחד בנפרד).

אם יש שכבה דקה מאוד של בצק תחת שכבה עבה של גבינה, ומטרת הבצק רק כדי להחזיק את הגבינה, מברכים על עוגה זו 'שהכל', ובפרט אם שכבת המזונות אינה טעימה מצד עצמה.

הפרדה בין חלב לבשר: (יו"ד סי' פ"ט)

א. אחר אכילת גבינה רשאי לאכול בשר מיד, אך עליו להקפיד על רחיצת ידיו וקינוח והדחת פיו (היינו שיאכל ביניהם לחם וישתה מים). י"א שאם אכל את הגבינה בכף או במזלג, אין צריך להקפיד על רחיצת ידיו, וי"א שכאשר אין טורח - נכון להחמיר. בעניין אכילת בשר אחר גבינה, לנוהגים כן בשבועות, הורה המשנ"ב: יחליף המפה, יקנח וידיח פיו, ואין צריך ברכה אחרונה (תצ"ד). המנהג בזמננו להרחיק בין חלב לבשר חצי שעה.

ב. אחר "גבינה קשה" יש להמתין שש שעות (גבינה מעין זו אינה מצויה כ"כ) (הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

ג. האוכל בשר ירחיק מהשולחן מאכלי חלב, שמא יאכלם מחוסר תשומת לב (שו"ע יו"ד פ"ח). יש להזהר בחג כשמחממים מאכלי חלב - שלא להניחם על הפח/פלטה שיש שם שיירי בשר, לכן יכסה את הפח/פלטה בנייר כסף.

ד. לא יישבו בשולחן כשמכירים זה את זה כשזה אוכל בשר וזה חלב. ובזרים זל"ז - מותר (ולא ישתמשו במלחיה משותפת).

ה. אף המכירים מותרים בכך כאשר עושים "היכר" - שמניחים ביניהם פת שאין אוכלים ממנה, או חפץ שאין דרכו לעמוד שם, או שאוכלים על מפות נפרדות. י"א שאיסור זה כשיושבים סמוכים עד שיכול לפשוט יד לקחת מהשני.

ו. אסור לאכול גבינה או בשר על מפה שאכלו בה מהמין השני (פ"ט ד), מותר להשתמש באותו לחם לסעודת בשר או חלב, ובלבד שיזהרו שלא ידבקו בו שיירי מאכל.

ז. אין להשתמש במלחיה אחת לסעודות בשר וחלב, וזה במלחיות פתוחות, אולם באותן הסגורות שבראשן נקבים, אין חייבים להקפיד בזה (כשלא משתמשים בהן גם למאכלים חמים), רק שישגיחו שלא יתלכלכו מהמאכלים.

והוא סגולה גדולה לרפואה - דבמעמד הר סיני נתרפאו כולם

קריאת התורה: א. בשעת הוצאת ס"ת אומרים י"ג מידות ורבש"ע (ולהגר"א אין אומרים), ויכוון בתפילתו על הצלחה בתורה, לפי שהוא יום המסוגל לכתר תורה. ב. נהגו הציבור לעמוד בקריאת עשרת הדברות (שערי אפרים ש"ז סל"ז), ויכוון כאילו עומד כעת במעמד הר סיני ושומע הדברות מפי הקב"ה ומפי משה רבינו, והוא סגולה גדולה לרפואה - דבמעמד הר סיני נתרפאו כולם (הגרי"ש אלישיב זצ"ל).

חידושי תורה בשבועות - ישתדל לחדש חידושי תורה בשבועות, שהוא סימן טוב לחדש חידושים לכל ימות השנה (חיד"א עבודת הקודש סי' כ"ב אות ז'), ואם אינו בר הכי - ישתדל ללמוד דבר חדש שלא למד כל השנה.

(מתוך עלונו של הרב צולק תשפ"ג)

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

מדוע אוכלים דגים בסעודות שבת? כמה מצוות מקיימים באכילה בשבת? וכמה תבשילים צריך לאכול בכל סעודה בשבת?

כל אדם מישראל, הן איש והן אשה, חייב לאכול שלוש סעודות פת בשבת. ובנוסף, יש מצוות אכילה ושתייה כחלק ממצוות 'עונג שבת', המפורשת בדברי ישעיהו הנביא: "וְקָרַאתָ לְשִׁפְתַי עֲנֹג". ויש אומרים, שעיקרה של מצוה זו הוא מן התורה, שכן השבת מכונה בתורה בכינוי 'מְקָרָא קַדְשׁ' שניתן לכל המועדים, וחכמינו ז"ל פירשו: מקרא קודש - לכבדו בכסות נקיה, ולענגו באכילה ובשתייה. ויש אומרים, שאין למצוות עונג שבת עיקר מן התורה. ושינה, וכן הנאת הנפש מלימוד תורה וכדומה, נחשבות אף הן ל'עונג שבת'.

ושכר מצוה זו, מפורש בהמשך דברי הנביא: "אִזְ תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְהִרְפַּבְתִּיךָ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וְהִאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ", ופירשו חכמינו ז"ל: תתענג על ה' - שימלאו את כל משאלות לבו; והרכבתך על במתי ארץ - שמסירים ממנו את עול המלכות, והאכלתיך נחלת יעקב אביך - נחלה ללא גבולות.

מצוות אכילת שלוש סעודות פת בשבת, פירושה: בסעודה ראשונה ושניה - אם הוא רעב, יאכל כדי שביעה; ואם אינו רעב, וכן בסעודה שלישית - יאכל מעט יותר מ'כביצה' [יותר מ'100-45 סמ"ק, לשיטות השונות]. ואם אין באפשרותו לאכול אלא 'כזית' [50-17 סמ"ק, לשיטות השונות], יוצא ידי חובה בכזית.

ומצוות עונג שבת, פירושה - להרבות כפי יכולתו במאכלים ובמשקאות הנחשבים לתענוג באותו מקום. וכן לאכול 'חמין'. ועל פי קבלה, ראוי לאכול לפחות שני תבשילים, אחד בסעודה הראשונה ואחד בשניה; ויש שכתב, שראוי לאכול שני תבשילים בכל סעודה, מפני שזוהי דרכה של סעודה חשובה. וכמו כן, ראוי לאכול דג בכל אחת משלוש הסעודות, לזכר השבת שלעתיד לבוא, שבה יאכלו הצדיקים מבושר דג הלוֹיִתָן; אך אם אינו מחבב דגים, או שאכילתם קשה עליו מסיבה אחרת, אינו צריך לאוכלם.

האם יש דרך 'להזיז' את מצוות 'ביומו תתן שכרו' ליום אחר? ומהו איסור 'בל תשקה'?

מצוות עשה מהתורה לשלם שְׂכָר שְׂכִיר ביום שסיים את עבודתו, שנאמר: "בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ". ואם לא שילם - מלבד ביטול מצוות עשה, עובר על איסור לא תעשה, שנאמר: "לֹא תִלֵּין פְּעֻלַת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר", "וְלֹא תִבּוֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ". ולאחר מכן, כל עוד אינו משלם, עובר באיסור האמור בספר משלי: "אֵל תֹּאמַר לְרֵעֶךָ לֵךְ וְשׁוּב וּמְחַר אֶתְּךָ וְיֵשׁ אֶתְּךָ", המכונה בפי חכמינו ז"ל: 'בל תשקה'. ואינו עובר באיסורים אלו אלא אם כן תבעו השכיר לשלם ויש באפשרותו לשלם; אבל אם לא

תבעו, או שתבעו ואין באפשרותו לשלם - אינו עובר.

ואם נתן כלי לבעל מלאכה לתקנו, או בד לחייט לתפור ממנו בגד, וכיוצא בזה, אין חובת התשלום חלה בגמר העבודה, אלא בשעת מסירת הכלי, הבגד, וכיוצא בהם, לידי בעליו. ואם אין באפשרותו לשלם - רשאי לסרב לקבל את החפץ מידי בעל המלאכה עד שיהיה באפשרותו לשלם, ואז יקבל את החפץ מידי ויקיים את מצוות 'ביומו תתן שכרו'.

האם צריך לכבס את כל הבגדים לשבת? ובאיזה יום מותר לכבס רק אם משתמשים במייבש כביסה?

עזרא הסופר תיקן שיכבסו את הבגדים לשבת, כדי שילבשו בשבת בגדים נקיים. ויש שכתב, שהדברים אמורים רק בנוגע לבגדים הסמוכים לגוף, וכן חולצה וכדומה; אך לא בנוגע לבגדים העליונים, כגון חליפה, ובאלו יש להקפיד רק שיהיו נקיים, ואין צורך לכבסם, [וכן המנהג בימינו]. ויש אומרים, שבכל הבגדים - אם הם נקיים, אין צורך שיהיו דווקא מכובסים.

והתקנה היתה לכבס ביום חמישי, כדי שבערב שבת יהיו פנויים להכין את צורכי השבת. ובזמננו, שמכבסים במכונת כביסה - יש אומרים, שאם מייבש את הכבסים במכונת ייבוש ואינו טורח לתלותם לייבוש, רשאי לכבס ביום שישי; ויש אומרים, שאין לכבס ביום שישי. ובבגדי ילדים קטנים, או במקרה שאין בגד מכובס לשבת - לכל הדעות יש להקל.

מה הקשר בין מצות 'חלה' לאדם הראשון? והאם יש ענין לאפות חלות לשבת כשניתן לקנותן במאפייה?

מנהג ישראל עוד מימי חכמינו ז"ל, שהנשים אופות חלות לשבת; ויש למנהג זה רמז בתורה. ושני טעמים לדבר: האחד - מפני כבוד השבת, שאופים פת במיוחד לשבת. והשני - כדי שהנשים תפרישנה 'חלה'. ויסודו של טעם זה בכך שאדם הראשון נחשב כ'חלה' שהשי"ת הפריש מן האדמה לאחר שיערב מים בעפרה, ובערב שבת, יום בריאתם, גרמה חוה לאבדן חלה זו על ידי שהחטיאה את אדם הראשון ונגזר עליו המוות; ולתיקון ענין זה, הנהיגו שהאשה תפריש חלה בערב שבת.

ויש שהורו, שאם מתענג על החלות הקנויות יותר מאשר על החלות הביתיות, אין צורך שהאשה תאפה חלות. ויש שהורו, שהטעם הראשון - כבוד השבת - הוא העיקרי, ולפיכך, בזמננו שמוכרים בחנויות חלות המיוחדות לשבת, אין צורך שהאשה תאפה בעצמה, משום שבחלות הקנויות אין כל חסרון בכבוד השבת.

מה הפירוש 'הוצאות שבת ויום טוב' אין להן קיצבה? והאם הוצאות של גנרטור למזגן כלולות בהוצאות ש'אין להן קיצבה'?

חכמינו ז"ל אמרו שהכנסותיו של האדם לצורך הוצאותיו עבור פרנסת ימי החול, קצובות מראש השנה למשך כל השנה. ולכן צריך להזהר שלא להוציא יתר על המידה ביום אחד, כיון שמפחית בכך את ההוצאות שיוכל להוציא בימים האחרים. אבל הוצאות שבת, יום טוב, ולימוד התורה של הבנים, אין להן קיצבה; ואם מוציא מעט, יתנו לו מן השמים הכנסה נמוכה עבורו, ואם מוציא הרבה, יתנו לו

הכנסה גבוהה עבורו.

וכתבו פוסקי זמננו, שהוצאות עבור חשמל כשר [גנרטור] לשבת וליום טוב, לא רק לצורך תאורה אלא אף לצורך קירור או חימום, כשרגיל בהם בימות החול, וכן הוצאות עבור מים כשרים - הן בכלל הוצאות שבת ויום טוב שאין להן קיצבה. ולעומת זאת, הוצאות שהן בגדר 'מותרות', ואינן צורכי שבת מובהקים, אינן בכלל ההוצאות שאין להן קיצבה.

חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרְאָתָּ

הרבי החזיק בעמדה שהפרנסה של האדם תלויה במידה רבה בשאלה כמה הוא לומד בשבת, והיה אומר לבעלי בתים, ככל שתלמדו יותר שעות בשבת, כך תהיה לכם יותר ברכה בעסקים שלכם ובפרנסה שלכם בימות השבוע, כי הזוהר הקדוש אומר ש"מיני מתברכין כל שיתא יומין"

כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'מבשר טוב' מביאלא זצ"ל, על השיבות לימוד התורה בשבת קודש מתוך שיחה עם תלמידי חביבו הגאון ר' מיכל ויינר שליט"א

הוא משתדל לערוך את שולחנו הטהור בכל ליל שבת כשהוא נמצא כאן בארץ, אבל אם הוא היה גר בארץ הוא לא היה עושה כל כך הרבה טישים, ולמה? כי זה גורם שאנשים ילכו לישון מאוחר וממילא עלולים לאחר את תפילת שחרית...
"הרבי היה דורש שיתפללו שחרית מוקדם גם בשבתות, והסיבה לכך היתה שיהיה יותר זמן ללמוד!
"הוא היה מרבה לצטט את מאמר חז"ל שלא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא בשביל שיעסקו בתורה, והוא עצמו נצפה לא פעם בשבתות כשהוא לומד במשך 14 שעות ברצף אחד!
"לא זו בלבד, אלא שהרבי החזיק בעמדה שהפרנסה של האדם תלויה במידה רבה בשאלה כמה הוא לומד בשבת, והיה אומר לבעלי בתים, ככל שתלמדו יותר שעות בשבת, כך תהיה לכם יותר ברכה בעסקים שלכם ובפרנסה שלכם בימות השבוע, כי הזוהר הקדוש אומר ש"מיני מתברכין כל שיתא יומין", ואין ברכה אלא על ידי לימוד התורה, כך שהלימוד בשבת הוא המפתח העיקרי לפרנסה טובה.
"רבות היה מצטט את הבן איש חי שאומר שלימוד תורה בשבת שווה כמו אלף פעמים בימות החול, והביא גם מקורות לכך שמי שלומד תורה בשבת, אינו משכח את תלמודו.
"לא פעם אמר לחסידים שלא לישון בכלל בשבת בצהריים כדי שלא להפסיד את הזמן המיועד ללימוד תורה, ואם מרגישים עייפות גדולה וממש חייבים לישון, אז לא יותר מחצי שעה או לכל היותר שעה, ומיד לקום וללכת ללמוד. הלוואי ונוזכה ללכת בדרכיו!"
(כתבה נרחבת בעמודי הפנים של גליון זה)

"שמעתי מבאי ביתו שכשהיה חוזר מחתונה של נכד וכדו', והשעה כבר היתה מאוחרת מאוד, הוא היה אומר שחבל ללכת לישון כי ממילא עוד מעט כבר יאיר השחר והוא יצטרך לקום, ולכן היה מתיישב ללמוד עד אור הבוקר. לפעמים היה ישן שעתיים בלבד במהלך הלילה וזה הספיק לו, ובמיוחד בשבתות מיעט מאוד בשינה, ולפעמים היה ישן למשך שעה אחת בלבד במשך כל השבת.
"אבל גם כשהיה לומד בשעות מאוחרות, או כי לא הצליח להירדם וכדו', זה לא היה לימוד 'קליל' כדי להירדם. הוא היה לומד עם כל החיות, צולל אל תוך הגמרא ולומד בריכוז נפלא.
"שמעתי מאחד החסידים שפעם נכנס לרבי להתייעץ עמו, והרבי היה שקוע בספר. החסיד לא רצה להפריע לו והמתין שהרבי ירים את ראשו מהספר, כך עמד והמתין במשך ארבעים דקות.
"לי עצמי היה מקרה דומה, כשפעם נכנסתי לרבי בקבלת קהל מסודרת, והרבי היה שקוע בספר. אחרי כמה דקות הגבאי נכנס כדי לבדוק למה לוקח לי כל כך הרבה זמן, אמרתי לו שעוד לא התחלתי אפילו לדבר עם הרבי, כי הוא שקוע בספר ואני לא יכול להפריע לו. הרבי עצמו לא התכוון לכך, הוא רק ניצל את ה-30 שניות שלוקח מהרגע שמי שהיה אצלו יוצא עד שהבא בתור ייכנס, ובתוך הזמן הקצר הזה הוא 'שכח את עצמו' בתוך הגמרא...
"אפשר עוד לדבר במשך ימים ושבועות על השקיעות של הרבי בתורה, אבל אם נרצה לדבר על משהו שנוגע אלינו, אני רוצה לציין שהרבי היה מעודד ואפילו תובע מחסידיו ותלמידיו להרבות בלימוד התורה במיוחד בשבתות. הוא אמר פעם שמאחר והוא גר בשווייץ,

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה